

PLA INTEGRAL
DEL POBLE GITANO
A CATALUNYA
2009-2013

PLAN INTEGRAL
DEL PUEBLO GITANO
EN CATALUÑA
2009-2013

INTEGRÀLO PLÀN
E RROMANI SELĂQO
AND-I KATALÛNIA
2009-2013

INTEGRATED PLAN
FOR THE ROMA PEOPLE
IN CATALONIA
2009-2013

Generalitat de Catalunya
Departament de Governació
i Administracions Públiques
Secretaria d'Acció Ciutadana

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Pla Integral del Poble Gitano a Catalunya 2009-2013

Pla Integral del Poble Gitano a Catalunya 2009-2013 = Plan Integral del Pueblo Gitano en Cataluña 2009-2013

Text en català, castellà, romaní i anglès

I. Catalunya. Secretaria d'Acció Ciutadana II. Títol III. Títol: Plan Integral del Pueblo Gitano en Cataluña

1. Gitanos – Integració – Catalunya 2. Gitanos – Política governamental – Catalunya 3. Catalunya – Política social

397(467.1):364

© Generalitat de Catalunya
Departament de Governació
i Administracions Públiques
Dipòsit legal: B-54.735-2008
Disseny, maquetació i impressió: Thau, S.L.

ÍNDIX
ÍNDICE
ANDER
CONTENTS

PLA INTEGRAL DEL POBLE GITANO A CATALUNYA 2009-2013	7
1. PRESENTACIÓ INSTITUCIONAL, a càrrec de l'Honorable Senyor Jordi Ausàs i Coll, conseller de Governació i Administracions Públiques	9
2. INTRODUCCIÓ	15
3. METODOLOGIA	19
4. ORGANITZACIÓ	29
5. OBJECTIUS	37
6. ACTUACIONS	41
7. AVALUACIÓ	75
8. PRESSUPOST	83
PLAN INTEGRAL DEL PUEBLO GITANO EN CATALUÑA 2009-2013	89
1. PRESENTACIÓN INSTITUCIONAL, a cargo del Honorable Señor Jordi Ausàs i Coll, consejero de Gobernación y Administraciones Públicas	91
2. INTRODUCCIÓN	97
3. METODOLOGÍA	101
4. ORGANIZACIÓN	111
5. OBJETIVOS	119
6. ACTUACIONES	123
7. EVALUACIÓN	161
8. PRESUPUESTO	169

INTEGRÀLO PLAN E RROMANE SELĂQO

AND-I KATALÛNIA 2009-2013	175
1. INSTITUCIONĂLO SIKAVIPEN, andar-o but Pativalo Raj o Jordi Ausas i Coll, undărno kotar-o Governipen thaj Publikane Administràcie	177
2. ANGLIVAKERIPEN	181
3. METODOLÒGIA	185
4. ORGANIZĂCIA	195
5. RESA	203
6. ÀKCIE	207
7. EVALUĂCIA	241
8. LOVE	249

INTEGRAL PLAN FOR THE ROMA POPULATION

IN CATALONIA 2009-2013	255
1. INSTITUTIONAL PRESENTATION, by Jordi Ausàs i Coll, Catalan Minister for Governance and Public Administrations	257
2. INTRODUCTION	263
3. METHODOLOGY	267
4. ORGANISATION	277
5. OBJECTIVES	285
6. MEASURES	289
7. EVALUATION	327
8. BUDGET	335

PLA INTEGRAL DEL POBLE GITANO A CATALUNYA 2009-2013

1

PRESENTACIÓ INSTITUCIONAL

Hem finalitzat enguany el primer Pla integral del poble gitano per al període comprès entre els anys 2005 i 2008. Han estat quatre anys de moltes experiències amb què tothom hem après moltíssim, atès que aquest Pla ha estat el primer. La dinàmica de les administracions públiques en general i, en concret, el funcionament propi dels departaments de la Generalitat s'han enriquit gràcies al treball conjunt, diari i planificat entre associacions gitanes i les que treballen amb el poble gitano i tècniques i tècnics d'altres entitats, ens locals i departaments del Govern. El repte d'haver estat la primera vegada a la nostra història a tirar endavant una política integral dirigida al poble gitano, en estreta col·laboració amb les persones gitanes, ha estat molt gran. I aquest primer repte, un cop fetes les valoracions oportunes, ha generat altres reptes també molt importants per tal de continuar el treball engegat pel Pla integral del poble gitano 2005-2008. Aquests nous reptes per al període 2009-2013 tenen a veure amb el fet d'aconseguir més participació encara de la que hem assolit, i que aquesta a més sigui més protagonista, diversa i de base. La participació ciutadana continua sent la clau principal de l'èxit de les actuacions derivades de les polítiques públiques, i en el cas que ens pertoca la participació gitana ha de ser l'autèntica protagonista quant a les polítiques públiques del Govern de la Generalitat de Catalunya dirigides al poble gitano.

Per tant, continuarem treballant partint del diàleg igualitari entre persones gitanes i no gitanes, provinents de la societat civil organitzada i no organitzada, així com d'altres institucions. Per sort, entomem un camí iniciat ja fa molts anys per un grup de persones gitanes i no gitanes compromeses a aconseguir la igualtat del poble gitano i el reconeixement de la seva diferència. Fruit del treball d'aquestes persones, el Parlament de Catalunya reconegué el 2001 la cultura gitana i els seus valors, com a part de la cultura del nostre país, alhora que aquest reconeixement institucional també generava una acció de govern concreta: l'elaboració d'una primera diagnosi a tot el territori l'any 2003, per tal de dissenyar un pla de mesures, que s'aprovaria el 22 de novembre de 2005.

Un cop encetat el camí, s'obriren moltes més portes. El mateix any 2005 el Parlament Europeu, aprofitant la celebració de la Diada Internacional del Poble Gitano del 8 d'abril, aprova una Resolució relativa a la situació de la població romaní a la Unió Europea, on emplaça els Estats a tenir en compte, entre altres qüestions, el reconeixement cultural del poble gitano, qüestió en la qual Catalunya s'havia avançat anys enrere. Posteriorment, el Congrés dels Diputats aprova per unanimitat una Proposició no de llei relativa al reconeixement dels drets del poble gitano, i aquest reconeixement s'estén a altres comunitats autònomes.

Al nostre país, l'Estatut inclou també aquesta demanda a l'article 42, que recull la garantia de reconeixement de la cultura del poble gitano com a salvaguarda de la realitat històrica d'aquest poble. Més tard, gràcies a la implicació de diferents moviments socials gitanos i no gitanos, i al treball conjunt fet amb els grups parlamentaris, el Parlament de Catalunya fa història aprovant la Declaració de reconeixement de la persecució i el genocidi del poble gitano, el 29 de març de 2007.

Per tant, hem de ser optimistes amb l'augment en la conscienciació per part de les institucions sobre la situació del poble gitano, cosa que ha donat com a resultat iniciatives com ara les esmentades anteriorment, així com nous plans i programes específics que abans no existien. Tot i així, hem de dir clarament que continua havent-hi racisme, tant institucional com ciutadà. Continuen havent-hi manifestacions d'intolerància, la població majoritària continua tenint una imatge estereotipada i esbiaixada de la cultura gitana i de les persones que la integren, qüestió que veiem amb més preocupació en els mitjans de comunicació.

Seguint les recomanacions dels organismes internacionals, des del Departament que dirigeixo ens veiem obligades i obligats a condemnar els fets racistes, siguin comesos per institucions o per individus, i a treballar en la línia del diàleg intercultural i igualitari, per tal de lluitar contra el racisme i els prejudicis. Aquest Pla pretén ser una aportació en aquest sentit, tant per potenciar una imatge de la cultura gitana positiva com per generar actuacions per difondre aquesta cultura a tota la societat catalana. Alhora, també pretén treballar per superar la desigualtat social que encara pateix gran part de les persones gitanes a Catalunya, amb actuacions adreçades al treball, l'educació, l'habitatge o la salut.

Per últim, durant aquest període 2009-2013 volem tornar a fer una investigació de pes que ens permeti recollir informació real i concreta sobre possibles resultats que haguem aconseguit fins ara, i mesurar també el que queda per fer, per tal d'incorporar aquestes orientacions a noves polítiques. Perquè la finalitat principal és que els ciutadans gitanos i gitanes de Catalunya gau-

deixin de la seva cultura, catalana i gitana, com qualsevol altre ciutadà o ciutadana.

Jordi Ausàs i Coll
Conseller de Governació
i Administracions Públiques

2

INTRODUCCIÓ

Aquest Pla integral del poble gitano 2009-2013 és la continuïtat del primer, i incorpora millores i canvis sorgits del treball conjunt entre departaments de la Generalitat i les seves tècniques i tècnics, caps i responsables polítics i polítiques, així com de l'enriquidor treball amb les diferents associacions gitanes i les que treballen amb el poble gitano que participen en els òrgans del Pla, tant el Consell Assessor com els nou grups de treball. També s'han tingut en compte les propostes de les dues avaluacions externes realitzades per la Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Sociologia – GEDIME (Grup d'Estudis en Immigració i Minories Ètniques) per als anys 2005 i 2006, i 2007 i 2008. Finalment, la Jornada de treball del Pla integral del 18 de juny de 2008, en la qual van participar totes les persones que tenen implicació en el Pla (tècnics i tècniques dels departaments, responsables, membres de les associacions, persones expertes), va significar una posada en comú de les noranta-una actuacions del Pla, i la discussió posterior sobre aquestes actuacions, primer en petits grups temàtics i posteriorment en ple. Fruit d'aquests debats, van sorgir unes conclusions que donaven cobertura a tots els àmbits del Pla, i que revisaven una per una les noranta-una actuacions. Aquestes conclusions van ser la proposta que el Consell Assessor va aprovar el juliol de 2008 i que va enviar a la Comissió Interdepartamental, per tal que els departaments tinguessin en compte les propostes de les entitats. Posteriorment a això, durant els mesos de juliol, agost i setembre, des de la secretaria del Pla del Departament de Governació i Administracions Públiques es van fer un seguit de reunions amb tots els departaments per tal de posar en comú les actuacions del nou període del Pla integral, que van ser revisades i aprovades un altre cop pel Consell Assessor i la Comissió Interdepartamental el mes d'octubre de 2008. Bé doncs, teniu a les vostres mans tot aquest treball.

Ens remetem doncs al Pla anterior per a la informació històrica i sobre la població gitana a Catalunya, que alhora tenen la seva arrel en l'Estudi sobre

la població gitana a Catalunya elaborat el 2003.¹

El mandat que origina la continuïtat d'aquest Pla integral del poble gitano 2009-2013 continua sent la Resolució del Parlament de Catalunya 1045/VI, que insta el Govern de la Generalitat a dissenyar, aplicar i avaluar un pla integral.

Considerem que encara queda molt per fer, tot i que ja hem pogut copsar resultats importants fruit de l'aplicació del primer Pla, com ara la posada en marxa del projecte Promotors i promotores escolars, la creació de la Fundació Institut de Cultura Gitana, l'ensenyament de la llengua romaní o la visibilització de la cultura gitana als centres educatius, entre d'altres. Encara queda, però, un llarg camí per recórrer per tal de fer real que la població gitana obtingui una igualtat d'oportunitats real, que comporti a la pràctica una igualtat de resultats amb la resta de la població catalana.

A més, en l'elaboració d'aquest nou Pla hem tingut en compte altres recomanacions i declaracions institucionals, que han inspirat gran part de les actuacions i que serveixen per justificar tot el Pla alhora.²

Parlem de *poble gitano*, equivalent al terme Roma en l'àmbit europeu,³ perquè aquest terme identifica totes les persones gitanes més enllà de fronteres i ideologies polítiques i són les pròpies persones gitanes qui s'autodenominen així, equivalent al terme Roma a nivell europeu, segons les orientacions que recomana el Consell d'Europa.

1. Per a dades de població, vegeu SÁNCHEZ i AROCA, M., *Estudi de la població gitana a Catalunya*. Barcelona: Fundació Pere Tarrés – Departament de Benestar i Família, Generalitat de Catalunya, 2005; per a dades històriques i processos previs d'elaboració del Pla integral del poble gitano, vegeu *Pla integral del poble gitano de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2005.

2. Declaració del Parlament de Catalunya de reconeixement de la persecució i el genocidi del poble gitano, llegida en el Ple del Parlament el dia 29 de març de 2007.

Directiva 2000/43/CE del Consejo, de 29 de junio de 2000, relativa a la aplicació del principi de igualtat de trato de las personas independientemente de su origen racial o étnico (Diario Oficial núm. L 180 de 19/07/2000 P. 0022).

Final Recommendations on Sustainable Policies for Roma and Sinti Integration. (OSCE, August 2008). Resolution on the Situation of Roma and Sinti in the European Union. (Adopted by the European Parliament on 28 April 2005).

Resolution on the situation of Roma and Sinti women in the European Union (2006). (Adopted by the European Parliament on 1 June 2006).

Resolution CM/ResCMN (2008)1 on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Spain (Adopted by the Committee of Ministers on 2 April 2008 at the 1023rd meeting of the Ministers' Deputies).

Shadows Conclusion of the EU Roma Summit. Brussels, 16th September 2008.

Resolution on a European strategy on Roma. (Adopted by the European Parliament on 31 January 2008).

3. Pedotti, C.; Guet, M.; Ailincăi, A.; Nash, V. *Roma and Travellers Glossary*. Strasbourg. 2006. Council of Europe (COE).

3

METODOLOGIA

Els principis teòrics que inspiren tot el Pla, tant pel que fa als objectius generals com a l'organització, el disseny, l'aplicació i l'avaluació de les actuacions que el conformen, i els projectes i activitats que aquestes generen, són els principis metodològics que es van definir com a criteris de bones pràctiques per a intervencions socials amb el poble gitano, a partir del projecte **ROMAin. Polítiques d'inclusió amb el poble gitano a Europa: Cap a l'èxit en la intervenció social 2005-2007**.⁴ Aquest projecte el va aprovar la DG d'Ocupació, Afers Socials i Igualtat d'Oportunitats de la Comissió Europea, dins el Programa de lluita contra l'exclusió, i es va implementar dins el marc del Pla integral del poble gitano 2005-2008. El resultat principal del projecte fou una guia de bones pràctiques de la qual hem extret la metodologia que hem tingut en compte i servirà de guió per a aquest nou Pla.

El treball de més de dos anys del projecte europeu ROMAin ha permès identificar nous criteris metodològics d'èxit per a la intervenció social i el disseny de polítiques que promoguin la inclusió social del poble gitano. Tenint en compte el gran nombre de pràctiques i polítiques reunides i analitzades sota aquest projecte, es van identificar aquests criteris d'èxit, que s'ha decidit implementar en el nou Pla integral del poble gitano 2009-2013.

L'anàlisi que es va dur a terme va seguir una metodologia comuna de recerca comunicativa crítica en les ciències socials,⁵ que inclou la identificació de les dimensions d'exclusió i transformació. En aquest sentit, es fa referència a diferents tipus d'elements, bé sigui objectius i externs a les persones (accions, normes, procediments, dinàmica social, etc.), bé sigui elements específics de l'individu (edat, classe social i nivell educatiu), que poden ser assimilats i interpretats de manera diferent per cada individu.

4. Generalitat de Catalunya, Departament de Governació i Administracions Públiques, Secretaria d'Acció Ciutadana. *Guia de bones pràctiques per a la inclusió social del poble gitano a Europa*. Febrer de 2008.

5. Flecha, R.; Gómez, J.; M. Sanchez; M.; Latorre, A., *La metodologia comunicativa crítica*. Barcelona: El Roure, 2006. Centre Especial de Recerca en Teories i Pràctiques Superadores de Desigualtats - CREA Universitat de Barcelona.

En l'anàlisi, l'atenció s'ha centrat en les dimensions de transformació, és a dir, a mostrar els components que, més que ser una mera descripció, indiquen o assenyalen formes d'organització on la presa de decisions i les funcions contribueixen a la inclusió social dels col·lectius minoritaris, en aquest cas el poble gitano. Aquesta associació dels components de transformació amb les formes de procedir o actituds que afavoreixen la inclusió facilita l'èxit de les pràctiques inclusives.

Quan es dissenya qualsevol tipus d'intervenció i es persegueix la inclusió social del poble gitano, és important considerar els elements exclusors i inclusivius que es poden reforçar. Per *elements exclusors* s'entén tots els elements que contribueixen a reforçar les barreres que troba el poble gitano amb relació a la inclusió social, elements que perpetuen els desavantatges i les desigualtats, que poden estar motivats per moltes línies d'actuació diferents, com, per exemple, la no-participació directa del poble gitano en el disseny, l'acompliment i l'avaluació d'aquestes actuacions; es tracta d'actuacions basades en prejudicis existents sense investigació prèvia de la situació real, o actuacions que cerquen solucions de mínims puntuals sense considerar la qüestió a llarg termini, etc.

D'altra banda, els elements de transformació de qualsevol acció tenen el caràcter contrari: inclouen la participació del poble gitano en tot el disseny, l'acompliment i l'avaluació; el poble gitano hi exerceix un rol actiu i compromès en totes les etapes, no tan sols de consulta d'estudi ocasional; hi ha una base ferma de recerca de les necessitats reals de la població, i no solament de les suposadament problemàtiques. L'objectiu apunta als màxims, no solament en millorar la situació existent, sinó també en situar-la amb la de la majoria de la societat; les experiències d'accions prèvies i els seus resultats es tenen en compte per poder extreure'n els elements d'èxit i aplicar-los a noves situacions, accions, etc.

Els components que s'han analitzat de tots els projectes reunits són els següents:

Agents socials actius:

Aquest component es refereix a la mobilització d'agents socials. Es parteix de la base que, quan hi ha més treball i coordinació conjunta entre els diferents tipus d'agents socials que intervenen en una societat, s'hi pot exercir més influència. Per tant, el fet de promoure o desenvolupar sinergies entre els diferents agents socials en la consecució d'intervencions socials que promoguin la superació de les desigualtats socials serà un component transformador. En aquest component transformador també s'hi inclouen les estratègies per dotar els agents socials d'un paper especialment actiu.

Implicació Roma:

En aquest component s'hi inclouen tots els aspectes metodològics que tenen a veure amb la promoció de la implicació de les mateixes persones gitanes en les polítiques i les pràctiques per al poble gitano. En diferents línies metodològiques es valora com a criteri de qualitat que les mateixes persones beneficiàries tinguin un paper actiu i participatiu en el desenvolupament dels projectes que s'adrecen al seu propi col·lectiu. La millor manera d'assegurar que un projecte està responent a les necessitats de les persones usuàries és que elles mateixes puguin expressar quines són les seves demandes i, alhora, que participin en la gestió de la resposta a aquestes necessitats.

Processos de diàleg:

Són tots els processos i fórmules que afavoreixen el diàleg, bé dins de la mateixa organització, entre la població beneficiària o bé en el procés d'elaboració i decisió. D'aquesta manera, es trobaran components transformadors respecte als processos de diàleg quan s'esdevingui un increment de la diversitat de veus o interlocutors, un increment del debat i de processos de formació de consens i unes relacions més horitzontals.

Orientació a la interculturalitat:

Aquest component fa referència a la manera com s'aborda i es promou la coexistència en les societats multiculturals actuals. S'entén per *component transformador* la concepció de la diversitat cultural com a riquesa i, al mateix temps, es parteix d'una igualtat en el respecte de les diferències, alhora que es mantenen les mateixes expectatives de resultats. L'orientació a la multiculturalitat es reflecteix en els objectius, l'equip professional, el grup beneficiari o els processos establerts.

Utilitat social:

Aquest component es refereix a la utilitat social percebuda en cada projecte; en quins aspectes i en quina mesura les polítiques o les experiències estan comportant transformacions socials en la realitat i millorant la inclusió social del poble gitano. En aquest sentit, dels projectes i de les pràctiques analitzades se'n destaca l'aspecte concret que està contribuint a tenir una utilitat social clau. Els aspectes metodològics estan connectats estretament amb els resultats o l'impacte del projecte.

Orientació a l'èxit:

Es fa referència a les expectatives, els propòsits i els elements metodològics, que, a més de la millora de les condicions de vida i la mitigació de les dificul-

tats socioeconòmiques, reflecteixen una clara orientació a una millora continuada de les condicions socials del poble gitano i a l'assoliment de resultats d'èxit. Respecte als col·lectius desfavorits, tradicionalment des de les polítiques assistencialistes s'ha promogut una tendència a la compensació i a l'assoliment de mínims.

En aquest cas, s'ha fet èmfasi a analitzar els elements transformadors que tenen altes expectatives de millora i a partir dels quals s'obtenen bons resultats.

Acció positiva:

Es defineix com un tipus d'acció o política que promou la compensació de les desigualtats històriques que han patit, per exemple, algunes minories ètniques, per a la millora col·lectiva de la seva situació més ràpidament.

Fruit d'aquesta anàlisi, van sorgir un seguit de nou recomanacions generals expressades en els «criteris metodològics» per facilitar la inclusió del poble gitano, que seran tingudes en compte en totes les fases de disseny, execució i avaluació de les actuacions d'aquest Pla, així com en els projectes i activitats derivades.

Aquestes nou recomanacions s'haurien de tenir en consideració en totes les intervencions per a la inclusió social del poble gitano, i adaptar-les a cada camp i acció específic. Després d'haver estudiat més de 200 projectes i experiències d'èxit durant dos anys a tot Europa, s'ha arribat a la conclusió que aquests components que es detallen a continuació són una manera d'assegurar el possible èxit de les actuacions per que els tinguin en compte i que els incloguin en alguna mesura en totes les seves fases. D'aquesta manera, depenent de l'aplicació o la inclusió d'aquests components en polítiques i intervencions, podrem mesurar-ne els resultats pel que fa a la inclusió social del poble gitano. L'èxit del projecte o la línia d'actuació dependrà, de manera objectiva i mesurable, de la capacitat per incloure aquests aspectes conscientment i de manera programada en els projectes, les polítiques o les actuacions que s'han esmentat. S'obtindrà més o menys èxit segons la nostra habilitat per combinar els diversos components d'èxit, cosa que comporta una feina coordinada, horitzontal i totalment transversal.

CRITERIS METODOLÒGICS

1. COL·LABORACIÓ ENTRE DIFERENTS INSTITUCIONS CIVILS, MUNICIPIS, ASSOCIACIONS GITANES, ONGS I UNIVERSITATS

El principi de cooperació és fonamental en qualsevol àrea d'intervenció social amb col·lectius desfavorits. En el cas del poble gitano, a causa de la gran pluralitat de les institucions implicades, és important insistir en aquesta col·laboració que concentra esforços i aconsegueix més resultats que en el cas de la intervenció parcial. La coordinació entre diferents departaments i organismes d'institucions públiques no és suficient; també cal la col·laboració entre diferents tipus d'institucions: associacions gitanes no governamentals, universitats i centres de recerca, etc.

2. IMPLICACIÓ DE LA COMUNITAT GITANA

Una de les conclusions bàsiques del nostre treball és l'esforç de les mateixes persones gitanes per comprometre's en les mesures per superar la seva situació d'exclusió. Molts projectes estan dirigits per ells mateixos o disposen de la implicació activa del mateix grup destinatari, cosa que proporciona un valor afegit rellevant. L'esforç per superar la desigualtat ha de venir de totes dues bandes: de les persones gitanes i de les que no ho són. Un dels primers passos necessaris per treballar aquesta desigualtat és reconèixer el poble gitano, la història, la cultura i el paper que tenen en la societat majoritària.

Com a conseqüència d'això, es pot confirmar la necessitat d'implicar les persones gitanes en el disseny, la gestió, el desenvolupament i l'avaluació dels projectes, com també en la realització d'activitats (per exemple, projectes en els quals les persones que imparteixen i reben la formació són del poble gitano), és a dir, que exerceixin papers de responsabilitat i participin activament en els processos de decisió en totes aquestes etapes.

3. INCLUSIÓ DE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE I DE LES DONES EN LA PLANIFICACIÓ, SEGUIMENT I AVALUACIÓ DE TOTES LES ACTUACIONS

Moltes dones gitanes pateixen una triple discriminació: per raons d'origen ètnic, de gènere i pel seu baix nivell socioeconòmic. D'altra banda, les dones gitanes sempre han estat el motor de canvi i actualment lideren autèntics

processos de transformació per a les seves comunitats. La perspectiva de gènere s'hauria de tenir en compte transversalment en tota intervenció o política amb el poble gitano. No es pot mantenir la dona al marge d'aquest moviment i d'aquesta transformació ja que, si se la manté al marge, el canvi i la millora de la situació de la dona gitana no serà real a la comunitat. Per promoure aquesta millora és important que hi hagi referents femenins; sempre cal tenir en compte el reconeixement de la dona gitana a la comunitat per la seva trajectòria i vivència gitana, com també per la seva vàlua en la participació i el desenvolupament de la comunitat gitana.

Les administracions tenen un paper important a l'hora de promoure la visibilitat de la dona gitana i la superació de la seva situació d'exclusió. D'aquesta manera, haurien de potenciar-ne la participació activa i fomentar-ne la responsabilitat en qüestions que els incumbeixin com a dones gitanes; per tant, haurien d'estar implicades a participar directament en els òrgans de gestió i de decisió. És molt important que es reconegui la necessitat d'assumir aquesta manera de treballar per totes dues parts (dones gitanes i Administració) i que s'arribin a aconseguir aquests objectius efectivament.

4. PROFESSIONALITAT I PARTICIPACIÓ VOLUNTÀRIA

La intervenció amb el poble gitano s'hauria de basar tant en principis de qualitat i de professionalitat com en la participació ciutadana i de les persones implicades o participants. Les entitats gitanes i les associacions que treballen amb el poble gitano, haurien de tenir suport suficient per desenvolupar un funcionament tècnic de qualitat. Tanmateix, un concepte restringit de professionalitat podria portar a infravalorar el paper del grup destinatari i d'altres persones interessades (personal voluntari, per exemple) en els projectes desenvolupats. És important comprendre la importància del diàleg obert i igualitari entre els professionals i els usuaris, entre les persones expertes i el grup destinatari.

5. LLUITA CONTRA LA IMATGE NEGATIVA I ELS PREJUDICIS

Un dels reptes principals de la intervenció amb el poble gitano rau a evitar els mètodes basats en imatges socials negatives i de dèficit associades a aquest grup. Les millors pràctiques amb el poble gitano es basen en concepcions positives, que en projecten, a més a més, una imatge positiva a la societat.

D'aquesta manera, les intervencions s'haurien d'ocupar de contribuir al notable increment que ja s'ha produït amb la presència de veus i cares gitanes en els mitjans de comunicació i en els espais públics, com també de fer

arribar els valors i la cultura gitana a la resta de la ciutadania, per tal d'evitar els estereotips.

Els mitjans de comunicació tenen un paper important en la projecció d'aquesta imatge. Els governs (locals, autonòmics i estatal), per la seva banda, han d'implicar-s'hi i regular la informació per promoure la difusió de programes que incloguin la cultura gitana.

Un aspecte important seria la revisió del codi deontològic del Col·legi de Periodistes i la creació d'un observatori que supervisés la utilització d'imatges, l'origen ètnic, la cultura, la religió, etc., respecte al poble gitano. L'observatori no hauria d'observar únicament, sinó que hauria d'actuar davant dels mitjans de comunicació.

6. PROMOCIÓ DEL DIÀLEG INTERCULTURAL

Les polítiques i les intervencions socials amb el poble gitano haurien de promoure la normalització de la convivència entre cultures i, en aquest marc, el diàleg intercultural, entenent sempre que aquest diàleg és viu i múltiple, de la mateixa manera que cada cultura no és en si mateixa unívoca.

El diàleg intercultural es fomenta especialment en llocs de reunió i quan persones de diferents tradicions culturals es congreguen en un fòrum amb un compromís de respecte i igualtat.

7. DENÚNCIA DE L'EXCLUSIÓ, DEFENSA DELS DRETS I TRANSFORMACIÓ SOCIAL

Encara queda molt per fer en relació amb la situació del poble gitano. Aquest grup minoritari pateix moltes violacions dels drets humans, discriminació i racisme, i les intervencions i les polítiques que pretenen fomentar la inclusió social no poden romandre en silenci respecte a aquestes ofenses. Per aquesta raó, encara que estiguin centrades en la promoció de la sanitat, l'educació o l'ocupació, les millors pràctiques mai no abandonen una funció de protecció o defensa, ni de denúncia de la discriminació i la violació dels drets humans. També donen suport a les qüestions relacionades amb la inclusió del poble gitano i en fomenten la presència en espais polítics formals.

8. LLUITA CONTRA LA POBRESA PROMOVENT LA QUALITAT I LA IGUALTAT D'OPORTUNITATS

La idea de dèficit que tant ha afectat el poble gitano ha limitat durant molt temps les actuacions per a la compensació i la reducció del nivell de pobre-

sa, marginació, etc. Avui dia, els objectius de les pràctiques ja no es limiten a la compensació, sinó que es defineixen sobre la base de la igualtat real, les condicions de vida i els resultats educatius iguals entre la comunitat gitana i la societat majoritària. Per aquesta raó, les intervencions amb el poble gitano i per al poble gitano han de considerar la discriminació històrica d'aquest col·lectiu i assegurar que els objectius es compleixin sempre garantint-ne la qualitat, promovent la igualtat d'oportunitats i tenint en compte el suport addicional necessari a causa d'aquesta discriminació històrica.

9. PROMOCIÓ D'UNA EDUCACIÓ DE QUALITAT

En l'actual societat de la informació, l'educació és, més que mai, una necessitat individual i col·lectiva. Les intervencions amb el poble gitano haurien de donar suport actiu per a assolir l'èxit escolar i fomentar tots els nivells educatius entre el poble gitano. Hi ha moltes barreres informals, però presents, que dificulten la immersió de l'alumnat gitano en el sistema educatiu, malgrat que els motius per no ser-hi presents deriven algunes vegades del poc interès individual o col·lectiu pels estudis. Tanmateix, com hem vist en l'anàlisi de les activitats, les organitzacions gitanes defensen el foment de l'educació de la seva joventut. Així doncs, la quantitat de persones gitanes que poden arribar als estudis universitaris i postobligatoris s'hauria d'incrementar i, per tant, s'hauria de superar l'associació que hi ha del poble gitano amb nivells acadèmics baixos.

D'aquesta manera, la promoció de la inserció laboral ha d'anar acompanyada de mesures de suport de la formació professional i acadèmica, i evitar la persistència de l'ocupació de baixa qualificació.

4

ORGANITZACIÓ

El Pla integral del poble gitano 2009-2013, impulsat des del Departament de Governació i Administracions Públiques amb la voluntat de donar continuïtat a les actuacions públiques en aquest àmbit, té com a finalitat assolir la implicació dels diferents departaments de la Generalitat, la suficient coordinació administrativa amb els ens locals i la necessària participació de representants del poble gitano i d'altres organitzacions socials. Aquest conjunt de mesures ha establert el model d'organització que recull el Decret 102/2005, de 31 de maig, de creació de la Comissió Interdepartamental del Pla integral del poble gitano i del Consell Assessor del Poble Gitano (DOGC núm. 4397, de 2 de juny de 2005).⁶

Una de les novetats d'aquest Decret és la renovació dels òrgans cada dos anys com a màxim, així com la incorporació de nous àmbits competencials: acció social, esport, política lingüística i economia.

Amb l'objectiu d'assolir la paritat de gènere en la composició de tots els òrgans de consulta i decisió i dels diferents grups de treball, es garantirà la presència equilibrada de dones i homes.

1. COMISSIÓ INTERDEPARTAMENTAL

Està formada pels diferents departaments de la Generalitat de Catalunya implicats en aquest Pla, amb l'objectiu de disposar d'un òrgan de coordinació per al desplegament coherent i efectiu de les diferents accions que preveu el Pla. Alhora, aquesta Comissió permetrà el tractament ampli i consensuat i la presa de decisions, en l'àmbit de la coordinació interadministrativa, de les circumstàncies i necessitats que afectin l'atenció del poble gitano de Catalunya.

6. Modificat pel Decret 263/2007, de 4 de desembre, pel qual es modifica el Decret 102/2005, de 31 de maig, de creació de la Comissió Interdepartamental del Pla integral del poble gitano i del Consell Assessor del Poble Gitano.

Segons l'organització departamental actual, formen part de la Comissió Interdepartamental els departaments següents:

1. Departament d'Acció Social i Ciutadania⁷
2. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
3. Departament d'Economia i Finances
4. Departament d'Educació
5. Departament de Governació i Administracions Públiques
6. Departament d'Innovació, Universitats i Empresa
7. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació
8. Departament de Justícia
9. Departament de Medi Ambient i Habitatge
10. Departament de Política Territorial i Obres Públiques
11. Departament de Salut
12. Departament de Treball
13. Departament de la Vicepresidència

2. CONSELL ASSESSOR DEL POBLE GITANO

Amb l'objectiu d'incorporar la plena participació del poble gitano, s'ha creat el Consell Assessor del Poble Gitano, que té com a funcions principals les següents:

- Fer arribar la veu i l'opinió de manera directa, formulant propostes i recomanacions a les administracions públiques.
- Informar sobre les actuacions que es duen a terme en el marc dels plans integrals i de les administracions públiques en general.
- Proposar noves mesures i actuacions per tal de donar resposta a les situacions i circumstàncies del poble gitano.

Els membres del Plenari del Consell Assessor són un representant de cadascuna de les entitats següents:

1. Una presidència, exercida per la persona titular del Departament de Governació i Administracions Públiques.
2. Una vicepresidència primera exercida per la persona titular de la Secretaria d'Acció Ciutadana.

7. A part de la persona representant del Departament d'Acció Social i Ciutadania, hi haurà una persona en representació de l'Institut Català de les Dones.

3. Una vicepresidència segona, exercida per una persona gitana que nomeni la presidència a proposta del Ple.
4. Una secretaria exercida per la secretària de la Comissió Interdepartamental.
5. Fins 15 persones gitanes en representació d'associacions i/o fundacions gitanes i/o que treballin amb el poble gitano.
6. Representants dels sindicats més representatius a Catalunya.
7. Dues persones de reconegut prestigi dins del moviment associatiu que treballa amb el poble gitano.
8. Una persona en representació de la Federació de Municipis de Catalunya i una altra de l'Associació Catalana de Municipis i Comarques.

3. COMISSIÓ EXECUTIVA

Per altra banda, del Consell Assessor es designa una comissió executiva encarregada de:

- Promoure l'execució dels acords adoptats pel Ple.
- Proposar assumptes a debatre pel Ple i elevar-li propostes.
- Elaborar anualment una memòria sobre les actuacions de l'Administració relacionades amb el poble gitano i sobre el desenvolupament del Pla integral.
- Proposar la creació de grups de treball al Ple.
- Les altres funcions que li siguin delegades assignades pel Ple.

La Comissió Executiva la formen representants del Consell Assessor:

1. Una presidència exercida per la persona que ocupa la vicepresidència primera del Ple del Consell Assessor.
2. Una vicepresidència exercida per la persona que ocupa la vicepresidència segona del Ple del Consell Assessor.
3. Una secretaria exercida per la persona que ocupa la secretaria del Ple del Consell Assessor.
4. Fins a sis entitats representatives del territori.
5. Les persones representants de l'Associació Catalana de Municipis i Comarques i la Federació de Municipis de Catalunya.
6. Les dues persones expertes del Plenari del Consell Assessor.

La periodicitat de les reunions de la Comissió Executiva és mensual o bi-mensual.

4. GRUPS DE TREBALL

Per tal de fer més operativa la posada en marxa de les actuacions previstes en el Pla, es creen deu grups de treball amb els objectius generals següents:

- Aprofundir en els objectius i el plantejament de les actuacions proposades per cada àmbit en el Pla integral.
- Incentivar l'aplicació pràctica de les actuacions definides en el Pla integral.
- Determinar les prioritats i establir el calendari de la posada en marxa de les actuacions.
- Proposar als departaments que es nomenin responsables de l'execució de les actuacions.
- Facilitar informació.
- Facilitar el treball transversal des de tots els àmbits de manera que s'introdueixi la perspectiva de gènere i de les dones a les actuacions que se'n despleguin.

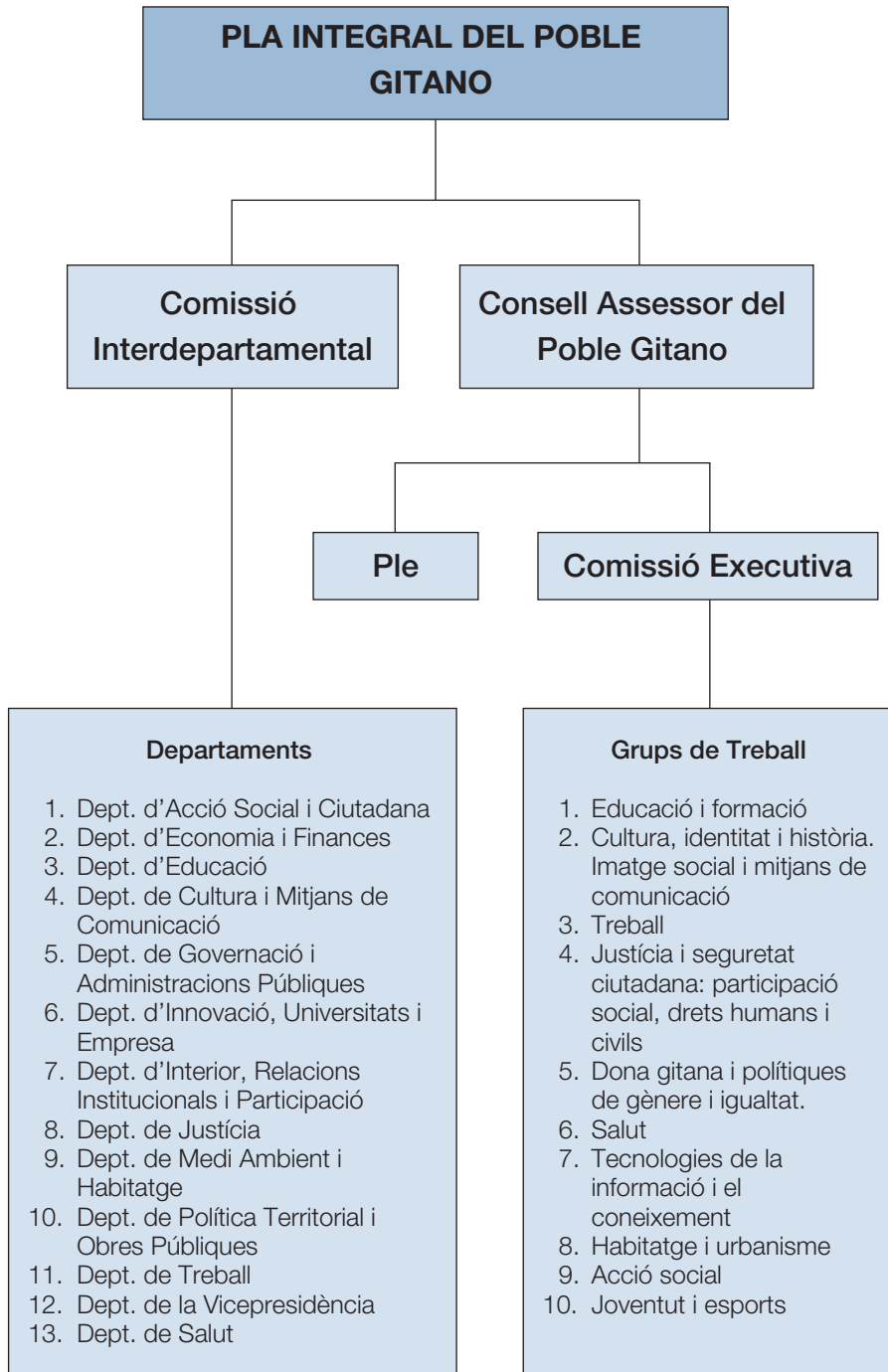
En aquests grups sectorials hi participen tant persones expertes com personal tècnic i directiu dels departaments corresponents i de les associacions gitanes i de les que treballen per al poble gitano, no tenint per què estar representades en el Consell Assessor. La secretaria de cada grup la duu a terme la Direcció General d'Acció Comunitària.

La periodicitat dels grups de treball pot ser mensual (màxim) o determinada pel mateix grup. Els grups tenen un protocol intern de funcionament treballat i acordat en cada grup, i aprovat posteriorment pel Consell Assessor en Ple. La mateixa dinàmica dels processos participatius endegats amb el Pla integral pot fer variar la configuració dels temes tractats en els grups de treball, o modificar i/o crear-ne de nous.

A més a més dels òrgans descrits es crearan, amb la implementació d'aquest Pla, unes comissions territorials per tal de donar entrada en el Pla a entitats de l'àmbit municipal, que es coordinaran directament amb la Comissió Executiva. La coordinació d'aquestes comissions anirà a càrrec dels serveis territorials del Departament de Governació i Administracions Públiques. La idea és obrir encara més la participació de manera descentralitzada, per tal d'ampliar la capacitat d'elaboració de propostes, debat i difusió del Pla integral en un àmbit més proper a la ciutadania, tant gitana com no gitana.

Per altra banda, des de la Secretaria d'Acció Ciutadana – Direcció General d'Acció Comunitària, del Departament de Governació i Administracions Públiques – es donarà continuïtat a l'Oficina d'Atenció al Poble Gitano per tal d'impulsar i gestionar les actuacions que es preveuen en el Pla integral, i de fer més operativa la coordinació entre els diferents departaments en relació amb els diferents projectes endegats. També tindrà l'encàrrec d'actuar com a secretaria i donar el suport tècnic i administratiu necessari per al funcionament de la Comissió Interdepartamental i el Consell Assessor del Poble Gitano.

Organigrama del Pla integral del poble gitano de Catalunya

5

OBJECTIUS

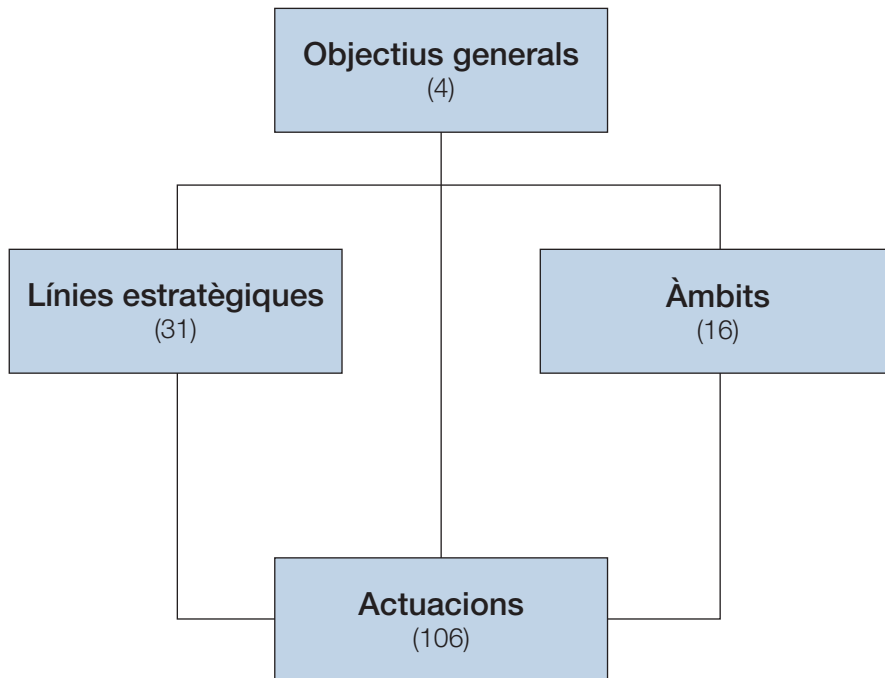
L'elaboració i la implementació del primer Pla integral del poble gitano de Catalunya (2005-2008) ha generat un seguit d'experiències i dinàmiques que ens han servit per marcar-ne una continuïtat, amb la introducció de millores i nous reptes.

El poble gitano de Catalunya no ha tingut polítiques específiques dirigides únicament a aquesta comunitat, atès que les persones gitanes són ciutadanes i són destinatàries de les polítiques generals de cada departament. Tot i així, s'ha fet evident la necessitat de tenir en compte la seva especificitat, així com de valorar de manera profunda la seva situació social per tal de poder aconseguir que els seus estàndards de qualitat de vida siguin els mateixos que els de la resta de la ciutadania catalana. Per aquesta raó, hi ha aquest Pla amb la finalitat que, sense excloure ni etiquetar les persones gitanes com a individus i com a grup, vegin satisfetes les seves necessitats com a individus i també, per què no?, com a grup.

En aquest sentit, els departaments també hem hagut d'aprendre coses noves. La més important és que, sense tenir una política específica per a persones gitanes, hem de treballar de manera específica en algunes qüestions per a les persones gitanes. El resultat de molts debats i múltiples reunions entre tècnics i tècniques de tots els departaments implicats, i també de molts responsables polítics i polítiques, ha estat l'elaboració d'unes línies estratègiques que cada departament ha marcat per treballar amb el poble gitano per al proper període 2009-2013, que han vist la seva concreció en les 106 actuacions que comprèn aquest nou Pla. Les actuacions s'organitzen per àmbits i s'encapçalen amb les seves línies estratègiques.

Els objectius generals del Pla però, continuen sent pràcticament els mateixos, ja expressats tant per la comunitat gitana com per les conclusions de les investigacions i informes consultats prèviament. El Pla marca quatre objectius generals bàsics, els grans eixos que han de dirigir de manera sectorial les fites específiques que emmarquin les actuacions a desenvolupar dins de l'àmbit del Pla. Aquests objectius generals són:

- 1. Marcar polítiques d'actuació transversals i integrals a favor del poble gitano de Catalunya.**
- 2. Equiparar socioculturalment i econòmicament el poble gitano de Catalunya amb la societat de la qual formen part.**
- 3. Sensibilitzar la població catalana i donar-li a conèixer la cultura gitana com a integrant i membre de la cultura de Catalunya, partint d'una concepció de la cultura gitana diversa i transnacional.**
- 4. Integrar la perspectiva de gènere i de les dones gitanes en la planificació, el seguiment i l'avaluació del Pla.**

6

ACTUACIONES

Acció Social i Ciutadania

Línies estratègiques:

1. Promoure mesures per aconseguir, a través de la inserció o reinserció social i laboral, la plena autonomia personal, familiar, econòmica i social de les persones amb dificultats econòmiques i socials greus.
2. Promoure la participació dels ciutadans i ciutadanes d'origen immigrant en la vida social, cultural, esportiva, econòmica i política i facilitar-ne l'accés als serveis i recursos en igualtat de condicions.
3. Promoure actuacions de sensibilització de la població, de promoció del coneixement i les relacions mútues, d'informació i formació sobre la nova realitat, i de foment de la convivència ciutadana.

Actuació:	1. Donar suport a la família gitana, consolidant el títol de família nombrosa amb els avantatges i prestacions que se'n desprenen.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de la Ciutadania.

Actuació:	2. Tenir en compte l'especificitat del poble gitano a Catalunya quant al desplegament de la Llei de serveis socials.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria General del Departament d'Acció Social i Ciutadania.

Actuació:	3. Coordinar el Pla d'inclusió amb el Pla integral del poble gitano, partint de la visió de la normalització per la inclusió de tots els grups i sectors de població, així com l'atenció específica en els casos en què sigui necessari.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català d'Assistència i Serveis Socials
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana

Actuació:	4. Estudiar la viabilitat d'utilitzar dades personals sobre el poble gitano de manera anònima, partint dels serveis socials.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català d'Assistència i Serveis Socials
Actuació:	5. Incloure la perspectiva del poble gitano com a sector de població específic en la creació de l'Observatori de la pobresa, vulnerabilitat i la inclusió social, dins el marc del Pla d'inclusió.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català d'Assistència i Serveis Socials
Actuació:	6. Elaborar un circuit per reconduir les situacions d'emergència d'arribada de població gitana de l'Est. Implementació d'aquest circuit.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria per a la Immigració
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana Departament de Salut Departament de la Vicepresidència Departament d'Educació Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació Departament de Medi Ambient i Habitatge Departament d'Acció Social i Ciutadania
Actuació:	7. Potenciar les accions de cohesió social i de gestió de l'espai públic, en el marc de la convocatòria d'ens locals i del Pla de ciutadania i immigració.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria per a la Immigració.
Actuació:	8. Afavorir la integració sociocultural del col·lectiu de menors d'origen immigrant i de les seves famílies.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria d'Infància i Adolescència. Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.
Departaments implicats:	Departament d'Educació Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana

Actuació:	9. Dissenyar actuacions específiques per als menors d'origen immigrant que han estat atesos dins del circuit de protecció de la DGAIA per potenciar la intervenció educativa i/o familiar.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria d'Infància i Adolescència. Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.

Actuació:	10. Subvencionar projectes d'actuacions comunitàries, cíviques i del voluntariat, assessorar, prestar suport i fer el seguiment dels projectes d'ens locals de més de 20.000 habitants.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació:	11. Promocionar projectes de mediació cívica i comunitària per afavorir la prevenció de conflictes de convivència entre població gitana i no gitana.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.
Departaments implicats	Departament de Política Territorial i Obres Públiques Departament de Medi Ambient i Habitatge

Actuació:	12. Cercar convocatòries europees per dur a terme projectes de cooperació transnacional orientats a la inclusió social del poble gitano i la lluita contra la discriminació, així com altres àmbits com l'educació, la cultura, etc.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació:	13. Coordinar la Comissió Interdepartamental de treball amb persones gitanes de l'Est.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.
Departaments implicats:	Departament d'Acció Social i Ciutadania, Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació Departament de Medi Ambient i Habitatge Departament de la Vicepresidència Departament d'Educació Departament de Salut

Comerç

Línia estratègica:

Millorar les condicions de venda no sedentària

Actuació:	14. Donar suport a la remodelació de les parades i dels establiments de venda no sedentària (vehicles botiga, suport d'estructura...), en el marc del Programa d'establiment del Pla de dinamització del comerç urbà 2006-2009.
Responsable:	Departament d'Innovació, Universitats i Empresa

Actuació:	15. Prestar suport a les iniciatives municipals de millora i condicionament dels espais on es desenvolupa la venda no sedentària, en l'àmbit de la millora de l'accessibilitat, l'aparcament, la senyalització i els serveis comuns, en el marc del Programa d'espai urbà del Pla de dinamització del comerç urbà 2006-2009.
Responsable:	Departament d'Innovació, Universitats i Empresa

Actuació:	16. Formar als i les comerciants en matèria de consum per tal d'informar a l'empresariat, comerciants i prestadors de serveis sobre els requisits de la seva activitat relacionats amb els drets i deures de les persones consumidores i usuàries, per evitar i prevenir les irregularitats detectades al mercat.
Responsable:	Departament d'Economia i Finances – Agència Catalana del Consum

Cultura

Línies estratègiques:

1. Consolidar el concepte de família gitana com una forma més de convivència familiar.
2. Recuperar, difondre i preservar la diversitat cultural i les tradicions del poble gitano.

Actuació:	17. Constituir i posar en marxa la fundació cultural amb l'objectiu de difondre, preservar, potenciar i afavorir la cultura i les tradicions del poble gitano. Les seves funcions tindran a veure amb el desenvolupament, la recerca, la formació i la difusió de la cultura gitana.
Responsable:	Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana

Actuació:	18. Promoure la imatge social del poble gitano, fent èmfasi en les dones gitanes i la joventut gitana, d'una manera positiva, amb l'objectiu de superar les imatges esbiaixades i estereotipades.
Responsable:	Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana Departament d'Educació

Actuació:	19. Elaborar propostes per difondre la cultura gitana en diferents formats: exposicions, jornades, conferències, seminaris, tallers, producció i comunicació audiovisual, etc.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.
Actuació:	20. Crear un codi ètic per a la no-discriminació en els mitjans de comunicació.
Responsable:	Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana
Actuació:	21. Crear espais de difusió audiovisual de la cultura gitana per part d'equips multiculturals amb participació de les organitzacions gitanes.
Responsable:	Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana
Actuació:	22. Donar suport a la difusió del treball de les organitzacions gitanes arreu de Catalunya.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.
Actuació:	23. Promoure programes d'aprenentatge en llengua romaní.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.
Actuació:	24. Crear materials didàctics, difondre documentació i traduir-la a la llengua romaní.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació:	25. Elaborar un catàleg de recursos sobre el poble gitano i la seva cultura.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.
Departaments implicats:	Departament d'Educació.

Actuació:	26. Desenvolupar la plataforma i continguts del museu interactiu de la població gitana a Catalunya, que reculli, entre altres, les experiències i sabers de les dones gitanes i les seves aportacions a la cultura del poble gitano.
Responsables:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació
Departaments implicats:	Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana

Actuació:	27. Organitzar xerrades, conferències i mòduls formatius sobre cultura gitana.
Responsable:	Departament d'Educació
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana. Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català de les Dones

Actuació:	28. Organitzar xerrades, conferències i tallers amb associacions del poble gitano dins del territori de Catalunya.
Responsable:	Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació
Departaments implicats:	Departament d'Educació.

Actuació:	29. Organitzar xerrades, conferències i mòduls formatius sobre cultura gitana.
Responsable:	Departament d'Innovació, Universitats i Empresa
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana. Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català de les Dones.

Dones i polítiques de gènere

Línia estratègica:

Fomentar la igualtat d'oportunitats de les dones respectant les seves pròpies veus.

Actuació:	30. Donar suport als projectes de promoció i d'intercanvi d'experiències de les dones gitanes.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català de les Dones
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana

Actuació:	31. Promoure el reconeixement i la visualització dels sabers i les experiències de les dones gitanes. Donar suport a treballs de recerca sobre la història de les dones gitanes a Catalunya.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català de les Dones

Actuació:	32. Sensibilitzar la comunitat gitana per tal de potenciar la incorporació de les dones en els òrgans de participació i decisió.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català de les Dones
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació:	33. Impulsar la creació de les xarxes i els espais de relació entre les entitats de dones gitanes i entre les dones gitanes.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català de les Dones
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació:	34. Establir programes de voluntariat per a la promoció de les dones gitanes.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.
Departaments implicats:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català de les Dones

Actuació:	35. Implementar línies específiques per a la inserció laboral de dones gitanes, amb l'objectiu de garantir l'accés, la presència i la permanència d'aquest col·lectiu en el mercat laboral, sobretot en els sectors on han estat subrepresentades.
Responsable:	Departament de Treball

Actuació:	36. Incloure com a valor/variable «poble gitano» al buscador d'expertes de l'Institut Català de les Dones, per tal que dones gitanes i no gitanes s'hi puguin incorporar de manera específica.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català de les Dones

Educació

Línies estratègiques:

1. Promoure l'escolarització plena de l'alumnat gitano de Catalunya en les diferents etapes del sistema educatiu de Catalunya mitjançant la prevenció, la diagnosi i l'actuació precoç contra l'absentisme escolar.
2. Aconseguir l'èxit escolar i la promoció sociolaboral de l'alumnat gitano.
3. Promoure els valors de la cultura gitana dins el currículum escolar i la vida del centre.
4. Promocionar/potenciar la formació i l'accés a les tecnologies de la informació i la comunicació per tal de facilitar la inserció laboral.
5. Visibilitzar el poble gitano en el sistema universitari.
6. Facilitar la formació universitària del poble gitano.

Actuació:	37. Fer formació per conèixer els col·lectius de persones nouvingudes. La població gitana de l'Est (formació per a professionals).
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria per a la Immigració

Actuació:	38. Facilitar ajuts als centres docents «Material escolar per a tothom», per tal que l'alumnat procedent de famílies que viuen en condicions de pobresa disposin del material escolar per seguir el currículum.
Responsable:	Departament d'Educació

Actuació:

39. Fer promoció escolar.
- 2.1. Desenvolupar el projecte «Promoció escolar»
- 2.1.1. Objectius
- Promoure l'escolarització plena de l'alumnat gitano a Catalunya en les diferents etapes del sistema educatiu mitjançant la prevenció, diagnosi i l'actuació precoç contra l'absentisme escolar.
  - Aconseguir l'èxit escolar i la promoció sociolaboral de l'alumnat gitano.
  - Promoure els valors de la cultura gitana dins el currículum escolar i la vida del centre.
- 2.1.2 Dotació de promotors/es escolars
- Dotar les escoles d'una figura específica pertanyent al poble gitano a les zones amb un alt percentatge de població gitana i amb alt percentatge d'absentisme.
- 2.1.3. Per desenvolupar el projecte es fomentaran les actuacions següents:
- Fomentar el valor de l'escolarització entre les famílies gitanes de Catalunya.
  - Facilitar orientacions, suport i seguiment a les famílies gitanes en el procés d'escolarització i d'aprenentatge dels seus fills i filles.
  - Informar les famílies sobre la importància de l'educació.
  - Facilitar orientacions i informació als centres i les famílies absentistes.
  - Fomentar una bona relació i establir canals de comunicació i participació entre la família i l'escola.
  - Fer un seguiment de l'alumnat absentista i les seves famílies i fer una recollida sistemàtica de la informació.
  - Col·laborar amb la comissió d'absentisme municipal, xarxes de serveis, entitats i programes sobre absentisme i escolarització de l'alumnat gitano que s'organitzin al municipi.
  - Facilitar suport i acompanyament a l'alumnat i a les seves famílies.
  - Col·laborar amb el centre en el disseny d'actuacions i posada en pràctica de programes per superar l'absentisme escolar o la millora de l'escolarització, relacionats amb l'alumnat del poble gitano.
  - Col·laborar amb el centre en la resolució puntual de conflictes.
  - Fer el seguiment de l'escolarització de les nenes i incidir especialment en el pas de primària a secundària.
  - Col·laborar en la difusió en l'àmbit escolar i els serveis educatius de les pautes culturals del poble gitano.
  - Fomentar la participació de les famílies gitanes en els actes culturals que es facin a l'escola perquè aportin elements singulars del poble gitano.

2.2. Promoure l'èxit escolar entre l'alumnat del poble gitano procedent de països de l'Est.

- Dotar les escoles d'un/a insertor/a social per afavorir l'escolarització de l'alumnat del poble gitano procedent de països de l'Est.

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 40. Col·laborar amb els plans locals per a la superació de l'absentisme escolar i coordinar-los.

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 41. Elaborar orientacions curriculars i incorporar la cultura gitana en el currículum educatiu:

1. Incloure periòdicament en publicacions del Departament d'Educació temes sobre l'escolarització del poble gitano.
2. Elaborar orientacions pel tractament de la diversitat cultural en els materials didàctics.
3. Elaborar exemples de currículums interculturals.
4. Fer actuacions per donar a conèixer la cultura gitana als centres educatius: «Contes Rromane» i «Qui som els Rroma»

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 42. Elaborar un pla d'acollida. Promoure que els centres tinguin un pla d'acollida que prevegi tota la diversitat de l'alumnat, incloent-hi el poble gitano.

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 43. Prestar assessorament a centres per part dels assessors/ores en LIC (llengua, interculturalitat i cohesió social).

1. Formar assessors/es en LIC en diferents serveis territorials que siguin referents amb relació a l'escolarització i l'èxit escolar de l'alumnat i la inclusió de la cultura del poble gitano en el currículum escolar (incloent-hi la cultura gitana transnacional).
2. Prestar assessorament específic a centres amb absentisme escolar.

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 44. Fer un recull documental i difondre'l a través de la xarxa de serveis educatius (centres de recursos pedagògics), de les recerques fetes en l'àmbit educatiu sobre el poble gitano (llicències d'estudis).

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 45. Promoure l'èxit educatiu de les noies i dones gitanes.

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 46. Fer formació de familiars.
Organitzar tallers adreçats a pares i mares de la comunitat gitana per millorar la comunicació entre família i escola.

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 47. Potenciar els projectes inclusius i d'entorn que assegurin la qualitat de l'ensenyament i la convivència intercultural. Impulsar projectes escolars i plans educatius d'entorn que fomentin actuacions comunitàries o metodologies inclusives (projectes educatius de ciutat, comunitats d'aprenentatge, projectes que utilitzin les noves tecnologies, etc.).

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 48. Fer difusió de bones pràctiques referents a la població gitana i l'educació a través de les pàgines web del Departament, jornades, etc.

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 49. Fer formació del professorat.
Oferir dins dels plans de formació de zona, cursos sobre la cultura del poble gitano i recursos metodològics per aconseguir una bona escolarització.

Responsable: Departament d'Educació

Actuació: 50. Potenciar programes que facilitin l'èxit educatiu de l'alumnat i en promoguin l'accés a estudis superiors: Siklavipen Savorença.

Responsable: Departament d'Educació

Actuació:	51. Afavorir la integració sociocultural del col·lectiu de menors d'origen immigrant i de les seves famílies.
Responsable:	Departament d'Educació

Actuació:	52. Facilitar l'accés a les noves tecnologies. Crear dispositius per a l'accés de les persones gitanes a la Xarxa ÒMNIA/Punt Tic de Catalunya, amb especial incidència en el col·lectiu femení i en els altres col·lectius, dins de la població gitana amb més risc de patir la fractura digital.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació.
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació:	53. Procurar i facilitar l'accés per a l'obtenció de l'acreditació de coneixements TIC: Acord GOV/39/2008, de 26 de febrer, pel qual s'aprova el model d'acreditació de coneixements i competències en tecnologies de la informació i la comunicació i un pla per desplegar-la i implementar-la. Les persones gitanes necessiten currículums molt acreditats per superar les barreres actuals. Les TIC són una sortida molt interessant. Els certificats reconeguts són necessaris per a l'acreditació dels coneixements en TIC.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació.
Departaments implicats:	Departament de Treball.

Actuació:	54. Potenciar l'alfabetització i la formació digitals. Prioritzar les persones del poble gitano amb més dificultats d'accés a les noves tecnologies, especialment el col·lectiu femení. Facilitar la concurrència en tots els programes de beques, ajuts i altres iniciatives que s'endeguin en aquest àmbit.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació
Departaments implicats:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català de les Dones.

Actuació:	55. Promocionar i facilitar l'accés als cursos de formació de formadors/ores. Un element clau per apropar les tecnologies de la comunicació i la informació a les persones és la proximitat, el fet que el/la formador/a dinamitzador/a conegui l'entorn al qual es dirigeix i cerqui elements d'interès per a aquell col·lectiu en especial. En aquest sentit es facilitaran instruments per formar persones d'ètnia gitana perquè siguin els formadors i difusors TIC principals i referents per al poble gitano.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana. Departament d'Educació.
Actuació:	56. Potenciar l'accés de persones gitanes a la convocatòria de beques del Departament.
Responsable:	Departament d'Innovació, Universitats i Empresa
Actuació:	57. Impulsar la creació d'una xarxa d'estudiants gitanos i gitanes.
Responsable:	Departament d'Innovació, Universitats i Empresa
Actuació:	58. Promoure l'aprenentatge de la llengua romaní a la Universitat.
Responsable:	Departament d'Innovació, Universitats i Empresa
Actuació:	59. Recollir les investigacions, tesis i projectes fets sobre la població gitana, i donar-los difusió.
Responsable:	Departament d'Innovació, Universitats i Empresa
Actuació:	60. Establir programes de col·laboració amb el Departament d'Educació en el marc dels plans d'entorn.
Responsable:	Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació
Departaments implicats:	Departament d'Educació.

Actuació: 61. Elaborar un estudi-prospecció sobre l'estat de la qüestió de la població gitana a Catalunya en l'àmbit universitari, d'investigació i comerç.

Responsable: Departament d'Innovació, Universitats i Empresa

Esport

Línia estratègica:

Implementar mesures relacionades amb la formació i l'activitat adreçades al poble gitano, per a una millor integració i desenvolupament comunitari mitjançant l'activitat física i esportiva.

Actuació:	62. Oferir, des de l'Escola Catalana de l'Esport, trobades de formació per dotar d'eines i recursos els i les dinamitzadors/ores esportius/ives per tal de tractar la diversitat cultural en l'esport.
Responsable:	Departament de la Vicepresidència – Secretaria General de l'Esport.
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació:	63. Fomentar la participació d'entitats del poble gitano o d'entitats, associacions o agents públics del seu entorn territorial en les convocatòries públiques d'ajuts dels Programes C i F pel 2009 del Consell Català de l'Esport, referides al suport a l'esport ciutadà i al Pla de suport contra les desigualtats.
Responsable:	Departament de la Vicepresidència – Secretaria General de l'Esport.
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Habitatge

Línia estratègica:

Garantir un allotjament digne i adequat millorant l'accés a l'habitatge, incidint especialment en col·lectius en situació d'exclusió social, tenint en compte les necessitats del poble gitano i fent especial incidència en la joventut gitana.

Actuació:	64. Crear espais de reflexió amb l'objectiu de marcar una línia de recerca de bones pràctiques per a la superació de les desigualtats en l'àmbit de l'habitatge.
Responsable:	Departament de Medi Ambient i Habitatge

Actuació:	65. Signar convenis de col·laboració amb entitats per tal de fer mediació per a la gestió de l'habitatge social.
Responsable:	Departament de Medi Ambient i Habitatge – ADIGSA
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques

Actuació:	66. Incorporar l'abordatge social i cultural des d'una visió integral de la gestió de les polítiques d'habitatge amb el poble gitano
Responsable:	Departament de Medi Ambient i Habitatge – ADIGSA

Joventut

Línies estratègiques:

1. Potenciar la inclusió de la infància i la joventut gitana en les polítiques locals de joventut (en els municipis on hi ha presència de joves gitans i gitanes).
2. Promoure i coordinar polítiques proactives i de foment de la convivència, de la tolerància i de la integració sociolaboral, així com del respecte als drets de la infància, per tal que els infants i adolescents, sobretot en situació de risc social, assoleixin el millor grau de benestar i desenvolupament possibles en el seu procés de consolidació de l'autonomia personal.

Actuació:	<p>67. Fomentar la participació social de la joventut gitana.</p> <p>Dins d'aquesta actuació poden dur-se a terme diferents accions:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Fomentar l'associacionisme juvenil com a espai educatiu. – Promoure la incorporació de les associacions gitanes de joves al Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC). – Avalar projectes coordinats des d'associacions de joves gitanes amb altres organitzacions gitanes de la resta d'Europa.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria de Joventut

Actuació:	68. Potenciar la inclusió de la joventut gitana en les polítiques locals de joventut (en els municipis on hi ha presència de joves gitano i gitanes) <ul style="list-style-type: none"> – Sensibilitzar i formar professionals de polítiques locals de joventut. – Elaborar eines i recursos per treballar la inclusió de la població jove gitana. – Promoure projectes inclusius de la joventut gitana en l'àmbit local.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria de Joventut
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Justícia

Línies estratègiques:

1. Garantir que els poders judicials assegurin l'aplicació de les normatives directives vigents proposades per superar la discriminació des dels recursos jurídics oportuns.
2. Afavorir mitjans que possibilitin la incorporació a la societat de la població reclusa gitana.
3. Promocionar la cohesió social i la lluita contra la discriminació en tots els àmbits de la vida social (educació, cultura, etc.), tant en l'àmbit local com en el transnacional, tenint en compte les directrius antidiscriminatòries europees.

Actuació:	69. Crear i implementar l'Observatori per a la Convivència Multicultural i sense Discriminacions.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació:	70. Difondre les directrius de la Unió Europea per a la superació de la discriminació i fer-ne el seguiment de l'aplicació.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació:	71. Incentivar la formació reglada i ocupacional per consolidar la inserció sociolaboral als centres penitenciaris.
Responsable:	Departament de Justícia

Actuació:	72. Promocionar la formació relacionada amb la cultura gitana i la cultura gitana transnacional, en llengua romanó, amb població gitana als centres penitenciaris.
------------------	--

Responsable:	Departament de Justícia
---------------------	-------------------------

Actuació:	73. Promoure les actuacions formatives i d'inserció laboral de les dones als centres penitenciaris.
------------------	---

Responsable:	Departament de Justícia
---------------------	-------------------------

Departaments implicats	Departament d'Acció Social i Ciutadana – Institut Català de les Dones
-------------------------------	---

Actuació:	74. Establir convenis d'actuació amb organitzacions gitanes per al desenvolupament de projectes de reinserció amb població en medi obert i llibertat condicional.
------------------	---

Responsable:	Departament de Justícia
---------------------	-------------------------

Participació

Línies estratègiques:

1. Fomentar l'associacionisme i la participació social de la infància i la joventut gitana.
2. Garantir la cohesió social apostant per polítiques que afavoreixin la inclusió i la promoció de la participació social i el civisme.
3. Promocionar programes de foment i suport a l'associacionisme i el voluntariat de les persones gitanes en el moviment associatiu en general, fent una atenció especial a les necessitats de les dones gitanes.

Actuació:	75. Donar suport a accions de sensibilització i de prevenció envers la violència masclista adreçades al poble gitano i especialment a les dones.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català de les Dones
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana

Actuació:	76. Promoure espais de trobada de pares i mares joves, on s'acompanyin i orientin en la cura i criança dels infants, i vetllar per la millora de les pràctiques educatives, de forma integradora i compartida a través del programa «Créixer amb tu».
Responsable:	Departament d'Acció social i Ciutadania – Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de la Ciutadania.

Actuació:	77. Promoure actuacions de sensibilització i formació de pares i mares que orientin les seves pràctiques educatives i facilitin la participació i relació de la família amb l'escola a través del programa «Aprendre amb tu».
Responsable:	Departament d'Acció social i Ciutadania – Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de la Ciutadania.
Actuació:	78. Donar oportunitats a la família gitana de viure el lleure familiar compartit, de forma totalment normalitzada i de gaudir les vacances convivint amb altres famílies, en diversos albergs de la Xarxa Nacional d'Albergs Socials de la Generalitat de Catalunya, amb preus molt avantatjosos a través del programa «Vacances en Família»
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de la Ciutadania.
Actuació:	79. Incloure els plans locals d'inclusió en el mapa de recursos a nivell local, per tal de coordinar la participació ciutadana i els agents socials implicats a partir de les oficines tècniques, promovent la participació de les persones gitanes als òrgans municipals.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Institut Català d'Assistència i Serveis Socials
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana Departament d'Educació
Actuació:	80. Potenciar el diàleg entre els municipis i entitats per tal de crear espais de recolliment de 24 hores als tanatoris.
Responsable:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.
Actuació:	81. Donar suport a les organitzacions i grups que treballin per a la participació del poble gitano, tenint en compte el fet migratori i per a la cohesió social, en el marc de la convocatòria d'entitats i del Pla de ciutadania i immigració.
Responsable:	Departament d'Acció Social i Ciutadania – Secretaria per a la Immigració

Actuació: 82. Subvencionar projectes d'actuacions comunitàries, cíviques i de foment del voluntariat; assessorar, prestar suport i fer seguiment dels projectes d'entitats gitanes i/o entitats que treballen amb el poble gitano.

Responsable: Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació: 83. Incorporar el poble gitano en els circuits de participació institucional.

Responsable: Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació

Actuació: 84. Avaluar els espais estables de participació del poble gitano, identificar-los, donar-los suport i avaluació metodològica.

Responsable: Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació.

Política lingüística

Línia estratègica:

Fomentar l'ús de la llengua catalana a la societat, amb una atenció especial als col·lectius específics.

Actuació:	85. Impulsar el coneixement de la llengua catalana entre la població gitana i la seva difusió implicant-hi les organitzacions gitanes i signant amb aquestes convenis de col·laboració.
Responsible:	Departament de la Vicepresidència – Secretaria de Política Lingüística
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana Departament d'Educació

Actuació:	86. Promoure l'ús i la difusió de la llengua catalana en les activitats i comunicacions de les organitzacions i entitats gitanes. Fomentar la formació de persones responsables de les organitzacions en el maneig de les eines i recursos lingüístics existents.
Responsible:	Departament de la Vicepresidència – Secretaria de Política Lingüística
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana.

Actuació:	87. Difondre les accions per al coneixement i ús de la llengua catalana com a activitats extraescolars i comunitàries entre la població gitana adulta i promoure'n la seva incorporació.
Responsible:	Departament de la Vicepresidència – Secretaria de Política Lingüística
Departaments implicats:	Departament de Governació i Administracions Públiques – Secretaria d'Acció Ciutadana. Departament d'Educació.

Rehabilitació de barris i nuclis antics

Línia estratègica:

Promocionar projectes d'intervenció integral en les àrees urbanes i viles que requereixen una atenció especial (Llei de millora de barris 2/2004, de 4 de juny), que tenen l'objectiu de millorar-les des del punt de vista urbanístic, social, econòmic i ambiental.

Actuació:	88. Facilitar a les entitats veïnals gitanes informació sobre els comitès d'avaluació i seguiment dels programes d'actuació.
------------------	--

Responsable:	Departament de Política Territorial i Obres Públiques
---------------------	---

Actuació:	89. Dur a terme la coordinació entre l'oficina de gestió del programa de barris i la Secretaria d'Acció Ciutadana per tal de conèixer el desenvolupament de la Llei de millora de barris.
------------------	---

Responsable:	Departament de Política Territorial i Obres Públiques
---------------------	---

Salut

Línia estratègica:

Adaptar les actuacions als canvis en la societat i a la diversitat de la població (a necessitats diferents, respostes diferents), i desenvolupar estratègies per promoure l'atenció a la salut amb una visió multicultural.

Actuació:	90. Incentivar la formació i incorporació de professionals gitanos i gitanes de la salut als centres d'atenció sanitària. Promoure la formació especialitzada de professionals sanitaris gitanos en àrees de salut pública i salut comunitària i veure les possibilitats de treball a l'Agència de Salut Pública de Catalunya. Es posarà un èmfasi especial en les dones gitanes per les seves habilitats i perquè són un element clau en el desenvolupament del seu grup.
Responsable:	Departament de Salut
Departaments implicats:	Departament d'Innovació, Universitats i Empresa.

Actuació:	91. Facilitar formació continuada específica als professionals assistencials que treballen en zones on resideix població gitana. Organització de cursos de formació específica per a professionals assistencials.
Responsable:	Departament de Salut

Actuació:	92. Desenvolupar recerques sobre salut i població gitana. Es donarà impuls i es promouran línies de recerca sobre diferents aspectes de la salut en la població gitana, fent especial incidència en l'especificitat de les dones. Es fomentarà la introducció del tema en les convocatòries ja existents en l'àmbit del Departament de Salut.
Responsable:	Departament de Salut

Seguretat pública

Línies estratègiques:

1. Actuar sobre situacions d'exclusió social i potenciar la formació multicultural per tal de garantir un servei no discriminatori.
2. Impulsar accions per al foment de la participació ciutadana del poble gitano.

Actuació:	93. Avaluar processos de supervisió per garantir un servei no discriminatori.
Responsable:	Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació.

Actuació:	94. Formar els aspirants a membres de la PG-ME i de les policies locals de Catalunya. Pràctiques interdisciplinàries sobre multiculturalitat i seminari sobre la diversitat cultural: aproximació a la comunitat gitana
Responsable:	Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació.

Actuació:	95. Formar a agents destinats a unitats amb comunitats del poble gitano.
Responsable:	Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació.

Actuació:	96. Promocionar l'accés específic per al poble gitano als cossos de seguretat.
Responsable:	Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació.

Sostenibilitat

Línia estratègica:

Fomentar la participació activa de la població gitana en la cultura del medi ambient i potenciar el seu paper protagonista com a sensibilitzadors socials.

Actuació:	97. Cercar vies per a la regulació de les tasques de recuperació de residus.
Responsable:	Departament de Medi Ambient i Habitatge

Actuació:	98. Promocionar la capacitat i la inserció laboral en l'àmbit de la recollida selectiva de residus.
Responsable:	Departament de Medi Ambient i Habitatge

Treball

Línies estratègiques:

1. Promoure actuacions transversals per a la inserció laboral de col·lectius amb necessitats específiques: minories ètniques.
2. Impulsar la millora de les capacitats professionals per tal de fomentar la inserció i la promoció sociolaboral de col·lectius en risc d'exclusió o vulnerabilitat, tenint en compte les seves necessitats específiques.

Actuació:	99. Tenir en compte la clàusula social per part de les empreses públiques relacionades amb la construcció d'habitatges i obres públiques (INCASOL, GISA, ADIGSA) de contractació de persones en risc d'exclusió (poble gitano, part d'aquest col·lectiu).
Responsable:	Departament de Medi Ambient i Habitatge

Actuació:	100. Elaborar un diagnòstic i detecció de necessitats del poble gitano i el mercat de treball, que inclogui l'elaboració d'un estudi quantitatiu i qualitatiu concret, sobre els resultats que ha tingut al llarg dels anys la RMI, amb l'objectiu de poder fer propostes de millora coherents i concretes.
Responsable:	Departament de Treball

Actuació:	101. Adaptar els itineraris d'inserció laboral de les persones destinatàries de la RMI a les necessitats i la realitat de la comunitat gitana a Catalunya.
Responsable:	Departament de Treball

Actuació:	102. Promoure un intercanvi de bones pràctiques per a la inserció laboral del poble gitano, identificant problemàtiques comunes en el marc de l'acord de la Generalitat de Catalunya amb el Consell General dels Pirineus Orientals.
Responsable:	Departament de Treball

Actuació:	103. Programar espais de debat i reflexió sobre la cultura gitana i el món laboral per tal d'aprofundir en estratègies que incrementin el grau d'ocupabilitat i la contractació o autoocupació de les persones gitanes en el mercat de treball.
Responsable:	Departament de Treball

Actuació:	104. Promoure dispositius personals d'inserció sociolaboral.
Responsable:	Departament de Treball

Actuació:	105. Potenciar la formació i la inserció en el marc de la Llei de barris i dissenyar actuacions concretes als barris amb població gitana.
Responsable:	Departament de Treball

Actuació:	106. Millorar la qualificació professional a través de formació reconeguda i homologada.
Responsable:	Departament de Treball

7

AVALUACIÓ

I. INTRODUCCIÓ

El segon període de treball del Pla integral del poble gitano que iniciem enguany ens planteja diferents i importants reptes. D'una banda, és important consolidar les passes que hem donat en el primer període i que suposen una gran aportació a la millora del treball amb població gitana; d'altra banda, hem de treballar intensament per incrementar l'impacte i la visibilitat de les nostres actuacions en el territori i en el dia a dia de la població destinatària.

Per tal d'analitzar el grau d'assoliment dels objectius del Pla d'una manera òptima, és imprescindible fer una avaluació del procés d'implementació i dels resultats d'aquest. L'avaluació esdevé una eina molt important per a la millora de l'eficàcia en la gestió diària del Pla; ens permet revisar de manera periòdica la incidència en la realitat a la qual ens adrecem. També ens dóna informació sobre si la manera en què ens estem apropant a la realitat –en aquest cas, la del poble gitano de Catalunya– és adequada i ens permet obtenir resultats d'èxit.

Durant el període 2009-2013 portarem a terme un procés d'avaluació contínua –dos informes interns de seguiment paral·lels a la implementació de les actuacions– i una avaluació final –un informe extern de resultats.

II. METODOLOGIA DE TREBALL

Com hem dit anteriorment, per tal de portar a terme l'avaluació del Pla s'elaboraran tres informes (dos informes de seguiment i un informe final). La metodologia utilitzada serà d'orientació crítica-comunicativa. L'orientació comunicativa de la qual es parteix per aconseguir els objectius plantejats prioritza quines són les interaccions que es produeixen i la importància de la comunicació entre l'equip investigador i les persones investigades. El punt de partida és el pla d'igualtat entre aquestes dues persones: el personal investigador i la persona investigada. Aquesta orientació serà la base metodo-

lògica al llarg de tot el projecte, tant pel que fa a les tècniques utilitzades per a la recollida de la informació com per a l'anàlisi d'aquesta.

Desenvoluparem l'avaluació centrant-nos en nou àmbits fonamentals:

- 1. Funcionament.** S'avaluarà el funcionament dels diferents òrgans que componen el Pla (el Consell Assessor, en Ple i en Executiva; la Comissió Interdepartamental, els grups de treball i l'equip tècnic).
- 2. Eficiència.** Assoliment dels objectius generals a través de la implementació de les actuacions previstes en cadascuna de les nou àrees i per cada un dels òrgans. Des d'una vessant més qualitativa s'avaluarà l'assoliment dels objectius inicials, com també la incorporació de les recomanacions formulades en l'avaluació formativa del període 2005-2006. L'eficiència inclourà l'avaluació en l'eficiència de la despesa realitzada.
- 3. Participació.** La participació activa i directa de persones gitanes és un dels elements clau de l'èxit del Pla integral del poble gitano de Catalunya i, especialment, a través de les seves associacions i col·lectius. Es considera el poble gitano com a protagonista i no com a subjecte passiu al qual s'adrecen les actuacions previstes.
- 4. Transversalitat.** El procés de disseny i implementació del Pla integral del poble gitano requereix que diferents agents socials que treballen en àrees específiques o sectors treballin conjuntament. Es considera que la transversalitat és una garantia per a l'eficàcia i l'eficiència en la implementació del Pla. La seva aplicació s'ha de veure reflectida en el disseny i el desplegament de les actuacions, com també en el funcionament. S'avaluarà l'abast de la transversalitat en aquests diferents aspectes, com també quines han estat les estratègies que l'han afavorit i les que l'han obstaculitzat.
- 5. Perspectiva de gènere.** El grau d'incorporació del principi d'igualtat d'oportunitats i gènere és un aspecte clau a analitzar. Analitzarem en quin grau el Pla integral incorpora el principi de la igualtat de gènere en les seves actuacions i recollirem els resultats disgregant la informació per sexes.
- 6. Impacte sobre la imatge social del poble gitano de Catalunya. Lluita contra la imatge negativa i els prejudicis.** Analitzarem la contribució del Pla a la millora de la imatge del poble gitano per part de la societat majoritària a Catalunya. Revisarem el tractament que es dóna del col·lectiu en els mitjans de comunicació i la premsa escrita, així com de la informació que es dóna des de les diferents institucions (educatives, culturals, socials).

- 7. Territorialitat del Pla.** Aquest àmbit esdevé un repte per al segon període de treball del Pla, que comença el 2009. Caldrà analitzar el grau de territorialització de les diferents actuacions com a indicador de la incidència i impacte del Pla al territori català. Revisarem també la posada en marxa d'actuacions en diferents indrets de la nostra geografia i el foment de la descentralització en la gestió del Pla.
- 8. Poble gitano com a poble transnacional.** La transnacionalitat és una característica inherent a aquest poble i com a tal també està present a les nostres fronteres. La població gitana que viu a Catalunya té diferents orígens geogràfics però comparteixen trets identitaris comuns. Analitzarem com s'aborda aquest element en el Pla, que s'introduirà des d'una perspectiva transversal en totes les actuacions.
- 9. Inversió econòmica.** Valorarem la inversió econòmica que es fa des de cada un dels departaments implicats en el Pla, tenint en compte si tenen mesures o línies específiques per al poble gitano o imputen part del pressupost general del departament destinat a la població en general.

El desenvolupament de l'avaluació es durà a terme a través de tècniques quantitatives i qualitatives.

Recollida de dades quantitatives i anàlisi

- Elaboració d'indicadors per àmbits.
- Càlcul dels indicadors quantitius.

Recollida de dades qualitatives i anàlisi

- **Revisió documental.** S'analitzarà la diferent documentació produïda dins del marc del Pla integral.
- **Entrevistes a persones que han participat en el Pla** (persones participants en els òrgans de gestió i beneficiaris/beneficiàries).

III. ANÀLISI QUANTITATIVA (INDICADORS)

INDICADORS GENERALS

ÀMBIT 1. Funcionament ÀMBIT 2. Eficiència ÀMBIT 3. Participació
Nombre d'actuacions dutes a terme
Nombre de convenis signats

Nombre de cursos o cursets desenvolupats en l'àmbit de les actuacions
Nombre de participants gitanos
Nombre de persones gitanes que fan la docència (desglossant dones i homes)
Nombre d'exposicions
Nombre d'indrets on s'ha instal·lat
Nombre de persones gitanes contractades
Nombre de campanyes de sensibilització o informació
Nombre de centres educatius, sanitaris o penitenciaris participants
Nombre de beques o ajudes econòmiques concedides a la població gitana
Tipus de subvenció (a entitats o persones)
Nombre de reunions, grups o comissions realitzades
Nombre de participants en les reunions
Nombre de participants gitanos en les reunions
Nombre d'entitats participants
Nombre d'entitats gitanes participants
Nombre de locals instal·lats

ÀMBIT 4. Transversalitat	
Transversalitat entre departaments de la Generalitat	Nombre d'actuacions dutes a terme per diferents departaments
Transversalitat entre diferents administracions	Nombre d'actuacions dutes a terme per diferents administracions
Transversalitat entre l'Administració pública i la societat civil (o el tercer sector)	Nombre d'actuacions dutes a terme col·legiadament entre la societat civil i l'Administració pública
Transversalitat en els òrgans del Pla	Nombre de grups de treball mixtos (Administració i entitats de la societat civil)
Grups de treball interdepartamentals	Nombre de grups de treball interdepartamentals
Pressupost de les actuacions transversals	

ÀMBIT 5. Perspectiva de gènere	
Actuacions orientades a dones gitanes	Nombre d'actuacions específiques per a dones gitanes
Dones destinatàries de les actuacions	Nombre de dones beneficiàries de les actuacions
Participació d'associacions gitanes de dones	Col·lectius específicament de dones gitanes participants en el Pla
Participació de dones gitanes en el Pla	Nombre de dones gitanes en valors absoluts que participen en el Pla (grups de treball; com a tècnics de la SAC...)
Pressupost destinat a les actuacions orientades a dones gitanes	

ÀMBIT 6. Impacte sobre la imatge social del poble gitano	
Imatge del poble gitano en mitjans de comunicació i premsa escrita de Catalunya	Nombre de notícies sobre el poble gitano a la premsa escrita o en mitjans audiovisuals de Catalunya
Pressupost destinat a la millora de la imatge social del poble gitano	

ÀMBIT 7. Territorialitat del Pla	
Coneixement del Pla al territori	Presentacions del Pla integral realitzades en diferents territoris
Utilització dels serveis del Pla als diferents territoris	Nombre de demandes de diferents serveis des dels territoris
Descentralització de la gestió del Pla	Nombre d'actuacions o mesures endegades des d'altres delegacions territorials
Pressupost destinat a l'increment de la territorialitat del Pla	

ÀMBIT 8. Poble gitano com a poble transnacional	
Actuacions portades a terme amb població gitana d'altres països	Nombre d'actuacions dutes a terme amb població gitana d'altres països
Intercanvi i diàleg entre associacions gitanes de diferents orígens	Nombre de reunions, jornades o actes on participin persones gitanes de diferents països
Foment del coneixement de la realitat de la població gitana d'altres països	Nombre d'estudis, jornades o projectes sobre la realitat del poble gitano com a poble transnacional
Pressupost destinat al poble gitano com a poble transnacional	

ÀMBIT 9. Inversió econòmica	
Inversió dels departaments en el Pla integral del poble gitano	<p>Import de les actuacions específiques destinades a la població gitana (per departaments)</p> <p>Import destinat a la població gitana de les actuacions genèriques dels departaments (s'haurà d'especificar el criteri que s'ha utilitzat per fer el càlcul)</p>

8

PRESSUPOST

A continuació presentem el pressupost previst per al període comprès entre el 2009 i el 2013 per a la posada en marxa de les actuacions del Pla integral del poble gitano:

DEPARTAMENTS		2009	2010	2011	2012	2013
Departament d'Acció Social i Ciutadania	Secretaria per a la Immigració	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€
	Secretaria d'Infància i Adolescència	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€
	Secretaria de Joventut	6.572,00€	3.272,00€	3.272,00€	3.272,00€	3.272,00€
	Institut Català de les Dones	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació	Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana	21.000,00€	50.000,00€	52.000,00€	54.000,00€	54.000,00€
Departament d'Economia i Finances	Agència Catalana del Consum	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€
Departament d'Educació		965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€
Departament de Governació i Administracions Públiques	Secretaria d'Acció Ciutadana	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€
Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació		70.986,00€	53.033,00€	44.106,00€	45.206,00€	45.206,00€
Departament de Justícia		49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€
Departament Medi Ambient i Habitatge	Secretaria General de Medi Ambient i Habitatge	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€
Departament de Salut		12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€
Departament d'Innovació Universitats i Empresa	Direcció de Serveis	12.000,00€	12.000,00€	15.000,00€	15.000,00€	15.000,00€
Departament de Treball		147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€
Departament de la Vicepresidència	Secretaria de Política Lingüística	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€
TOTAL		3.546.959,98€	3.554.706,98€	3.550.779,98€	3.553.879,98€	3.553.879,98€

Generalitat de Catalunya
Departament de Governació i Administracions Públiques
Secretaria d'Acció Ciutadana

Barcelona, juny de 2009

**PLAN INTEGRAL
DEL PUEBLO GITANO
EN CATALUÑA
2009-2013**

1

PRESENTACIÓN INSTITUCIONAL

Hemos finalizado este año el primer Plan integral del pueblo gitano del periodo comprendido entre los años 2005 y 2008. Han sido cuatro años de muchas experiencias con las que hemos aprendido muchísimo, dado que este Plan ha sido el primero en el ámbito que nos ocupa. La dinámica de las administraciones públicas en general y, en concreto, el funcionamiento propio de los departamentos de la Generalidad, se ha enriquecido gracias al trabajo conjunto, diario y planificado entre asociaciones gitanas y las que trabajan con el pueblo gitano, técnicas y técnicos de otras entidades, corporaciones locales y departamentos del Gobierno. El reto de ser la primera vez en nuestra historia en iniciar una política integral dirigida al pueblo gitano, en estrecha colaboración con las personas gitanas, ha sido muy complejo. Y este primer reto, una vez hechas las valoraciones oportunas, ha generado otros retos también muy importantes con el fin de continuar el trabajo emprendido por el Plan integral del pueblo gitano 2005-2008. Estos nuevos retos para el periodo 2009-2013 tienen que ver con el hecho de conseguir aún más participación de la que hemos alcanzado, y que ésta además sea más protagonista, diversa y de base. La participación ciudadana continúa siendo la clave principal del éxito de las actuaciones derivadas de las políticas públicas, y en el caso que nos corresponde la participación gitana tiene que ser la auténtica protagonista en cuanto a las políticas públicas del Gobierno de la Generalidad de Cataluña dirigidas al pueblo gitano.

Por lo tanto, continuaremos trabajando partiendo del diálogo igualitario entre personas gitanas y no gitanas, provenientes de la sociedad civil organizada y no organizada, así como de otras instituciones. Por suerte, continuamos una vía, abierta ya hace muchos años, por un grupo de personas gitanas y no gitanas comprometidas por conseguir la igualdad del pueblo gitano y el reconocimiento de su diferencia. Fruto del trabajo de estas personas, el Parlamento de Cataluña reconoció en el 2001 la cultura gitana y sus valores como parte de la cultura de nuestro país, a la vez que este reconocimiento institucional también generaba una acción de gobierno concreta: la elaboración de un primer diagnóstico en todo el territorio catalán en el año 2003,

con el fin de diseñar un plan de medidas, que se aprobaría el 22 de noviembre de 2005.

Una vez abierto el camino, se hicieron patentes otras actuaciones convergentes. El mismo año 2005 el Parlamento Europeo, aprovechando la celebración del Día Internacional del Pueblo Gitano el 8 de abril, aprueba una Resolución relativa a la situación de la población romaní en la Unión Europea, que emplaza a los estados a tener en cuenta, entre otras cuestiones, el reconocimiento cultural del pueblo gitano, cuestión en la que Cataluña se había adelantado años atrás. Posteriormente, el Congreso de los Diputados aprueba por unanimidad una Proposición no de ley relativa al reconocimiento de los derechos del pueblo gitano, y este reconocimiento se extiende a otras comunidades autónomas.

En nuestro país, el Estatuto incluye también esta demanda en el artículo 42, que recoge la garantía de reconocimiento de la cultura del pueblo gitano como salvaguardia de su realidad histórica. Más tarde, gracias a la implicación de diferentes movimientos sociales gitanos y no gitanos, y al trabajo conjunto con los grupos parlamentarios, el Parlamento de Cataluña hace historia aprobando la Declaración de reconocimiento de la persecución y el genocidio del pueblo gitano, el 29 de marzo de 2007.

Por lo tanto, tenemos que ser optimistas con el aumento de la concienciación por parte de las instituciones sobre la situación del pueblo gitano, cosa que ha dado como resultado iniciativas como las mencionadas anteriormente, así como nuevos planes y programas específicos que antes no existían. Aun así, tenemos que decir claramente que continúa habiendo racismo, tanto institucional como civil. Continúan produciéndose manifestaciones de intolerancia, la población mayoritaria sigue teniendo una imagen estereotipada y sesgada de la cultura gitana y de las personas que la integran, cuestión que vemos todavía con más preocupación en los medios de comunicación.

Siguiendo las recomendaciones de los organismos internacionales, desde el Departamento que dirijo nos vemos obligadas y obligados a condenar los hechos racistas, sean cometidos por instituciones o por individuos, y a trabajar en la línea del diálogo intercultural e igualitario, con el fin de luchar contra el racismo y los prejuicios. Este Plan pretende ser una aportación en este sentido, tanto para potenciar una imagen de la cultura gitana positiva como para generar actuaciones para difundir esta cultura entre la sociedad catalana mayoritaria. Al mismo tiempo, también pretende trabajar para superar la desigualdad social que todavía sufren gran parte de las personas gitanas en Cataluña, con actuaciones dirigidas al trabajo, la educación, la vivienda o la salud.

Por último, durante este periodo 2009-2013 queremos volver a hacer una

investigación de peso que nos permita recoger información real y concreta sobre posibles resultados que hayamos conseguido hasta ahora, y medir también lo que queda por hacer, con el fin de incorporar estas orientaciones a nuevas políticas. Porque la finalidad principal es que los ciudadanos gitanos y gitanas de Cataluña disfruten de su cultura, catalana y gitana, como cualquier otro ciudadano o ciudadana.

Jordi Ausàs i Coll
Consejero de Gobernación
y Administraciones Públicas

2

INTRODUCCIÓN

Este Plan integral del pueblo gitano 2009-2013 es la apuesta de continuidad del primero, e incorpora mejoras y cambios surgidos del trabajo conjunto entre departamentos de la Generalidad, así como del enriquecedor trabajo con las diferentes asociaciones gitanas y las que trabajan con el pueblo gitano que participan en los órganos del Plan, tanto en el Consejo Asesor como en los nueve grupos de trabajo. También se han tenido en cuenta las propuestas de las dos evaluaciones externas realizadas por la Universidad Autónoma de Barcelona, Departamento de Sociología - GEDIME (Grupo de Estudios en Inmigración y Minorías Étnicas) para los años 2005 y 2006, y 2007 y 2008. Finalmente, la Jornada de trabajo del Plan integral del 18 de junio de 2008, en la cual participaron todas las personas que tienen implicación directa en el Plan (técnicos y técnicas de los departamentos, responsables, miembros de las asociaciones, personas expertas), significó una puesta en común de las noventa y una actuaciones del Plan, y la discusión posterior sobre estas actuaciones, primero en pequeños grupos temáticos y posteriormente en pleno. Fruto de estos debates, surgieron unas conclusiones que daban cobertura a todos los ámbitos del Plan, y que revisaban una por una las noventa y una actuaciones. Estas conclusiones fueron la propuesta que el Consejo Asesor aprobó en julio de 2008 y que envió a la Comisión Interdepartamental, a fin de que los departamentos tuvieran en cuenta las propuestas de las entidades. Posteriormente, durante los meses de julio, agosto y septiembre, desde la secretaría del Plan del Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas se hicieron una serie de reuniones con todos los departamentos con el fin de poner en común las actuaciones del nuevo periodo del Plan integral, que fueron revisadas y aprobadas otra vez por el Consejo Asesor y la Comisión Interdepartamental durante el mes de noviembre de 2008. Bien, así pues, tenéis en vuestras manos todo este trabajo.

Nos remitimos al Plan anterior para la información histórica y datos la población gitana en Cataluña, que al mismo tiempo tienen su raíz en el Estudio sobre la población gitana en Cataluña elaborado en el 2003.¹

1. Para datos de población, consultar SÁNCHEZ y AROCA, M., *Estudi de la població gitana a Catalunya*. Barcelona: Fundació Pere Tarrés - Departament de Benestar i Família, Gene-

El mandato que origina la continuidad de este Plan integral del pueblo gitano 2009-2013 continúa siendo la Resolución del Parlamento de Cataluña 1045/VI, que insta al Gobierno de la Generalidad a diseñar, aplicar y evaluar un plan integral.

Consideramos que todavía queda mucho por hacer, aunque ya hemos podido recoger resultados importantes fruto de la aplicación del primer Plan, como la puesta en marcha del proyecto «Promotores y promotoras escolares», la creación de la Fundación Instituto de Cultura Gitana, la enseñanza de la lengua romaní o la visibilización de la cultura gitana en los centros educativos, entre otros. Todavía queda, sin embargo, un largo camino por recorrer con el fin de que la población gitana obtenga una igualdad de oportunidades real, que comporte en la práctica una igualdad de resultados con el resto de la población catalana.

Además, en la elaboración de este nuevo Plan hemos tenido en cuenta otras recomendaciones y declaraciones institucionales, que han inspirado gran parte de las actuaciones y que sirven para justificar todo el Plan al mismo tiempo.²

Hablamos de *pueblo gitano*, equivalente al término Roma en el ámbito europeo,³ porque este término identifica a todas las personas gitanas más allá de fronteras e ideologías políticas y son las propias personas gitanas quienes se autodenominan así, según las orientaciones que recomienda el Consejo de Europa.

---

ralitat de Catalunya, 2005; para datos históricos y procesos previos de elaboración del Plan integral del pueblo gitano, consultar *Pla integral del poble gitano de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2005

2. Declaración del Parlamento de Cataluña de reconocimiento de la persecución y el genocidio del pueblo gitano, leída en el Pleno del Parlamento el día 29 de marzo de 2007.

Directiva 2000/43/CE del Consejo, de 29 de junio de 2000, relativa a la aplicación del inicio de igualdad de trato de las personas independientemente de su origen racial o étnico (Diario Oficial nº. L 180 de 19/07/2000 P. 0022).

Final Recommendations on Sustainable Policies for Roma and Sinti Integration. (OSCE, Agosto 2008). Resolution on the Situation of Roma and Sinti in the European Union. (Adopted by the European Parliament on 28 April 2005).

Resolution on the situation of Roma and Sinti women in the European Union (2006). (Adopted by the European Parliament on 1 June 2006).

Resolution CM/ResCMN (2008)1 on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Spain (Adopted by the Committee of Ministers on 2 April 2008 at the 1023rd meeting of the Ministers' Deputies).

Shadows Conclusion of the EU Roma Summit. Brussels, 16th September 2008.

Resolution on a European strategy on Roma. (Adopted by the European Parliament on 31 January 2008)

3. Pedotti, C.; Guet, M.; Ailincăi, A.; Nash, V. *Roma and Travellers' Glossary*. Estrasburg. 2006. Council of Europe (COE).

3

METODOLOGÍA

Los principios teóricos que inspiran todo el Plan, tanto con respecto a los objetivos generales como a la organización, el diseño, la aplicación y la evaluación de las actuaciones que lo conforman, y los proyectos y actividades que éstas generan, son los principios metodológicos que se definieron como criterios de buenas prácticas para intervenciones sociales con el pueblo gitano, a partir del proyecto **ROMAin. Políticas de inclusión con el pueblo gitano en Europa: hacia el éxito en la intervención social 2005-2007**.⁴ Este proyecto lo aprobó la DG de Ocupación, Asuntos Sociales e Igualdad de Oportunidades de la Comisión Europea, dentro del Programa de lucha contra la exclusión, y fue implementado dentro del marco del Plan integral del pueblo gitano 2005-2008. El resultado principal del proyecto fue una guía de buenas prácticas de la cual hemos extraído la metodología que se ha tenido en cuenta y que servirá de guía para este nuevo Plan.

El trabajo de más de dos años del proyecto europeo ROMAin ha permitido identificar nuevos criterios metodológicos de éxito para la intervención social y el diseño de políticas que promuevan la inclusión social del pueblo gitano. Teniendo en cuenta el gran número de prácticas y políticas reunidas y analizadas bajo este proyecto, se identificaron estos criterios de éxito, que se ha decidido implementar en el nuevo Plan integral del pueblo gitano 2009-2013.

El análisis que se llevó a cabo siguió una metodología común de investigación comunicativa crítica en las ciencias sociales,⁵ que incluye la identificación de las dimensiones de exclusión y transformación. En este sentido, se hace referencia a diferentes tipos de elementos, bien sean objetivos y externos a las personas (acciones, normas, procedimientos, dinámica social,

4. Generalidad de Cataluña, Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas, Secretaría de Acción Ciudadana. *Guía de buenas prácticas para la inclusión social del pueblo gitano en Europa*. Febrero de 2008

5. Flecha, R; Gómez, J.; M. Sanchez; M.; Latorre, A., *La metodología comunicativa crítica*. Barcelona: El Roure, 2006. Centro Especial de Investigación en Teorías y Prácticas Superadoras de Desigualdades - CREA Universidad de Barcelona.

etc.), bien sean elementos específicos del individuo (edad, clase social y nivel educativo), que pueden ser asimilados e interpretados de manera diferente por cada individuo.

En el análisis, la atención se ha centrado en las dimensiones de transformación, es decir, en mostrar los componentes que, más que ser una mera descripción, indican o señalan formas de organización donde la toma de decisiones y las funciones contribuyen a la inclusión social de los colectivos minoritarios, en este caso el pueblo gitano. Esta asociación de los componentes de transformación con las formas de proceder o actitudes que favorecen la inclusión facilita el éxito de las prácticas inclusivas.

Cuando se diseña cualquier tipo de intervención y se persigue la inclusión social del pueblo gitano, es importante considerar los elementos excluyentes e inclusivos que se pueden reforzar. Por *elementos excluyentes* se entiende todos los elementos que contribuyen a reforzar las barreras que encuentra el pueblo gitano con relación a la inclusión social, elementos que perpetúan las desventajas y las desigualdades, que pueden estar motivados por muchas líneas de actuación diferentes, como, por ejemplo, la no participación directa del pueblo gitano en el diseño, el cumplimiento y la evaluación de estas actuaciones; se trata de actuaciones basadas en prejuicios existentes sin investigación previa de la situación real, o actuaciones que buscan soluciones de mínimos puntuales sin considerar la cuestión a largo plazo, etc.

Por otra parte, los elementos de transformación de cualquier acción tienen el carácter contrario: incluyen la participación del pueblo gitano en todo el diseño, el cumplimiento y la evaluación; el pueblo gitano ejerce un rol activo y comprometido en todas las etapas, no tan sólo de consulta de estudio ocasional; hay una base firme de investigación de las necesidades reales de la población, y no sólo de las supuestamente problemáticas. El objetivo apunta a los máximos, no sólo en mejorar la situación existente, sino también en situarla con la de la mayoría de la sociedad; las experiencias de acciones previas y sus resultados se tienen en cuenta para poder extraer los elementos de éxito y aplicarlos a nuevas situaciones, acciones, etc.

Los componentes que se han analizado de todos los proyectos reunidos son los siguientes:

Agentes sociales activos:

Este componente se refiere a la movilización de agentes sociales. Se parte de la base de que, cuando hay más trabajo y coordinación conjunta entre los diferentes tipos de agentes sociales que intervienen en una sociedad, se puede ejercer más influencia. Por lo tanto, el hecho de promover o desarrollar sinergias entre los diferentes agentes sociales en la consecución de inter-

venciones sociales que promuevan la superación de las desigualdades sociales será un componente transformador. En este componente transformador también se incluyen las estrategias para dotar a los agentes sociales de un papel especialmente activo.

Implicación Roma:

en este componente se incluyen todos los aspectos metodológicos que tienen que ver con la promoción de la implicación de las mismas personas gitanas en las políticas y las prácticas dirigidas al pueblo gitano. En diferentes líneas metodológicas se valora como criterio de calidad que las mismas personas beneficiarias tengan un papel activo y participativo en el desarrollo de los proyectos que se dirigen a su propio colectivo. La mejor manera de asegurar que un proyecto está respondiendo a las necesidades de las personas usuarias es que ellas mismas puedan expresar cuáles son sus demandas y, al mismo tiempo, que participen en la gestión de la respuesta a estas necesidades.

Procesos de diálogo:

Son todos los procesos y fórmulas que favorecen el diálogo, bien dentro de la misma organización, entre la población beneficiaria, o bien en el proceso de elaboración y decisión. De esta manera, se encontrarán componentes transformadores con respecto a los procesos de diálogo cuando se convierta en un incremento de la diversidad de voces o interlocutores, un incremento del debate y de procesos de formación de consenso y unas relaciones más horizontales.

Orientación a la interculturalidad:

Este componente hace referencia a la manera de cómo se aborda y se promueve la coexistencia en las sociedades multiculturales actuales. Se entiende por *componente transformador* la concepción de la diversidad cultural como riqueza y, al mismo tiempo, se parte de una igualdad en el respeto de las diferencias, a la vez que se mantienen las mismas expectativas de resultados. La orientación a la multiculturalidad se refleja en los objetivos, el equipo profesional, el grupo beneficiario o los procesos establecidos.

Utilidad social:

Este componente se refiere a la utilidad social percibida en cada proyecto; en qué aspectos y en qué medida las políticas o las experiencias están comportando transformaciones sociales en la realidad y mejorando la inclusión social del pueblo gitano. En este sentido, de los proyectos y de las prácticas

analizadas se destaca el aspecto concreto que está contribuyendo a tener una utilidad social clave. Los aspectos metodológicos están conectados estrechamente con los resultados o el impacto del proyecto.

Orientación al éxito:

Se hace referencia a las expectativas, los propósitos y los elementos metodológicos, que, además de la mejora de las condiciones de vida y la mitigación de las dificultades socioeconómicas, reflejan una clara orientación a una mejora continuada de las condiciones sociales del pueblo gitano y a la consecución de resultados de éxito. Con respecto a los colectivos desfavorecidos, tradicionalmente desde las políticas asistenciales se ha promovido una tendencia a la compensación y a la consecución de mínimos. En este caso, se ha hecho énfasis en analizar los elementos transformadores que tienen altas expectativas de mejora y a partir de los cuales se obtienen buenos resultados.

Acción positiva:

Se define como un tipo de acción o política que promueve la compensación de las desigualdades históricas que han sufrido, por ejemplo, algunas minorías étnicas, para la mejora colectiva de su situación más rápidamente.

Fruto de este análisis, surgieron una serie de nueve recomendaciones generales expresadas en los «criterios metodológicos» para facilitar la inclusión del pueblo gitano, que serán tenidas en cuenta en todas las fases de diseño, ejecución y evaluación de las actuaciones de este Plan, así como en los proyectos y actividades derivadas.

Estas nueve recomendaciones se tendrían que tener en consideración en todas las intervenciones para la inclusión social del pueblo gitano, y adaptarlas en cada campo y acción específico. Después de haber estudiado más de 200 proyectos y experiencias de éxito durante dos años en toda Europa, se ha llegado a la conclusión que estos componentes que se detallan a continuación son una manera de asegurar el posible éxito de las actuaciones para que los tengan en cuenta y que los incluyan en alguna medida en todas sus fases. De esta manera, dependiendo de la aplicación o la inclusión de estos componentes en políticas e intervenciones, podremos medir los resultados con respecto a la inclusión social del pueblo gitano. El éxito del proyecto o la línea de actuación dependerá, de manera objetiva y medible, de la capacidad para incluir estos aspectos conscientemente y de manera programada en los proyectos, las políticas o las actuaciones que se han mencionado. Se obtendrá mayor o menor éxito según la habilidad para combinar los diversos componentes de éxito, cosa que comporta un trabajo coordinado, horizontal y totalmente transversal.

CRITERIOS METODOLÓGICOS

1. COLABORACIÓN ENTRE DIFERENTES INSTITUCIONES CIVILES, MUNICIPIOS, ASOCIACIONES GITANAS, ONGS Y UNIVERSIDADES

El principio de cooperación es fundamental en cualquier área de intervención social con colectivos desfavorecidos. En el caso del pueblo gitano, a causa de la gran pluralidad de las instituciones implicadas, es importante insistir en esta colaboración que concentra esfuerzos y consigue más resultados que en el caso de la intervención parcial. La coordinación entre diferentes departamentos y organismos de instituciones públicas no es suficiente; también hace falta la colaboración entre diferentes tipos de instituciones: asociaciones gitanas no gubernamentales, universidades y centros de investigación, etc.

2. IMPLICACIÓN DE LA COMUNIDAD GITANA

Una de las conclusiones básicas de este trabajo es el esfuerzo de las mismas personas gitanas para comprometerse en las medidas por superar su situación de exclusión. Muchos proyectos están dirigidos por ellos mismos o disponen de la implicación activa del mismo grupo destinatario, cosa que proporciona un valor añadido relevante. El esfuerzo por superar la desigualdad tiene que venir de las dos partes: de las personas gitanas y de las que no lo son. Uno de los primeros pasos necesarios para trabajar con esta desigualdad es reconocer el pueblo gitano, la historia, la cultura y el papel que tienen en la sociedad mayoritaria.

Como consecuencia de eso, se puede confirmar la necesidad de implicar a las personas gitanas en el diseño, la gestión, el desarrollo y la evaluación de los proyectos, como también en la realización de actividades (por ejemplo, proyectos en los cuales las personas que imparten y reciben la formación son del pueblo gitano), es decir, que ejerzan papeles de responsabilidad y participen activamente en los procesos de decisión en todas estas etapas.

3. INCLUSIÓN DE LA PERSPECTIVA DE GÉNERO Y DE LAS MUJERES EN LA PLANIFICACIÓN, SEGUIMIENTO Y EVALUACIÓN DE TODAS LAS ACTUACIONES

Muchas mujeres gitanas sufren una triple discriminación: por razones de origen étnico, de género y por su bajo nivel socioeconómico. Por otra parte,

las mujeres gitanas siempre han sido el motor de cambio y actualmente lideran auténticos procesos de transformación para sus comunidades. La perspectiva de género se debe tener en cuenta transversalmente en toda intervención o política con el pueblo gitano. No se puede mantener a la mujer al margen de este movimiento y de esta transformación, ya que, si se la mantiene al margen, el cambio y la mejora de la situación de la mujer gitana no serán reales en la comunidad. Para promover esta mejora es importante que haya referentes femeninos; siempre hace falta tener en cuenta el reconocimiento de la mujer gitana en la comunidad por su trayectoria y vivencia gitana, como también por su valía en la participación y el desarrollo de la comunidad gitana.

Las administraciones tienen un papel importante a la hora de promover la visibilidad de la mujer gitana y la superación de su situación de exclusión. De esta manera, deben que potenciar la participación activa y fomentar la responsabilidad en cuestiones que les incumban como mujeres gitanas; por lo tanto, tendrían que estar intensamente motivadas para participar directamente en los órganos de gestión y de decisión. Es muy importante que se reconozca la necesidad de asumir esta manera de trabajar por las dos partes (mujeres gitanas y Administración) y que se lleguen a conseguir estos objetivos efectivamente.

4. PROFESIONALIDAD Y PARTICIPACIÓN VOLUNTARIA

La intervención con el pueblo gitano se tiene que basar tanto en principios de calidad y de profesionalidad como en la participación ciudadana y de las personas implicadas o participantes. Las entidades gitanas y las asociaciones que trabajan con el pueblo gitano, requieren el apoyo suficiente para desarrollar un funcionamiento técnico de calidad. Sin embargo, un concepto restringido de profesionalidad podría llevar a infravalorar el papel del grupo destinatario y de otras personas interesadas (personal voluntario, por ejemplo) en los proyectos llevados a cabo. Es importante comprender la importancia del diálogo abierto e igualitario entre los profesionales y los usuarios, entre las personas expertas y el grupo destinatario.

5. LUCHA CONTRA LA IMAGEN NEGATIVA Y LOS PREJUICIOS

Uno de los retos principales de la intervención con el pueblo gitano reside en evitar los métodos basados en imágenes sociales negativas y de déficit asociadas a este grupo. Las mejores prácticas con el pueblo gitano se basan en concepciones positivas, que proyectan, además, una imagen positiva a la sociedad.

De esta manera, las intervenciones deben dirigirse a contribuir al notable incremento que ya se ha producido con la presencia de voces y caras gitanas en los medios de comunicación y en los espacios públicos, y también a hacer llegar los valores y la cultura gitana al resto de la ciudadanía, con el fin de contrarrestar los negativos efectos de los estereotipos.

Los medios de comunicación tienen un papel importante en la proyección de esta imagen. Los gobiernos (locales, autonómicos y estatal), por su parte, deben implicarse y regular la información para promover la difusión de programas que incluyan a la cultura gitana.

Un aspecto importante es la revisión del código deontológico del Colegio de Periodistas y la creación de un observatorio que supervise la utilización de imágenes, el origen étnico, la cultura, la religión, etc., con respecto al pueblo gitano. El observatorio no se limitaría a observar, sino que tendría que actuar ante los medios de comunicación.

6. PROMOCIÓN DEL DIÁLOGO INTERCULTURAL

Las políticas y las intervenciones sociales con el pueblo gitano tendrían que promover la normalización de la convivencia entre culturas y, en este marco, el diálogo intercultural, entendiendo siempre que este diálogo está vivo y es múltiple, de la misma manera que cada cultura no es en sí misma homogénea.

El diálogo intercultural se fomenta especialmente en lugares de reunión y cuando personas de diferentes tradiciones culturales se congregan en un foro con un compromiso de respeto e igualdad.

7. DENUNCIA DE LA EXCLUSIÓN, DEFENSA DE LOS DERECHOS Y TRANSFORMACIÓN SOCIAL

Todavía queda mucho por hacer con relación a la situación del pueblo gitano. Este grupo minoritario sufre muchas violaciones de los derechos humanos, discriminación y racismo, y las intervenciones y las políticas que pretenden fomentar la inclusión social no pueden permanecer en silencio con respecto a estas ofensas. Por esta razón, aunque estén centradas en la promoción de la sanidad, la educación o la ocupación, las mejores prácticas nunca deben abdicar de su función de protección o defensa, ni de denuncia de la discriminación y la violación de los derechos humanos. También dan apoyo a las cuestiones relacionadas con la inclusión del pueblo gitano y fomentan su presencia en espacios políticos formales.

8. LUCHA CONTRA LA POBREZA PROMOVRIENDO LA CALIDAD Y LA IGUALDAD DE OPORTUNIDADES

La idea de déficit que tanto ha afectado al pueblo gitano ha limitado durante mucho tiempo las actuaciones para la compensación y la reducción del nivel de pobreza, marginación, etc. Hoy en día, los objetivos de las prácticas ya no se limitan a la compensación, sino que se definen sobre la base de la igualdad real, las condiciones de vida y los resultados educativos comparables entre la comunidad gitana y la sociedad mayoritaria. Por esta razón, las intervenciones con el pueblo gitano y para el pueblo gitano tienen que considerar la discriminación histórica de este colectivo y asegurar que los objetivos se cumplan siempre garantizando la calidad, promoviendo la igualdad de oportunidades y teniendo en cuenta el apoyo adicional necesario a causa de dicha discriminación histórica.

9. PROMOCIÓN DE UNA EDUCACIÓN DE CALIDAD

En la actual sociedad de la información, la educación es, más que nunca, una necesidad individual y colectiva. Las intervenciones con el pueblo gitano tendrían que dar apoyo activo para alcanzar el éxito escolar y fomentar todos los niveles educativos entre el pueblo gitano. Hay muchas barreras informales, pero presentes, que dificultan la inmersión del alumnado gitano en el sistema educativo, aunque los motivos para no estar presentes derivan algunas veces del poco interés individual o colectivo por los estudios. Sin embargo, como hemos visto en el análisis de las actividades, las organizaciones gitanas defienden el fomento de la educación de su juventud. Así pues, la cantidad de personas gitanas que pueden llegar a los estudios universitarios y postobligatorios se tendría que incrementar y, por lo tanto, se tendría que superar la asociación generalizada en la sociedad mayoritaria del pueblo gitano con niveles académicos bajos.

De esta manera, la promoción de la inserción laboral tiene que ir acompañada de medidas de apoyo a la formación profesional y académica, y evitar la persistencia de la ocupación de baja calificación.

4

ORGANIZACIÓN

El Plan integral del pueblo gitano 2009-2013, impulsado desde el Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas, con la voluntad de dar continuidad a las actuaciones públicas en este ámbito, tiene como finalidad alcanzar la implicación de los diferentes departamentos de la Generalidad, la suficiente coordinación administrativa con los entes locales y la necesaria participación de representantes del pueblo gitano y de otras organizaciones sociales. Este conjunto de medidas ha establecido el modelo de organización que recoge el Decreto 102/2005, de 31 de mayo, de creación de la Comisión Interdepartamental del Plan integral del pueblo gitano y del Consejo Asesor del Pueblo Gitano (DOGC nº 4397, de 2 de junio de 2005).⁶

Una de las novedades de este Decreto es la renovación de los órganos cada dos años como máximo, así como la incorporación de nuevos ámbitos competenciales: acción social, deporte, política lingüística y economía.

Con el objetivo de alcanzar la paridad de género en la composición de todos los órganos de consulta y decisión y de los diferentes grupos de trabajo, se garantizará la presencia equilibrada de mujeres y hombres.

1. COMISIÓN INTERDEPARTAMENTAL

Está formada por los diferentes departamentos de la Generalidad de Cataluña implicados en este Plan, con el objetivo de disponer de un órgano de coordinación para el despliegue coherente y efectivo de las diferentes acciones que prevé el Plan. Al mismo tiempo, esta Comisión permitirá el tratamiento amplio y consensuado y la toma de decisiones, en el ámbito de la coordinación interadministrativa, de las circunstancias y necesidades que afecten a la atención del pueblo gitano de Cataluña.

6. Modificado por el Decreto 263/2007, de 4 de diciembre, por el cual se modifica el Decreto 102/2005, de 31 de mayo, de creación de la Comisión Interdepartamental del Plan integral del pueblo gitano y del Consejo Asesor del Pueblo Gitano.

Según la organización departamental actual, forman parte de la Comisión Interdepartamental los departamentos siguientes:

1. Departamento de Acción Social y Ciudadanía⁷
2. Departamento de Cultura y Medios de Comunicación
3. Departamento de Economía y Finanzas
4. Departamento de Educación
5. Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas
6. Departamento de Innovación, Universidades y Empresa
7. Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación
8. Departamento de Justicia
9. Departamento de Medio Ambiente y Vivienda
10. Departamento de Política Territorial y Obras Públicas
11. Departamento de Salud
12. Departamento de Trabajo
13. Departamento de la Vicepresidencia

2. CONSEJO ASESOR DEL PUEBLO GITANO

Con el objetivo de incorporar la plena participación del pueblo gitano, se ha creado el Consejo Asesor del Pueblo Gitano, que tiene como funciones principales las siguientes:

- Hacer llegar la voz y la opinión de manera directa, formulando propuestas y recomendaciones a las administraciones públicas.
- Informar sobre las actuaciones que se llevan a cabo en el marco de los planes integrales y de las administraciones públicas en general.
- Proponer nuevas medidas y actuaciones con el fin de dar respuesta a las situaciones y circunstancias que atañen al pueblo gitano.

Los miembros del Plenario del Consejo Asesor son un representante de cada una de las entidades siguientes:

1. Una presidencia, ejercida por la persona titular del Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas.
2. Una vicepresidencia primera ejercida por la persona titular de la Secretaría de Acción Ciudadana.
7. Aparte de la persona representante del Departamento de Acción Social y Ciudadanía, habrá una persona en representación del Instituto Catalán de las Mujeres.

3. Una vicepresidencia segunda, ejercida por una persona gitana que nombre la presidencia a propuesta del Pleno.
4. Una secretaría, ejercida por la secretaría de la Comisión Interdepartamental.
5. Hasta 15 personas gitanas en representación de asociaciones o/y fundaciones gitanas y/o pro gitanas.
6. Representantes de los sindicatos mayoritarios más representativos de Catalunya.
7. Dos personas de reconocido prestigio dentro del movimiento asociativo que trabaja con el pueblo gitano.
8. Una persona en representación de la Federación de Municipios de Cataluña y otra de la Asociación Catalana de Municipios y Comarcas.

3. COMISIÓN EJECUTIVA

Por otra parte, el Consejo Asesor designa una comisión ejecutiva encargada de:

- Promover la ejecución de los acuerdos adoptados por el Pleno.
- Proponer asuntos a debatir por el Pleno y elevar propuestas.
- Elaborar anualmente una memoria sobre las actuaciones de la Administración relacionadas con el pueblo gitano y sobre el desarrollo del Plan integral.
- Proponer la creación de grupos de trabajo en el Pleno.
- Las otras funciones que le sean delegadas asignadas por el Pleno.

La Comisión Ejecutiva la forman representantes del Consejo Asesor:

1. Una presidencia, ejercida por la persona que ocupa la vicepresidencia primera del Pleno del Consejo Asesor.
2. Una vicepresidencia, ejercida por la persona que ocupa la vicepresidencia segunda del Pleno del Consejo Asesor.
3. Una secretaria, ejercida por la persona que ocupa la secretaría del Pleno del Consejo Asesor.
4. Hasta seis entidades representativas del territorio.
5. Las personas representantes de la Asociación Catalana de Municipios y Comarcas y la Federación de Municipios de Cataluña.
6. Las dos personas expertas del Pleno del Consejo Asesor.

La periodicidad de las reuniones de la Comisión Ejecutiva es mensual o bimensual.

4. GRUPOS DE TRABAJO

Con el fin de hacer más operativa la puesta en marcha de las actuaciones previstas en el Plan, se crean diez grupos de trabajo, con los objetivos generales siguientes:

- Profundizar en los objetivos y el planteamiento de las actuaciones propuestas por cada ámbito en el Plan integral.
- Incentivar la aplicación práctica de las actuaciones definidas en el Plan integral.
- Determinar las prioridades y establecer el calendario de la puesta en marcha de las actuaciones.
- Proponer a los departamentos que nombren responsables de la ejecución de las actuaciones.
- Facilitar información.
- Facilitar el trabajo transversal desde todos los ámbitos de manera que se introduzca la perspectiva de género y de las mujeres en las actuaciones que se desplieguen.

En estos grupos sectoriales participan tanto personas expertas como personal técnico y directivo de los departamentos correspondientes de las asociaciones gitanas y de las que trabajan para el pueblo gitano, no teniendo por qué estar representadas en el Consejo Asesor. La secretaria de cada grupo la lleva a cabo la Dirección General de Acción Comunitaria.

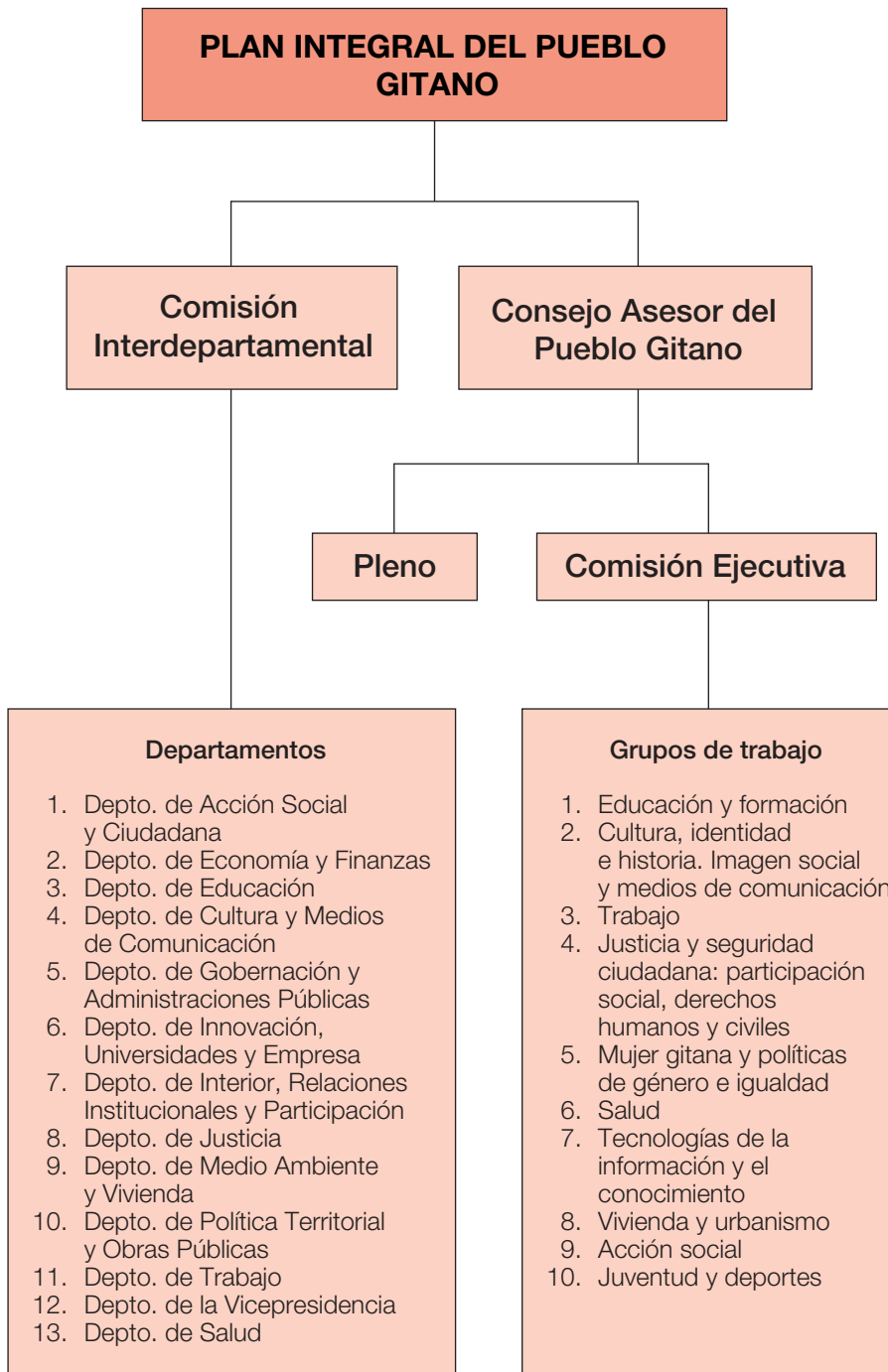
La periodicidad de los grupos de trabajo puede ser mensual (máximo) o determinada por el mismo grupo. Los grupos tienen un protocolo interno de funcionamiento trabajado y acordado en cada grupo, y aprobado posteriormente por el Consejo Asesor en pleno. La misma dinámica de los procesos participativos emprendidos con el Plan integral puede hacer variar la configuración de los temas tratados en los grupos de trabajo, o modificar y/o crear otros nuevos.

Además de los órganos descritos, se crearán, con la implementación de este Plan, unas comisiones territoriales, con el fin de dar entrada en el Plan a entidades del ámbito municipal, que se coordinarán directamente con la Comisión Ejecutiva. La coordinación de estas comisiones irá a cargo de los servicios territoriales del Departamento de Gobernación y Administraciones

Públicas. La idea es abrir todavía más la participación de manera descentralizada, con el fin de ampliar la capacidad de elaboración de propuestas, debate y difusión del Plan integral en un ámbito más próximo a la ciudadanía, tanto gitana como no gitana.

Por otra parte, desde la Secretaría de Acción Ciudadana - Dirección General de Acción Comunitaria, del Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas, se dará continuidad a la Oficina de Atención al Pueblo Gitano, con el fin de impulsar y gestionar las actuaciones que se prevén en el Plan integral, y de hacer más operativa la coordinación entre los diferentes departamentos, en relación con los diferentes proyectos emprendidos. También tendrá el encargo de actuar como secretaría y prestar el apoyo técnico y administrativo necesario para el funcionamiento de la Comisión Interdepartamental y el Consejo Asesor del Pueblo Gitano.

Organigrama del Plan integral del pueblo gitano de Cataluña

5

OBJETIVOS

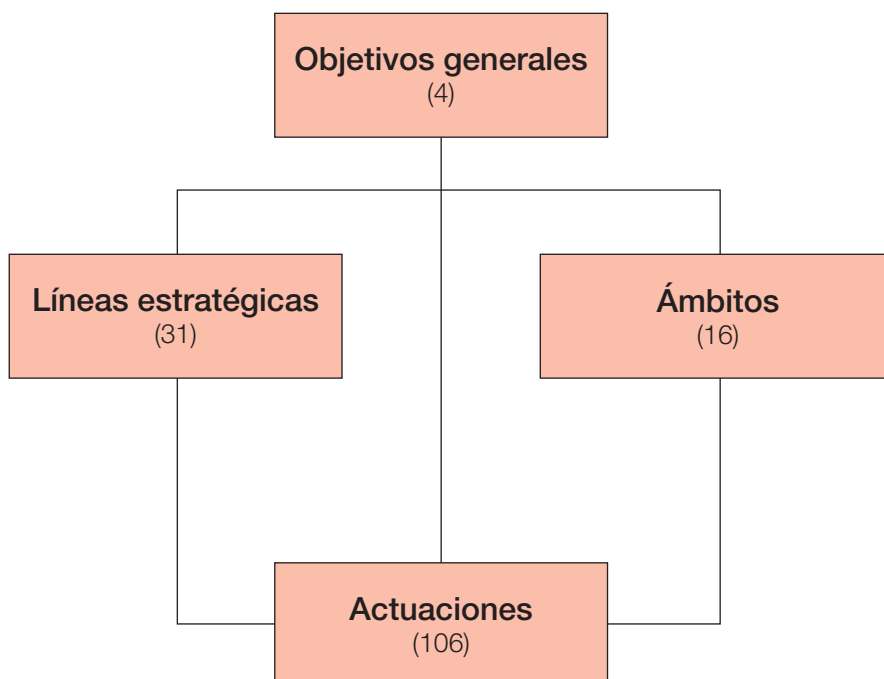
La elaboración y la implementación del primer Plan integral del pueblo gitano de Cataluña (2005-2008) ha generado una serie de experiencias y dinámicas que han servido para marcar una continuidad, con la introducción de mejoras y nuevos retos.

El pueblo gitano de Cataluña no ha tenido políticas específicas dirigidas únicamente a esta comunidad, dado que las personas gitanas son ciudadanas y son destinatarias de las políticas generales de cada departamento. Aun así, se ha hecho evidente la necesidad de tener en cuenta su especificidad, así como de valorar de manera profunda su situación social, con el fin de poder conseguir que sus estándares de calidad de vida sean los mismos que los del resto de la ciudadanía catalana. Esa es la razón de ser de este Plan, con la finalidad de que, sin excluir ni etiquetar a las personas gitanas como individuos y como grupo, vean satisfechas sus necesidades como individuos y también, ¿por qué no?, como grupo.

En este sentido, los departamentos también han tenido que aprender cosas nuevas. Lo más importante es que, sin tener una política específica para personas gitanas, hay que trabajar de manera específica algunas cuestiones teniendo muy presentes a las personas gitanas. El resultado de muchos debates y múltiples reuniones entre técnicos y técnicas de todos los departamentos implicados, y también de muchos responsables políticos, ha sido la elaboración de unas líneas estratégicas que cada departamento ha marcado para trabajar con el pueblo gitano para el próximo periodo 2009-2013, que han visto su concreción en las 106 actuaciones que comprende este nuevo Plan. Las actuaciones se organizan por ámbitos, y se encabezan con sus líneas estratégicas.

Los objetivos generales del Plan, sin embargo, continúan siendo prácticamente los mismos, ya expresados tanto por la comunidad gitana como por las conclusiones de las investigaciones e informes consultados previamente. El Plan marca cuatro objetivos generales básicos, los grandes ejes que tienen que dirigir de manera sectorial los hitos específicos que enmarquen las actuaciones a desarrollar dentro del ámbito del Plan. Estos objetivos generales son:

- 1. Marcar políticas de actuación transversales e integrales en favor del pueblo gitano de Cataluña**
- 2. Equiparar socioculturalmente y económicamente al pueblo gitano de Cataluña con la sociedad de la cual forman parte**
- 3. Sensibilizar a la población catalana y darle a conocer la cultura gitana como integrante y miembro de la cultura de Cataluña, partiendo de una concepción de la cultura gitana diversa y transnacional**
- 4. Integrar la perspectiva de género y de las mujeres gitanas en la planificación, el seguimiento y la evaluación del Plan**

6

ACTUACIONES

Acción Social y Ciudadanía

Líneas estratégicas:

1. Promover medidas para conseguir, a través de la inserción o reinserción social y laboral, la plena autonomía personal, familiar, económica y social de las personas con dificultades económicas y sociales graves.
2. Promover la participación de los ciudadanos y ciudadanas de origen inmigrante en la vida social, cultural, deportiva, económica y política y facilitarles el acceso a los servicios y recursos en igualdad de condiciones.
3. Promover actuaciones de sensibilización de la población, de promoción del conocimiento y las relaciones mutuas, de información y formación sobre la nueva realidad, y de fomento de la convivencia ciudadana.

Actuación:	1. Dar apoyo a la familia gitana, consolidando el título de familia numerosa con las ventajas y prestaciones que de él se desprenden.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría de Políticas Familiares y Derechos de la Ciudadanía.

Actuación:	2. Tener en cuenta la especificidad del pueblo gitano en Cataluña en cuanto al despliegue de la Ley de servicios sociales.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría General del Departamento de Acción Social y Ciudadanía.

Actuación:	3. Coordinar el Plan de inclusión con el Plan integral del pueblo gitano, partiendo de la visión de la normalización por vía de la inclusión de todos los grupos y sectores de población, así como la atención específica en los casos en que sea necesario.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de Asistencia y Servicios Sociales
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas
Actuación:	4. Estudiar la viabilidad de poder utilizar datos personales sobre el pueblo gitano de manera anónima, partiendo de los servicios sociales.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de Asistencia y Servicios Sociales
Actuación:	5. Incluir la perspectiva del pueblo gitano como sector de población específico en la creación del Observatorio de la pobreza, vulnerabilidad y la inclusión social, dentro del marco del Plan de inclusión.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de Asistencia y Servicios Sociales
Actuación:	6. Elaborar un circuito para prestar acompañamiento en las situaciones de emergencia por la llegada de población gitana del Este. Implementación de este circuito.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría para la Inmigración
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas Departamento de Salud Departamento de la Vicepresidencia Departamento de Educación Departamento de Interior y Relaciones Institucionales Departamento de Medio Ambiente y Vivienda Departamento de Acción Social y Ciudadanía

Actuación:	7. Potenciar las acciones de cohesión social y de gestión del espacio público, en el marco de la convocatoria de entes locales y del Plan de Ciudadanía e Inmigración.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría para la Inmigración.

Actuación:	8. Favorecer la integración sociocultural del colectivo de menores de origen inmigrante y de sus familias.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría de Infancia y Adolescencia. Dirección General de Atención a la Infancia y la Adolescencia.

Actuación:	9. Diseñar actuaciones específicas hacia los menores de origen inmigrante que han sido atendidos en el entorno de protección de la DGAIA para potenciar la intervención educativa y/o familiar.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría de Infancia y Adolescencia. Dirección General de Atención a la Infancia y la Adolescencia.

Actuación:	10. Subvencionar proyectos de actuaciones comunitarias, cívicas y del voluntariado, asesorar, prestar apoyo y hacer el seguimiento de los proyectos de entes locales de más de 20.000 habitantes.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Actuación:	11. Promocionar proyectos de mediación cívica y comunitaria para favorecer la prevención de conflictos de convivencia entre población gitana y no gitana.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.
Departamentos implicados:	Departamento de Política Territorial y Obras Públicas Departamento de Medio Ambiente y Vivienda

Actuación:	12. Colaborar con convocatorias europeas para llevar a cabo proyectos de cooperación transnacional orientados a la inclusión social del pueblo gitano y la lucha contra la discriminación, así como en otros ámbitos como la educación, la cultura, etc.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana

Actuación:	13. Coordinar la Comisión Interdepartamental de Trabajo con personas gitanas del Este.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.
Departamentos implicados:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía, Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación, Departamento de Medio Ambiente y Vivienda, Departamento de la Vicepresidencia, Departamento de Educación, Departamento de Salud

Comercio

Línea estratégica:

Mejorar las condiciones de venta no sedentaria

Actuación:	14. Prestar apoyo a la remodelación de las paradas y de los establecimientos de venta no sedentaria (vehículos tienda, apoyo de estructura...), en el marco del programa de establecimiento del Plan de dinamización del comercio urbano 2006-2009.
-------------------	---

Responsable:	Departamento de Innovación, Universidades y Empresa
---------------------	---

Actuación:	15. Prestar apoyo a las iniciativas municipales de mejora y acondicionamiento de los espacios donde se desarrolla la venta no sedentaria, en el ámbito de la mejora de la accesibilidad, el aparcamiento, la señalización y los servicios comunes, en el marco del Programa de espacio urbano del Plan de dinamización del comercio urbano 2006-2009.
-------------------	---

Responsable:	Departamento de Innovación, Universidades y Empresa
---------------------	---

Actuación:	16. Formar a los comerciantes en materia de consumo con el fin de informar al empresariado, comerciantes y prestadores de servicios sobre los requisitos de su actividad relacionados con los derechos y deberes de las personas consumidoras y usuarias, para evitar y prevenir las irregularidades detectadas en el mercado.
-------------------	--

Responsable:	Departamento de Economía y Finanzas - Agencia Catalana del Consumo
---------------------	--

Cultura

Líneas estratégicas:

1. Consolidar el concepto de familia gitana como una forma más de convivencia familiar.
2. Recuperar, difundir y preservar la diversidad cultural y las tradiciones del pueblo gitano.

Actuación:	17. Constituir y poner en marcha la fundación cultural con el objetivo de difundir, preservar, potenciar y favorecer la cultura y tradiciones del pueblo gitano. Sus funciones tendrán que ver con el desarrollo, la investigación, la formación y la difusión de la cultura gitana.
Responsable:	Departamento de Cultura y Medios de Comunicación
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana

Actuación:	18. Promover la imagen social del pueblo gitano, haciendo énfasis en las mujeres gitanas y la juventud gitana, de una manera positiva, con el objetivo de superar las imágenes sesgadas y estereotipadas.
Responsable:	Departamento de Cultura y Medios de Comunicación
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana Departamento de Educación

Actuación:	19. Elaborar propuestas para difundir la cultura gitana en diferentes formatos; exposiciones, jornadas, conferencias, seminarios, talleres, producción y comunicación audiovisual, etc.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Actuación:	20. Crear un código ético para la no discriminación en los medios de comunicación.
Responsable:	Departamento de Cultura y Medios de Comunicación
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana

Actuación:	21. Crear espacios de difusión audiovisual de la cultura gitana por parte de equipos multiculturales con participación de las organizaciones gitanas.
Responsable:	Departamento de Cultura y Medios de Comunicación
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana

Actuación:	22. Dar apoyo a la difusión del trabajo de las organizaciones gitanas por toda Cataluña.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Actuación:	23. Promover programas de aprendizaje en lengua romaní.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Actuación:	24. Crear materiales didácticos, difundir documentación y traducir a la lengua romaní.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Actuación:	25. Elaborar un catálogo de recursos sobre el pueblo y la cultura gitana.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.
Departamentos implicados:	Departamento de Educación.

Actuación:	26. Desarrollar la plataforma y contenidos del museo interactivo de la población gitana en Cataluña, que recoja, entre otros, las experiencias y saberes de las mujeres gitanas y sus aportaciones a la cultura del pueblo gitano.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Telecomunicaciones y Sociedad de la Información
Departamentos implicados:	Departamento de Cultura y Medios de Comunicación.

Actuación:	27. Organizar charlas, conferencias y módulos formativos sobre cultura gitana.
Responsable:	Departamento de Educación.
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana. Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de las Mujeres

Actuación:	28. Organizar charlas, conferencias y talleres con asociaciones del pueblo gitano dentro del territorio de Cataluña.
Responsable:	Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación
Departamentos implicados:	Departamento de Educación

Actuación:	29. Organizar charlas, conferencias y módulos formativos sobre cultura gitana.
Responsable:	Departamento de Innovación, Universidades y Empresa
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas – Secretaría de Acción Ciudadana. Departamento de Acción Social y Ciudadanía – Instituto Catalán de las Mujeres.

Mujeres y políticas de género

Línea estratégica:

Fomentar la igualdad de oportunidades de las mujeres respetando sus propias voces.

Actuación:	30. Dar apoyo a los proyectos de promoción y de intercambio de experiencias de las mujeres gitanas.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de las Mujeres
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana

Actuación:	31. Promover el reconocimiento y la visualización de los saberes y las experiencias de las mujeres gitanas. Prestar apoyo a trabajos de investigación sobre la historia de las mujeres gitanas en Cataluña.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de las Mujeres

Actuación:	32. Sensibilizar a la comunidad gitana con el fin de potenciar la incorporación de las mujeres a los órganos de participación y decisión.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de las Mujeres
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana

Actuación:	33. Impulsar la creación de las redes y los espacios de relación entre las entidades de mujeres gitanas y entre las mujeres gitanas.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de las Mujeres
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana

Actuación:	34. Establecer programas de voluntariado para la promoción de las mujeres gitanas.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.
Departamentos implicados:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de las Mujeres

Actuación:	35. Implementar líneas específicas para la inserción laboral de mujeres gitanas, con el objetivo de garantizar el acceso, la presencia y la permanencia de este colectivo en el mercado laboral, sobre todo en los sectores donde han sido subrepresentadas.
Responsable:	Departamento de Trabajo

Actuación:	36. Incluir como valor/variable "pueblo gitano" en el buscador de expertas del Instituto Catalán de las Mujeres, a fin de que mujeres gitanas y no gitanas se puedan incorporar de manera específica.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de las Mujeres

Educación

Líneas estratégicas:

1. Promover la escolarización plena del alumnado gitano de Cataluña en las diferentes etapas del sistema educativo de Cataluña mediante la prevención, la diagnosis y la actuación precoz contra el absentismo escolar.
2. Conseguir el éxito escolar y la promoción sociolaboral del alumnado gitano.
3. Promover los valores de la cultura gitana dentro del currículum escolar y la vida del centro.
4. Promocionar/potenciar la formación y el acceso a las tecnologías de la información y la comunicación con el fin de facilitar la inserción laboral.
5. Visibilizar al pueblo gitano en el sistema universitario.
6. Facilitar la formación universitaria del pueblo gitano.

Actuación:	37. Ofrecer formación para conocer a los colectivos de personas recién llegadas. La población gitana del Este (formación para profesionales).
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría para la Inmigración

Actuación:	38. Facilitar ayudas a los centros docentes «Material escolar para todo el mundo», a fin de que el alumnado hijo de familias que viven en condiciones de pobreza dispongan del material escolar para seguir el currículum.
Responsable:	Departamento de Educación

Actuación:

39. Hacer promoción escolar.

2.1. Desarrollar el proyecto «Promoción escolar»

2.1.1. Objetivos

- Promover la escolarización plena del alumnado gitano en Cataluña en las diferentes etapas del sistema educativo mediante la prevención, diagnosis y la actuación precoz contra el absentismo escolar.
- Conseguir el éxito escolar y la promoción sociolaboral del alumnado gitano.
- Promover los valores de la cultura gitana dentro del currículum escolar y la vida del centro.

2.1.2 Dotación de promotores escolares

- Dotar a las escuelas de una figura específica perteneciente al pueblo gitano en las zonas con un alto porcentaje de población gitana y con alto porcentaje de absentismo.

2.1.3. Para desarrollar el proyecto se fomentarán las actuaciones siguientes

- Fomentar el valor de la escolarización entre las familias gitanas de Cataluña.
- Facilitar orientaciones, apoyo y seguimiento a las familias gitanas en el proceso de escolarización y de aprendizaje de sus hijos e hijas.
- Informar a las familias sobre la importancia de la educación.
- Facilitar orientaciones e información a los centros y las familias absentistas.
- Fomentar una buena relación y establecer canales de comunicación y participación entre la familia y la escuela.
- Hacer un seguimiento del alumnado absentista y sus familias y hacer una recogida sistemática de la información.
- Colaborar con la comisión de absentismo municipal, redes de servicios, entidades y programas sobre absentismo y escolarización del alumnado gitano que se organicen en el municipio.
- Facilitar apoyo y acompañamiento al alumnado y a sus familias.
- Colaborar con el centro en el diseño de actuaciones y la puesta en práctica de programas para superar el absentismo escolar o la mejora de la escolarización, relacionados con el alumnado del pueblo gitano.
- Colaborar con el centro en la resolución puntual de conflictos.
- Hacer el seguimiento de la escolarización de las niñas e incidir especialmente en el paso de primaria a secundaria.
- Colaborar en la difusión en el ámbito escolar y los servicios educativos de las pautas culturales del pueblo gitano.

2.2. Promover el éxito escolar entre el alumnado del pueblo gitano procedente de países del Este

- Dotar a las escuelas de un insertor social para favorecer la escolarización del alumnado del pueblo gitano procedente de países del Este.

Responsable: Departamento de Educación

Actuación: 40. Colaborar con los planes locales para la superación del absentismo escolar y coordinarlos.

Responsable: Departamento de Educación

Actuación: 41. Elaborar orientaciones curriculares e incorporar la cultura gitana en el currículum educativo

1. Incluir periódicamente en publicaciones del Departamento de Educación temas sobre la escolarización del pueblo gitano.
2. Elaborar orientaciones para el tratamiento de la diversidad cultural en los materiales didácticos.
3. Elaborar ejemplos de currículums interculturales.
4. Hacer actuaciones para dar a conocer la cultura gitana en los centros educativos: «Cuentos Rromane» y «quiénes somos los Roma»

Responsable: Departamento de Educación

Actuación: 42. Elaborar un plan de acogida. Promover que los centros tengan un plan de acogida que prevea toda la diversidad del alumnado, incluyendo el pueblo gitano.

Responsable: Departamento de Educación

Actuación: 43. Prestar asesoramiento en centros por parte de los asesores LIC (lengua, interculturalidad y cohesión social).

1. Formar asesores en LIC en diferentes servicios territoriales de referencia con relación a la escolarización y el éxito escolar del alumnado y la inclusión de la cultura del pueblo gitano en el currículum escolar (incluyendo la cultura gitana transnacional).
2. Prestar asesoramiento específico en centros con absentismo escolar.

Responsable: Departamento de Educación

Actuación:	44. Hacer una recopilación documental, y difundirla a través de la red de servicios educativos (CRP), de las investigaciones hechas en el ámbito educativo sobre el pueblo gitano (licencias de estudios).
Responsable:	Departamento de Educación
Actuación:	45. Promover el éxito educativo de las chicas y mujeres gitanas.
Responsable:	Departamento de Educación
Actuación:	46. Impartir formación a familiares. Organizar talleres dirigidos a padres y madres de la comunidad gitana para mejorar la comunicación entre familia y escuela.
Responsable:	Departamento de Educación
Actuación:	47. Potenciar los proyectos inclusivos y de entorno que aseguren la calidad de la enseñanza y la convivencia intercultural. Impulsar proyectos escolares y planes educativos de entorno que fomenten actuaciones comunitarias o metodologías inclusivas (proyectos educativos de ciudad, comunidades de aprendizaje, proyectos que utilicen las nuevas tecnologías, etc.).
Responsable:	Departamento de Educación
Actuación:	48. Hacer difusión de buenas prácticas referentes a la población gitana y la educación a través de las páginas web del departamento, jornadas, etc.
Responsable:	Departamento de Educación
Actuación:	49. Ofrecer formación al profesorado. Ofrecer dentro de los planes de formación de zona cursos sobre la cultura del pueblo gitano y recursos metodológicos para conseguir una buena escolarización.
Responsable:	Departamento de Educación
Actuación:	50. Potenciar programas que faciliten el éxito educativo del alumnado y promuevan su acceso a estudios superiores: Siklavipen Savorença.
Responsable:	Departamento de Educación

Actuación:	51. Favorecer la integración sociocultural del colectivo de menores de origen inmigrante y de sus familias.
Responsable:	Departamento de Educación
Actuación:	52. Facilitar el acceso a las nuevas tecnologías. Crear dispositivos para el acceso de las personas gitanas en la Red OMNIA/Punt TIC de Cataluña, haciendo especial incidencia en el colectivo femenino y otros colectivos dentro de la población gitana con más riesgo de fractura digital.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Telecomunicaciones y Sociedad de la Información.
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.
Actuación:	53. Procurar y facilitar el acceso para la obtención de la acreditación de conocimientos TIC: Acuerdo GOV/39/2008, de 26 de febrero, por el cual se aprueba el modelo de acreditación de conocimientos y competencias en tecnologías de la información y la comunicación y un plan para desarrollarla e implementarla. Las personas gitanas necesitan currículums muy acreditados para superar las barreras actuales. Las TIC son una salida más que interesante. Las certificaciones reconocidas son necesarias por la acreditación de los conocimientos en TIC que avalan.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Telecomunicaciones y Sociedad de la Información.
Departamentos implicados:	Departamento de Trabajo.
Actuación:	54. Potenciar la alfabetización y la formación digitales. Priorizar al colectivo femenino y a aquellas personas con más dificultades de acceso a las nuevas tecnologías dentro del pueblo gitano. Facilitar la concurrencia en todos los programas de becas, ayudas y otras iniciativas que se emprendan en este ámbito.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Telecomunicaciones y Sociedad de la Información
Departamentos implicados:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de las Mujeres

Actuación:	55. Promocionar y facilitar el acceso a los cursos de formación de formadores. Un elemento clave para acercar las tecnologías de la comunicación y la información a las personas es la proximidad, el hecho que el formador o dinamizador conozca el entorno al cual se dirige y busque elementos de interés para aquel colectivo en especial. En este sentido se facilitarán instrumentos para formar a personas de etnia gitana para que sean los formadores y difusores TIC principales y referentes para el pueblo gitano.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Telecomunicaciones y Sociedad de la Información
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana. Departamento de Educación.
Actuación:	56. Potenciar el acceso de personas gitanas a la convocatoria de becas del Departamento.
Responsable:	Departamento de Innovación, Universidades y Empresa
Actuación:	57. Impulsar la creación de una red de estudiantes gitanos y gitanas.
Responsable:	Departamento de Innovación, Universidades y Empresa
Actuación:	58. Promover el aprendizaje de la lengua romaní en la Universidad.
Responsable:	Departamento de Innovación, Universidades y Empresa
Actuación:	59. Recopilar las investigaciones, tesis y proyectos hechos sobre la población gitana, y darles difusión.
Responsable:	Departamento de Innovación, Universidades y Empresa
Actuación:	60. Establecer programas de colaboración con el Departamento de Educación en el marco de los planes de entorno.
Responsable:	Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación
Departamentos implicados:	Departamento de Educación.

Actuación: 61. Elaborar un estudio-prospección sobre el estado de la cuestión de la población gitana en Cataluña en el ámbito universitario, de investigación i comercio.

Responsable: Departamento de Innovación, Universidades i Empresa

Deporte

Línea estratégica:

Implementar medidas relacionadas con la formación y la actividad dirigidas al pueblo gitano, para una mejor integración y desarrollo comunitario mediante la actividad física y deportiva.

Actuación:	62. Ofrecer, desde la Escuela Catalana del Deporte, encuentros de formación para dotar de herramientas y recursos a los dinamizadores deportivos con el fin de tratar la diversidad cultural en el deporte.
Responsable:	Departamento de la Vicepresidencia - Secretaría General del Deporte.
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Actuación:	63. Fomentar la participación de entidades del pueblo gitano o de entidades, asociaciones o agentes públicos de su entorno territorial en las convocatorias públicas de ayudas de los Programas C y F para el 2009 del Consejo Catalán del Deporte, referidas al apoyo al deporte ciudadano y al Plan de apoyo contra las desigualdades.
Responsable:	Departamento de la Vicepresidencia - Secretaría General del Deporte.
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Vivienda

Línea estratégica:

Garantizar un alojamiento digno y adecuado mejorando el acceso a la vivienda, incidiendo especialmente en colectivos en situación de exclusión social, teniendo en cuenta las necesidades del pueblo gitano y haciendo especial incidencia en la juventud gitana.

Actuación:	64. Crear espacios de reflexión con el objetivo de marcar una línea de investigación de buenas prácticas para la superación de las desigualdades en el ámbito de la vivienda.
Responsable:	Departamento de Medio Ambiente y Vivienda

Actuación:	65. Firmar convenios de colaboración con entidades con el fin de hacer mediación para la gestión de la vivienda social.
Responsable:	Departamento de Medio Ambiente y Vivienda - ADIGSA
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas

Actuación:	66. Incorporar el abordaje social y cultural desde una visión integral en cuanto a la gestión de las políticas de vivienda con el pueblo gitano
Responsable:	Departamento de Medio Ambiente y Vivienda - ADIGSA

Juventud

Líneas estratégicas:

1. Potenciar la inclusión de la infancia y la juventud gitana en las políticas locales de juventud (en los municipios donde hay presencia de jóvenes gitanos y gitanas).
2. Promover y coordinar políticas proactivas y de fomento de la convivencia, de la tolerancia y de la integración sociolaboral, así como del respeto a los derechos de la infancia, a fin de que los niños y adolescentes, sobre todo en situación de riesgo social, alcancen el mayor grado de bienestar y desarrollo posibles en su proceso de consolidación de la autonomía personal.

Actuación:	67. Fomentar la participación social de la juventud gitana. Dentro de esta actuación pueden llevarse a cabo diversas acciones: <ul style="list-style-type: none"> – Fomentar el asociacionismo juvenil como espacio educativo. – Promover la incorporación de las asociaciones gitanas de jóvenes en el Consejo Nacional de la Juventud de Cataluña (CNJC). – Avalar proyectos coordinados desde asociaciones de jóvenes gitanas con otras organizaciones gitanas del resto de Europa.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría de Juventud

Actuación:	68. Potenciar la inclusión de la juventud gitana en las políticas locales de juventud (en los municipios donde hay presencia de jóvenes gitanos y gitanas) <ul style="list-style-type: none"> – Sensibilizar y formar profesionales de políticas locales de juventud. – Elaborar herramientas y recursos para trabajar sobre la inclusión de la población joven gitana. – Promover proyectos inclusivos de la juventud gitana en el ámbito local.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría de Juventud
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Justicia

Líneas estratégicas:

1. Garantizar que los poderes judiciales aseguren la aplicación de las normativas directivas vigentes propuestas para superar la discriminación desde los recursos jurídicos oportunos.
2. Favorecer medios que posibiliten la incorporación a la sociedad de la población reclusa gitana.
3. Promocionar la cohesión social y la lucha contra la discriminación en todos los ámbitos de la vida social (educación, cultura, etc.), tanto en el ámbito local como en el transnacional, teniendo en cuenta las directrices antidiscriminatorias europeas.

Actuación:	69. Crear e implementar el Observatorio para la Convivencia Multicultural y sin Discriminaciones.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Actuación:	70. Difundir las directrices de la Unión Europea para la superación de la discriminación y hacer el seguimiento de su aplicación.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Actuación:	71. Incentivar la formación reglada y ocupacional para consolidar la inserción sociolaboral en los centros penitenciarios.
Responsable:	Departamento de Justicia

Actuación:	72. Promocionar formación relacionada con la cultura gitana y la cultura gitana transnacional, en lengua romanó, con población gitana en los centros penitenciarios.
Responsable:	Departamento de Justicia
Actuación:	73. Promover las actuaciones formativas y de inserción laboral de las mujeres en los centros penitenciarios.
Responsable:	Departamento de Justicia
Departamentos implicados:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de las Mujeres
Actuación:	74. Establecer convenios de actuación con organizaciones gitanas para el desarrollo de proyectos de reinserción con población en medio abierto y libertad condicional.
Responsable:	Departamento de Justicia

Participación

Líneas estratégicas:

1. Fomentar el asociacionismo y la participación social de la infancia y la juventud gitana.
2. Garantizar la cohesión social apostando por políticas que favorezcan la inclusión y la promoción de la participación social y el civismo.
3. Promocionar programas de fomento y apoyo al asociacionismo y el voluntariado de las personas gitanas en el movimiento asociativo en general, prestando una atención especial a las necesidades de las mujeres gitanas.

Actuación:	75. Dar apoyo a acciones de sensibilización y de prevención hacia la violencia machista dirigidas al pueblo gitano y especialmente a las mujeres.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de las Mujeres
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana

Actuación:	76. Promover espacios de encuentro, de padres y madres jóvenes, donde se acompañen y orienten en el cuidado y crianza de los niños, y velar por la mejora de las prácticas educativas, de forma integradora y compartida a través del programa «Crecer contigo».
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría de Políticas Familiares y Derechos de la Ciudadanía.

Actuación:	77. Promover actuaciones de sensibilización y formación de padres y madres que orienten sus prácticas educativas y faciliten la participación y relación de la familia con la escuela a través del programa «Aprender contigo».
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría de Políticas Familiares y Derechos de la Ciudadanía.
Actuación:	78. Dar oportunidades a la familia gitana de vivir el ocio familiar compartido, de forma totalmente normalizada, y de disfrutar de las vacaciones conviviendo con otras familias, en diversos albergues de la red nacional de albergues sociales de la Generalidad de Cataluña, con precios muy ventajosos, a través del programa «Vacaciones en familia»
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría de Políticas Familiares y Derechos de la Ciudadanía.
Actuación:	79. Incluir los planes locales de inclusión en el mapa de recursos a nivel local, con el fin de coordinar la participación ciudadana y a los agentes sociales implicados a partir de las oficinas técnicas, promoviendo la participación de las personas gitanas en los órganos municipales.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Instituto Catalán de Asistencia y Servicios Sociales
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana - Departamento de Educación
Actuación:	80. Potenciar el diálogo entre los municipios y entidades con el fin de crear espacios de recogimiento de 24 horas en los tanatorios.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.
Actuación:	81. Dar apoyo a las organizaciones y grupos que trabajen por la participación del pueblo gitano, teniendo en cuenta el hecho migratorio, y para la cohesión social, en el marco de la convocatoria de entidades y del Plan de ciudadanía e inmigración.
Responsable:	Departamento de Acción Social y Ciudadanía - Secretaría para la Inmigración

Actuación:	82. Subvencionar proyectos de actuaciones comunitarias, cívicas y de fomento del voluntariado; asesorar, prestar apoyo y hacer el seguimiento de los proyectos de entidades gitanas y/o las que trabajan con el pueblo gitano.
Responsable:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.
Actuación:	83. Incorporar al pueblo gitano a los circuitos de participación institucional.
Responsable:	Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación
Actuación:	84. Evaluar los espacios estables de participación del pueblo gitano, identificándolos, dándoles apoyo y evaluación metodológica.
Responsable:	Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación.

Política lingüística

Línea estratégica:

Fomentar el uso de la lengua catalana en la sociedad, con una atención especial a colectivos específicos.

Actuación:	85. Impulsar el conocimiento de la lengua catalana entre la población gitana y su difusión implicando a las organizaciones gitanas y firmando con éstas convenios de colaboración.
Responsable:	Departamento de la Vicepresidencia - Secretaría de Política Lingüística
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana Departamento de Educación

Actuación:	86. Promover el uso y la difusión de la lengua catalana en las actividades y comunicaciones de las organizaciones y entidades gitanas. Fomentar la formación de personas responsables de las organizaciones en el manejo de las herramientas y recursos lingüísticos existentes.
Responsable:	Departamento de la Vicepresidencia - Secretaría de Política Lingüística
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana.

Actuación:	87. Difundir las acciones para el conocimiento y uso de la lengua catalana como actividades extraescolares y comunitarias entre la población gitana adulta y promover su incorporación.
Responsable:	Departamento de la Vicepresidencia - Secretaría de Política Lingüística
Departamentos implicados:	Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas - Secretaría de Acción Ciudadana. Departamento de Educación.

Rehabilitación de barrios y núcleos antiguos

Línea estratégica:

Promocionar proyectos de intervención integral en las áreas urbanas y pueblos que requieren una atención especial (Ley de mejora de barrios 2/2004, de 4 de junio), que tienen el objetivo de mejorarlas desde el punto de vista urbanístico, social, económico y ambiental.

Actuación:	88. Facilitar a las entidades vecinales gitanas información sobre los comités de evaluación y seguimiento de los programas de actuación.
Responsable:	Departamento de Política Territorial y Obras Públicas

Actuación:	89. Llevar a cabo la coordinación entre la oficina de gestión del programa de barrios y la Secretaría de Acción Ciudadana con el fin de conocer el desarrollo de la Ley de mejora de barrios.
Responsable:	Departamento de Política Territorial y Obras Públicas

Salud

Línea estratégica:

Adaptar las actuaciones a los cambios en la sociedad y a la diversidad de la población (a necesidades diferentes, respuestas diferentes), y desarrollar estrategias para promover la atención a la salud con una visión multicultural.

Actuación:	90. Incentivar la formación e incorporación de profesionales gitanos y gitanas de la salud a los centros de atención sanitaria. Promover la formación especializada de profesionales sanitarios gitanos en áreas de salud pública y salud comunitaria y ver las posibilidades de trabajo en la Agencia de Salud Pública de Cataluña. Se pondrá un énfasis especial en las mujeres gitanas por sus habilidades y por ser un elemento clave en el desarrollo de su grupo.
Responsable:	Departamento de Salud
Departamentos implicados:	Departamento de Innovación, Universidades y Empresa

Actuación:	91. Facilitar formación continuada específica a los profesionales asistenciales que trabajan en zonas donde reside población gitana. Organización de cursos de formación específica para profesionales asistenciales.
Responsable:	Departamento de Salud

Actuación:	92. Desarrollar investigaciones sobre salud y población gitana. Se dará impulso y se promoverán líneas de investigación sobre diferentes aspectos de la salud en la población gitana, haciendo especial incidencia en la especificidad de las mujeres. Se fomentará la introducción del tema en las convocatorias ya existentes en el ámbito del Departamento de Salud.
Responsable:	Departamento de Salud

Seguridad pública

Líneas estratégicas:

1. Actuar sobre situaciones de exclusión social y potenciar la formación multicultural con el fin de garantizar un servicio no discriminatorio.
2. Impulsar acciones para el fomento de la participación ciudadana del pueblo gitano.

Actuación:	93. Evaluar procesos de supervisión para garantizar un servicio no discriminatorio.
Responsable:	Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación.

Actuación:	94. Formar a los aspirantes a miembros de la PG-ME y de las policías locales de Cataluña. Prácticas interdisciplinarias sobre multiculturalidad y seminario sobre la diversidad cultural: aproximación a la comunidad gitana
Responsable:	Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación

Actuación:	95. Formar agentes destinados a unidades con comunidades del pueblo gitano.
Responsable:	Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación

Actuación:	96. Promocionar el acceso específico para el pueblo gitano a los cuerpos de seguridad.
Responsable:	Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación

Sostenibilidad

Línea estratégica:

Fomentar la participación activa de la población gitana en la cultura del medio ambiente y potenciar su papel protagonista como sensibilizadores sociales.

Actuación:	97. Buscar vías para la regulación de las tareas de recuperación de residuos.
Responsable:	Departamento de Medio Ambiente y Vivienda

Actuación:	98. Promocionar la capacitación y la inserción laboral en el ámbito de la recogida selectiva de residuos.
Responsable:	Departamento de Medio Ambiente y Vivienda

Trabajo

Líneas estratégicas:

1. Promover actuaciones transversales para la inserción laboral de colectivos con necesidades específicas: minorías étnicas.
2. Impulsar la mejora de las capacidades profesionales con el fin de fomentar la inserción y la promoción sociolaboral de colectivos en riesgo de exclusión o vulnerabilidad, teniendo en cuenta sus necesidades específicas.

Actuación:

99. Tener en cuenta la cláusula social por parte de las empresas públicas relacionadas con la construcción de viviendas y obras públicas (INCASOL, GISA, ADIGSA) de contratación de personas en riesgo de exclusión (pueblo gitano, parte de dicho colectivo).

Responsable:

Departamento de Medio Ambiente y Vivienda

Actuación:

100. Elaborar un diagnóstico y la detección de necesidades del pueblo gitano y el mercado de trabajo, que incluya la elaboración de un estudio cuantitativo y cualitativo concreto, sobre los resultados que ha tenido a lo largo de los años la RMI, con el objetivo de poder hacer propuestas de mejora coherentes y concretas.

Responsable:

Departamento de Trabajo

Actuación:

101. Adaptar los itinerarios de inserción laboral de las personas destinatarias de la RMI a las necesidades y la realidad de la comunidad gitana en Cataluña.

Responsable:

Departamento de Trabajo

Actuación:	102. Promover un intercambio de buenas prácticas para la inserción laboral del pueblo gitano, identificando problemáticas comunes, en el marco del acuerdo de la Generalidad de Cataluña con el Consejo General de los Pirineos Orientales
Responsable:	Departamento de Trabajo

Actuación:	103. Programar espacios de debate y reflexión sobre la cultura gitana y el mundo laboral con el fin de profundizar en estrategias que incrementen el grado de ocupabilidad y la contratación o autoempleo de las personas gitanas en el mercado de trabajo.
Responsable:	Departamento de Trabajo

Actuación:	104. Promover dispositivos personales de inserción sociolaboral.
Responsable:	Departamento de Trabajo

Actuación:	105. Potenciar la formación y la inserción en el marco de la Ley de barrios, y diseñar actuaciones concretas en los barrios con población gitana.
Responsable:	Departamento de Trabajo

Actuación:	106. Mejorar la calificación profesional a través de formación reconocida y homologada.
Responsable:	Departamento de Trabajo

7

EVALUACIÓN

I. INTRODUCCIÓN

El segundo periodo de trabajo del Plan integral del pueblo gitano que iniciamos este año nos plantea diferentes e importantes retos. Por un lado, es importante consolidar los pasos que hemos dado en el primer periodo y que suponen una gran aportación a la mejora del trabajo con población gitana; por otra parte, hay que trabajar intensamente para incrementar el impacto y la visibilidad de las actuaciones en el territorio y en el día a día de la población destinataria.

Con el fin de analizar el grado de consecución de los objetivos del Plan de una manera óptima, es imprescindible hacer una evaluación del proceso de implementación y de los resultados de éste. La evaluación se convierte en una herramienta muy importante para la mejora de la eficacia en la gestión diaria del Plan; permite revisar de manera periódica la incidencia en la realidad a la se dirige. También ofrece información sobre si la manera en que se está atacando la realidad -en este caso, la del pueblo gitano de Cataluña- es adecuada y permite obtener resultados de éxito.

Durante el periodo 2009-2013 llevaremos a cabo un proceso de evaluación continua -dos informes internos de seguimiento paralelos a la implementación de las actuaciones- y una evaluación final -un informe externo de resultados.

II. METODOLOGÍA DE TRABAJO

Como hemos dicho anteriormente, con el fin de llevar a cabo la evaluación del Plan se elaborarán tres informes (dos informes de seguimiento y un informe final). La metodología utilizada será de orientación criticocomunicativa. La **orientación comunicativa** de la cual se parte para conseguir los objetivos planteados prioriza cuáles son las interacciones que se producen y la importancia de la comunicación entre el equipo investigador y las personas

investigadas. El punto de partida es el plan de igualdad entre estas dos personas: el personal investigador y la persona investigada. Esta orientación será la base metodológica a lo largo de todo el proyecto, tanto con respecto a las técnicas utilizadas para la recogida de datos como para el análisis de éstos.

Desarrollaremos la evaluación centrándonos en nueve ámbitos fundamentales:

- 1. Funcionamiento.** Se evaluará el funcionamiento de los diferentes órganos que componen el Plan (el Consejo Asesor, en Pleno y en Ejecutiva; la Comisión Interdepartamental, los grupos de trabajo y el equipo técnico).
- 2. Eficiencia.** Consecución de los objetivos generales a través de la implementación de las actuaciones previstas en cada una de las nueve áreas y por cada uno de los órganos. Desde una vertiente más cualitativa, se evaluará la consecución de los objetivos iniciales, y también la incorporación de las recomendaciones formuladas en la evaluación formativa del periodo 2005-2006. La eficiencia incluirá la evaluación en la eficiencia del gasto realizado.
- 3. Participación.** La participación activa y directa de personas gitanas es uno de los elementos clave del éxito del Plan integral del pueblo gitano de Cataluña y, especialmente, a través de sus asociaciones y colectivos. Se considera el pueblo gitano como protagonista y no como sujeto pasivo al cual se dirigen las actuaciones previstas.
- 4. Transversalidad.** El proceso de diseño e implementación del Plan integral del pueblo gitano requiere que diferentes agentes sociales que trabajan en áreas específicas o sectores trabajen conjuntamente. Se considera que la transversalidad es una garantía para la eficacia y la eficiencia en la implementación del Plan. Su aplicación se tiene que ver reflejada en el diseño y el despliegue de las actuaciones, y también en el funcionamiento. Se evaluará el alcance de la transversalidad en estos diferentes aspectos, y también cuáles han sido las estrategias que lo han favorecido y las que lo han obstaculizado.
- 5. Perspectiva de género.** El grado de incorporación del principio de igualdad de oportunidades y género es un aspecto clave a analizar. Analizaremos en qué grado el Plan integral incorpora el principio de la igualdad de género en sus actuaciones y recogeremos los resultados desglosando la información por sexos.
- 6. Impacto sobre la imagen social del pueblo gitano de Cataluña. Lucha contra la imagen negativa y los prejuicios.** Analizaremos la

contribución del Plan a la mejora de la imagen del pueblo gitano entre la sociedad mayoritaria en Cataluña. Revisaremos el tratamiento que se da del colectivo en los medios de comunicación y la prensa escrita, así como la información que se da desde las diferentes instituciones (educativas, culturales, sociales).

- 7. Territorialidad del Plan.** Este ámbito se convierte en un reto para el segundo periodo de trabajo del Plan, que empieza en el 2009. Habrá que analizar el grado de territorialización de las diferentes actuaciones como indicador de la incidencia e impacto del Plan en el territorio catalán. Revisaremos también la puesta en marcha de actuaciones en diferentes lugares de la geografía y el fomento de la descentralización en la gestión del Plan.
- 8. Pueblo gitano como pueblo transnacional.** La transnacionalidad es una característica inherente a este pueblo y como tal también está presente en nuestras fronteras. La población gitana que vive en Cataluña tiene diferentes orígenes geográficos pero comparten rasgos identitarios comunes. Analizaremos cómo se aborda este elemento en el Plan, que se introducirá desde una perspectiva transversal en todas las actuaciones.
- 9. Inversión económica.** Valoraremos la inversión económica que se hace desde cada uno de los departamentos implicados en el Plan, teniendo en cuenta si tienen medidas o líneas específicas para el pueblo gitano o destinan a él parte del presupuesto general del departamento destinado a la población en general.

El desarrollo de la evaluación se llevará a cabo a través de técnicas cuantitativas y cualitativas.

Recogida de datos cuantitativos y análisis

- Elaboración de indicadores por ámbitos.
- Cálculo de los indicadores cuantitativos.

Recogida de datos cualitativos y análisis

- **Revisión documental.** Se analizará la diferente documentación producida dentro del marco del Plan integral.
- **Entrevistas a personas que han participado en el Plan** (personas participantes en los órganos de gestión y beneficiarios).

III. ANÁLISIS CUANTITATIVO (INDICADORES)

INDICADORES GENERALES

ÁMBITO 1. Funcionamiento ÁMBITO 2. Eficiencia ÁMBITO 3. Participación	
Número de actuaciones llevadas a cabo	
Número de convenios firmados	
Número de cursos o cursillos desarrollados en el ámbito de las actuaciones	
Número de participantes gitanos	
Número de personas gitanas que imparten la docencia (desglosado por sexo)	
Número de exposiciones	
Número de lugares donde se han instalado	
Número de personas gitanas contratadas	
Número de campañas de sensibilización o información	
Número de centros educativos, sanitarios o penitenciarios participantes	
Número de becas o ayudas económicas concedidas a la población gitana	
Tipo de subvención (a entidades o personas)	
Número de reuniones, grupos o comisiones realizadas	
Número de participantes en las reuniones	
Número de participantes gitanos en las reuniones	
Número de entidades participantes	
Número de entidades gitanas participantes	
Número de locales instalados	

ÁMBITO 4. Transversalidad	
Transversalidad entre departamentos de la Generalidad	Número de actuaciones llevadas a cabo por diferentes departamentos
Transversalidad entre diferentes administraciones	Número de actuaciones llevadas a cabo por diferentes administraciones
Transversalidad entre la Administración pública y la sociedad civil (o el tercer sector)	Número de actuaciones llevadas a cabo colegiadamente entre la sociedad civil y la Administración pública
Transversalidad en los órganos del Plan	Número de grupos de trabajo mixtos (Administración y entidades de la sociedad civil)

Grupos de trabajo interdepartamentales	Número de grupos de trabajo interdepartamentales
Presupuesto de las actuaciones transversales	

ÁMBITO 5. Perspectiva de género

Actuaciones orientadas a mujeres gitanas	Número de actuaciones específicas para mujeres gitanas
Mujeres destinatarias de las actuaciones	Número de mujeres beneficiarias de las actuaciones
Participación de asociaciones gitanas de mujeres	Colectivos específicamente de mujeres gitanas participantes en el Plan
Participación de mujeres gitanas en el Plan	Número de mujeres gitanas en valores absolutos que participan en el Plan (grupos de trabajo, como técnicos de la SAC, etc.)
Presupuesto destinado a las actuaciones orientadas a mujeres gitanas	

ÁMBITO 6. Impacto sobre la imagen social del pueblo gitano

Imagen del pueblo gitano en medios de comunicación y prensa escrita de Cataluña	Número de noticias sobre el pueblo gitano en la prensa escrita o en medios audiovisuales de Cataluña
Presupuesto destinado a la mejora de la imagen social del pueblo gitano	

ÁMBITO 7. Territorialidad del Plan

Conocimiento del Plan en el territorio	Presentaciones del Plan integral realizadas en diferentes territorios
Utilización de los servicios del Plan en los diferentes territorios	Número de demandas de diferentes servicios desde los territorios
Descentralización de la gestión del Plan	Número de actuaciones o medidas emprendidas desde otras delegaciones territoriales
Presupuesto destinado al incremento de la territorialidad del Plan	

ÁMBITO 8. Pueblo gitano como pueblo transnacional	
Actuaciones llevadas a cabo con población gitana de otros países	Número de actuaciones llevadas a cabo con población gitana de otros países
Intercambio y diálogo entre asociaciones gitanas de diferentes orígenes	Número de reuniones, jornadas o actos donde participen personas gitanas de diferentes países
Fomento del conocimiento de la realidad de la población gitana de otros países	Número de estudios, jornadas o proyectos sobre la realidad del pueblo gitano como pueblo transnacional
Presupuesto destinado al pueblo gitano como pueblo transnacional	

ÁMBITO 9. Inversión económica	
Inversión de los departamentos en el Plan integral del pueblo gitano	<p>Importe de las actuaciones específicas destinadas a la población gitana (por departamentos)</p> <p>Importe destinado a la población gitana de las actuaciones genéricas de los departamentos (se tendrá que especificar el criterio que se ha utilizado para hacer el cálculo)</p>

8

PRESUPUESTO

A continuación presentamos el presupuesto previsto para el periodo comprendido entre el 2009 y en el 2013 para la puesta en marcha de las actuaciones del Plan integral del pueblo gitano:

DEPARTAMENTOS		2009	2010	2011	2012	2013
Departamento de Acción Social y Ciudadanía	Secretaría para la Inmigración	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€
	Secretaría de Infancia y Adolescencia	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€
	Secretaría de Juventud	6.572,00€	3.272,00€	3.272,00€	3.272,00€	3.272,00€
Departamento de Cultura y Medios de Comunicación	Instituto Catalán de las Mujeres	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€
	Centro de Promoción de la Cultura Popular y Tradicional Catalana	21.000,00€	50.000,00€	52.000,00€	54.000,00€	54.000,00€
Departamento de Economía y Finanzas	Agencia Catalana del Consumo	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€
Departamento de Educación		965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€
Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas	Secretaría de Acción Ciudadana	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€
Departamento de Interior, Relaciones Institucionales y Participación		70.986,00€	53.033,00€	44.106,00€	45.206,00€	45.206,00€
Departamento de Justicia		49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€
Departamento Medio Ambiente y Vivienda	Secretaría General de Medio Ambiente y Vivienda	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€
Departamento de Salud		12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€
Departamento de Innovación, Universidades y Empresa	Dirección de Servicios	12.000,00€	12.000,00€	15.000,00€	15.000,00€	15.000,00€
Departamento de Trabajo		147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€
Departamento de la Vicepresidencia	Secretaría de Política Lingüística	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€
TOTAL		3.546.959,98€	3.554.706,98€	3.550.779,98€	3.553.879,98€	3.553.879,98€

Generalidad de Cataluña
Departamento de Gobernación y Administraciones Públicas
Secretaría de Acción Ciudadana

Barcelona, junio de 2009

**INTEGRÀLO PLAN E
RROMANE SELĂQO
AND-I KATALÙNIA
2009-2013**

1

INSTITUCIONÀLO
SIKAVIPEN

Adabers amen agordãm o jekhto Integràlo Plan e Rromane Selàqo pal-e berša kaj zan maškar o 2005 thaj o 2008. Sas štar berša but ekperiença kaj savore sikovdãm but, sosθar akava Plan sas o jekhto plan. General, i buti kaj keren e publikane administràcie aj, xarnikanes, i buti kaj keren e butàqe thana kotar-o Kataluniaqo Rajpen, barvalile nais e khetane butàqe, divesutni thaj kerdili maškar-e rromane asociàcie vi e pro-rromane asociàcie thaj e tènikne kotar aver asociàcie, and-e livnã aj butàqe thana kotar-o Rajpen. Baro sas amaro tromapen sosθar sas i jekhto var and-i amari història kaj lãm jekh integràli politika pal-e rroma, sa khetanes e rromane zenença, aj ligãrdãm la sa vòrta. Akava jekhto tromapen, kerdile sa e molkuçarimata p-e lesθe, sikavdãs aver neve tromamata vi but vastne te na ačhavas i buti kaj putardãs o Integràlo Plan e Rromane Selàqo 2005 – 2008.

Akala neve tromamata pal-e berša kaj zan andar-o 2005 zi k-o 2013 si and-i relàcia te las maj participàcia, inke maj bari, vi so akaja participàcia te avel maj vastni, diversitikani aj vi andar-i bàza. I dizutni participàcia inke si i maj vastni klidĩ dite las o baxtagor and-e àkcie kaj aven kotar-e publikane politike, thaj and-i amari buti, i rromani participàcia musaj te avel o kotor maj vastno and-e publikane politike kotar-o Kataluniaqo Rajpen pal-e rroma.

Odolesqe, na ka ačhavas amari buti kaj avel andar-o vakeripen maškar rromane zene thaj gazikane zene, manuša kaj aven andar civilo dostipen savo si and-i organizàcia aj vi odola kaj naj and-i organizàcia, aj vi aver instituciença. Nais e Devlesqe isi amen jekh drom kaj lãm but berša maj anglal jekh grupesqe kaj si rroma vi gaze save kamen te len o barabaripen e rromenqo thaj o pačapen pal-i diferència penqi. Nais akala manušenqe, i Kataluniaqi Vakerlin and-o berš 2001 dãs pačapen pal-i rromani kultùra vi pal-e molimata laqe, sar jekh kotor and-i kultùra amare temesθe, vi akava pačapen dãs jekh rajpnasqi àkcia: jekh dikhlãripen pe sa e themesθe and-o berš 2003, te kerel jekh plan e akcienqo, savo cáčãrde les o 22to novembra 2005.

Kana o drom širdel pes, but udara putren pen. And-o sajekh berš 2005, i Evropuni Vakerlin, and-o Maškarthemutno Dives e Rromenqo, o 8to Grastornaj, cáčãrel jekh Resolùcia vaš-i situàcia e rromenqi and-i Evropuni Ùnia, kaj

phenel pal-e somdasne thema te dikhen, maákar aver butã, o kulturaqo paçapen e rromenqoro, kaj i Katalùnia dãs beráa maj anglal. Palal, o Kongresos e Diputatenqo çacãrdãs andar sa e glasurã, jekh Propòsta bithamãqi kaj delas paçapen pal-e hakaja e rromenqe, aj akava paçapen te baröl pe aver regionàle espaniaqe thema.

Amare Themesöe, o Estatùto vi inkerel akava mangipen and-o artìkulo 42, kaj sarbarrãrel akava paçapen pal-i kultùra e rromenqi sar brakhipen pal-o historikano çacípèn e rromenqo. Maj palal, nais e verver rromane vi gazikane sociàle tragamatenqe, aj vi nais e butãqe kaj kerde e verver parlamentaqa grùpe, i Kataluniaqi Vakerlin kerel història kana çacãrdãs o Mothovipen pal-o Paçapen and-o Xambipen thaj Samudaripen e Rromenqo, o 29to tirdaraj 2007.

Musaj te uzaras e institucienöar te dikhlãren maj zorales i situàcia e rromenqi, sar kerde maj anglal, misalãqe e butã kaj mothovdãm anglal, vi e neve planurã thaj xarnikane progrãme so maj anglal nas khanć. Vi musaj te phenas so ìnke isi racismo vi institucionàlo. Na ačhaven e manifestàcie bitoleranciaqe, e buter e zene inkeren jekh estereotipikano aj çhindo dikhipen tar-i rromani kultùra vi tar laqe manuáa, puçhipen kaj dikhas maj banges kana avel andar-e mèdia.

Palal e undãrimata kaj den e maákarthemutne institùcie, aj andar-o Departamènto kaj me tradav, amen musaj te akuás sa e racistikane àkcie, te kerlen len e institùcie vaj te kerlen len e zene, vi musaj te keras buti andar-o maákar kulturikano aj sajekhutno vakeripen, kadiãl, te çingardas mamuj o racismo thaj e anglipaçamata. Akava Plan mangel te lel kotor and-i akaja res, vi te zorãrel o positivo dikhipen e rromane kulturaqo vi te kerel àkcie te den avri akaja kultùra pe sa e kataluniaqo dostipen. Vi mangel te kerel buti te mudarel o sociàlo bibarabaripen savo ìnke inkeren but rroma and-i Katalùnia, akciença karing i buti, o siklãripen, o kheripen vaj o sastipen.

Agoral, pe akala beráa 2009-2013 kamas te keras palem jekh laçho rodipen kaj te del amenqe çací aj xarnikani informàcia vaś e šajutne reslimata kaj lãm zi akana, vi te kunãras so musaj te keras, kadiãl te las sa akala godã ande neve politike. Sosöar i maj vastni res si so e rromane dizutne vi dizutnã Kataluniaqe te lošaren pen and-i kultùra penqi, vi kataluniaqi vi rromani, sar e aver dizutne vaj dizutnã.

Jordi Ausàs i Coll
Baro raj pal-o Governipen thaj
Publikane Administràcie

2

ANGLIVAKERIPEN

Akava Integràlo Plan e Rromane Selàqo 2009 – 2013 zal palal o jekhto, thaj lel laçhàrimata vi paruvimata kaj aven andar-i khetani buti maškar-e departamènte e Rajpnasqe thaj lesqe tèknike, sérutne thaj politikane godorne, vi i buti kaj barvalàrel e verver rromane asociaciença thaj pro-rromane asociaciença kaj len kotor and-e kotora e Planosqe, vi and-o Undàrno Sombesipen vi and-e enà butàqe grùpe. Vi amen dikhlardàm gugles so phende and-e duj avrikane evaluàcie i Universitèta Autònoma de Barcelona, o Departamènto pal-i Sociològia – GEDIME (Grup d'Estudis en Immigració i Minories Ètniques) and-e bersá 2005 thaj 2006, thaj 2007 thaj 2008. Agoral, o dives e butàqo kotar-o Integràlo Plan o 18to baredivaj, kaj lile participàcia sa e manuša save len kotor and-o Plan (tèknike e departamentenqe, godorne, somdasne e asociacienqe, ekspèrturà), sas jekh sonkhetano sikavipen pal-e enàvardës thaj jekh àkcie e Planesqe, thaj maj palal o vakeripen vaš akala àkcie, anglunes and-e cikne tematikane grùpe thaj palal sa khetane. Andar akala vakerimata, aven e konklùsie kaj denas phiko p-e sa e trujalimata e Planosqe, aj dikhlàrenas jekh p-o jekh e enàvardeš thaj jekh àkcie. Akala konklùsie te avenas i propòsta kaj o Undàrno Sombesipen çaçàrdàs and-o žulaj 2008 thaj biçhaldàs pal-i Maškardepartamentenqi Komisia, aj e departamènte te lenas e propòste kaj denas e asociàcie. Palal, and-e çhona žulaj, avgùsto thaj septèmbra, andar-i sekretaria e Planosqi kotar-o Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie, kerenas kidimata sa e departamentença te dikhlàras sa e àkcie kotar-o nevo vaxt e Integràlo Planosqo, kaj kerdàs pe lenqe evaluàcia aj çaçàripen o Undàrno Sombesno thaj i Maškardepartamentenqi Komisia and-o çhon oktòbra 2008. Mišto, akana si tumare vastenqe sa akaja buti.

Te las historikani informàcia, zas pal-o nakhlo Plan vi te las informàcia vaš-e rroma and-i Katalùnia, kaj vi lel lesqi informàcia andar-o Rodipen vaš-e rroma and-i Katalùnia kotar-o berš 2003.¹

1. Te zanen vareso vaš-e manuša, dikhen SÁNCHEZ i AROCA, M., *Estudi de la població gitana a Catalunya*. Barcelona: Fundació Pere Tarrés – Departament de Benestar i Família,

I thami kaj na mukel te ačhavel akava Plan e Rromane Seläqo 2009 – 2013 ìnke si i Resolùcia kotar-i Kataluniaqi Vakerlin 1045/VI, kaj mothovel pal-o Govèrno e Kataluniaqo Rajpnasqoro te cítrel, te del aj vi te kerel evaluàcia jekh integràlo plan.

Paças so ìnke musaj te keras maj but, àmi lām vastne reslimata kotar-i aplikàcia e jekhto Planosqi, sar akana o projèkto Skolaqe Promotòre aj Promotòrà, o Institutò e Rromane Kulturaqo, o siklāripen pal-i rromani čhib vaj o dikhlōveripen pal-i rromani kultūra e siklāripne thanenθe, thaj kola. Ìnke musaj te maras jekh lūngo drom te kamas te das čácipen pal-e rroma aj šaj te len čáčo barabaripen and-e šajmata, kaj te den and-i pràktika jekh barabaripen and-e reslimata desar e aver kataluniaqe dizutne.

And-o akava nevo Plan amen dikhlām but sa so phende and-e undārimata thaj deklaràcie kotar-e institùcie, kaj dine godi and-o jekh baro kotor e akcienqo aj vi čáčāren sa o Plan and-o jekh vaxt.²

Vakeras vas-i rromani sel, sajekh o lav Roma and-o evropuno trujalipen,³ sosqe akava lav si pal-e sa e rromane manuša maj dur e granice thaj e politikane godā thaj si e rromane zene kon autoanavāren kadijal, sajekh o lav Roma, and-o evropuno nivèli, sar undārel o Evropuno Sombesipen.

Generalitat de Catalunya, 2005; te kamen te zanen vas-e historikane butā aj save àkie ka kerem pen and-o Plan, dikhen *Pla integral del poble gitano de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2005.

2. Declaració del Parlament de Catalunya de reconeixement de la persecució i el genocidi del poble gitano, llegida en el Ple del Parlament el dia 29 de març de 2007.

Directiva 2000/43/CE del Consejo, de 29 de junio de 2000, relativa a la aplicaci3n del principio de igualdad de trato de las personas independientemente de su origen racial o étnico (Diario Oficial núm. L 180 de 19/07/2000 P. 0022).

Final Recommendations on Sustainable Policies for Roma and Sinti Integration. (OSCE, August 2008). Resolution on the Situation of Roma and Sinti in the European Union. (Adopted by the European Parliament on 28 April 2005).

Resolution on the situation of Roma and Sinti women in the European Union (2006). (Adopted by the European Parliament on 1 June 2006).

Resolution CM/ResCMN (2008)1 on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Spain (Adopted by the Committee of Ministers on 2 April 2008 at the 1023rd meeting of the Ministers' Deputies).

Shadows Conclusion of the EU Roma Summit. Brussels, 16th September 2008.

Resolution on a European strategy on Roma. (Adopted by the European Parliament on 31 January 2008).

3. Pedotti, C.; Guet, M.; Ailincal, A.; Nash, V. *Roma and Travellers Glossary*. Strasbourg. 2006. Council of Europe (COE).

3

METODOLÒGIA

I teorikani bāza kaj si e Planosθe, vi and-e generāle resa vi and-i organizācia, vi and-o cītripen, vi and-i aplikācia thaj and-i evaluācia e akcienqi kaj si and-e lesθe, thaj and-e projèkturā thaj butā kaj e àkcie den, si i metodològia kaj avili sar lače butā and-i sociāli buti e rromenča, kotar-o projèkto **ROMAin. Politike pal-o andrečhivipen e rromenča and-i Evròpa: karing o baxtagor and-i sociāli buti 2005-2007.**⁴ Akava projèkto cacārdās les o Generālo Šerutnipen pal-i Buti, Sociāle Butā thaj Barabaripen and-e Šajmata kotar-i Evropuni Komisia, andre e Programasθe pal-i Čingar mamuj o Avričhudipen, aj buxlārdās andre o Integrālo Plan e Rromane Selāqo

2005-2008. O maj vastno reslipen e projektosqo sas sikavipnasqo lil e lače buténqo aj lesθar lām i metodològia kaj sikavel amenqe o drom and-o akava nevo Plan.

I buti kaj kerdām pe duj berša and-o evropuno projèkto ROMAin das amenqe te arakhas neve baxtagoresqe metodològie and-i sociāli buti thaj o cītripen e politikenqo kaj te den o sociālo andrečhivipen e rromenqe. Sas but e prāktike aj politike, dikhlārdile aj kidime and-o akava projèkto thaj vi dikhel pes and-e lenθe o baxtagor, thaj o Plan buxlārel pes pe vaxt 2009 – 2013.

O dikhlāripen kaj kerdām sas andar-i khetani metodològia kotar-o komunikativo rodipen kritiko and-e sociāle zantrimata,⁵ kaj vi lel o baripen kotar-o avričhudipen aj paruvipen. Kadijal, mothovas vareso vaš vever informācie, te aven birigutne aj avrikane pal-e manuša (àkcie, thamā, čhanda, sociāle tragamata, thaj kola), vaj te aven xarnikane informācie pal-o manuš (bersipen, sociālo nivèli aj siklāripno nivèli), kaj šaj te aven lile thaj halārdile sar sako manuš te kamel te halövel.

And-o dikhlāripen, i sàma maškardās pes and-o baripen e paruvipnasqo,

4. Kataluniaqo Rajpen, Rajpnasqo Departamènto thaj Publikane Administrācie, Sekretariā pal-i Dizutni Àkcia *Guia de bones prāctiques per a la inclusió social del poble gitano a Europa*. Febrer de 2008.

5. Flecha, R; Gómez, J.; M. Sanchez; M.; Latorre, A., *La metodologia comunicativa crítica*. Barcelona: El Roure, 2006. Centre Especial de Recerca en Teories i Prāctiques Superadores de Desigualtats - CREA Universitat de Barcelona.

te sikavel sa e kotora kaj, numaj na sen jekh sikavipen, vi sikaven çhanda organizacimatenqe kaj e decisie thaj butä te len kotor and-o sociàlo andreçhivipen e ciknimatenqo, akana i rromani sel. Akava kidipen e maškar e kotora e paruvipnasqe thaj butärimatenqe çhanda vaj gdä kaj lokhären o andreçhivipen vi lokhärel o baxtagor pal-e butä andreçhivipne.

Kana çitrel pes jekh àkcia thaj rodel pes o sociàlo andreçhivipen e rromenqo, si vastno te dikhlärel e kotora avriçhudipne aj andreçhivipne save šaj te zorären pen. E avriçhudipne kotora si e kotora kaj ažutisaren te zorären e barranga kaj te arakhen e rroma and-o sociàlo andreçhivipen, kotora kaj te na açhaven e diferencie aj e bibarabarimata, kaj šaj te aven tromande and-e but butäqe çhanda, misaläqe, so e rroma çi len participàcia direkt and-o çitripen, keripen thaj evaluàcia akala akcienqe; si àkcie kaj len bàza and-e anglipaçamata save naj len jekh angluno rodipen e situaciaqo, vaj àkcie kaj te roden cikne laçhärimata aj na dikhen o puçhipen dural, thaj kola.

Aver rigaße, e paruvipnasqe kotora tar-e àkcie, inkeren aver ogi: len i participàcia e rromenqi pe sa o çitripen, keripen thaj evaluàcia: e rroma aven sar aktive manuša save len kotor pe sa e vaxta, na numaj sar undärne and-e varesavo rodipen; isi jekh zorali bàza kaj zanel te rodel e çáce musajmata e manušenqe, thaj na numaj e problematikane musajmata. I res 3al sa opre, na numaj mangel te laçhärel i akanutni situàcia, vi mangel te thovel akaja situàcia and-o sajekh nivèli desar e buter o dostipen; e eksperèncie e anglune akciaqe thaj lenqe reslimata vazden pen te šaj te inkalel lenße e kotora baxtagoresqe thaj te çhivas len and-e neve situàcie, àkcie, thaj kola.

E kotora kaj dikhlärdäm kotar sa e projektürä kidime si akala:

Sociàle zene aktive:

akala kotora kaj mothoven vaš-o tragavipen e sociàle zenenqo. Aven andar-i bàza so, kana isi maj buti thaj khetano sombutipen maškar sa sociàle zene kaj butären and-o jekh dostipen, šaj te del pes maj influència. Odolesqe, kana zamavas kidimata maškar-e verver sociàle zene te las laçhe sociàle àkcie kaj te mudaren e sociàle bibarabarimata, te avel jekh kotor savo šaj te paruvel o trujalipen. And-o akava kotor kaj šaj te paruvel vi inkerel pes e godä kaj te den pal-e sociàle zene jekh rròla especiales aktiva.

Rromani implikàcia:

and-o akava kotor çhivel pes i metodològia savi te zamavel so e rroma te len kotor and-e politike thaj and-e pràktike pal-e rroma. And-e verver metodologikane droma molkuçärel pes sar savipnasqi godi so e rroma save te len e mištimate te aven jekh rròla aktiva aj te len participàcia and-o zamavipen e projektonqe kaj te zan karing e rroma. Sar maj mišto sarbarrärel pes so jekh

projèkto amboldel pal-e musajmata e manušenqe si so akala manuša śaj te mothoven save si lenqe mangimata, aj vi so śaj te len participàcia and-o amboldipen akala musajmatenqo.

Vakeripnasqe droma:

si sa e droma save lokhären o vakeripen, andre i organizàcia, maśkar e manuša save te len e miśtimata vaj odola save mangel te keren aj te godären. Kadial, arakhen pen kotora kaj śaj te paroven pal-e vakerimatenqe droma kana te baröl i diversitèta and-e glasurä, te baröl o vakeripen thaj ed roam save te traden amenqe karing maj khetano gläso thaj relàcie maj horizontàle.

Karing-o butkulturipen:

akava kotor mothovel sar kerel pes vi sar zamavel pes o somživipen and-e akanutne butselikane dostimata. Xacarel pes sar paruvipnasqo kotor kana halövel pes i kulturaqi diversitèta sar barvalipen thaj te phirel pes andar-o barabaripen and-i pativ pal-e diferèncie inkerandor sajekh uzarimata and-e reslimata. O drom karing-o butkulturipen sikavel pes and-e resa, i profesionàli grùpa, i grùpa savi lel e lačhimata vaj e čhivde droma.

Sociàlo sevipen:

akava kotor mothovel vaś-o sociàlo sevipen xacardilo p-e sa e projèkturä: kaj thaj sar e politike vaj e eksperèncie inkeren sociàle paruvimata and-o čacipen thaj federären o sociàlo andrečhivipen e rromane seläqo. Kadial, andar-e projèkturä thaj butä kaj sas dikhlärdile, vazdarel pes odova xarnikano kotor kaj ažutisarel pal-o čačo sociàlo sevipen. E metodologinake godä si but paśe e reslimata e projèktosqe.

Karing-o baxtagor:

si kana mothovel pes vaś-e uzarimata, so mangel pes thaj e metodologikane kotora, save federären živipnasqe kondicie thaj ciknären e sociàle-lovikane pharimata, phrajan jekh užo karingipen k-o jekg biačhaduno federäripen pal-e sociàle kondicie e rromane seläqe vi k-e baxtagoresqe reslimata. Vaś-e čorre grùpe, tradicionàles andar-e ažutipnasqe politike vazdardön i kompensàcia thaj o minimum reslipen. Akate, vazdarel pes o dikhläripen p-e odola paruvipnasqe kotora save inkeren uče uzarimata pal-o federäripen thaj andar lenθe arakhen pen lačhe reslimata.

Positiva àkcia:

si jekh àkcia vaj politika savi zamavel i kompensàcia e historikane bibarabari-matenqi kaj dine p-e varesave selörrä, te federärel lenqi situàcia maj siges.

Andar akava dikhlàripen, avile neve generàle undàrimata mothovde and-e «metodologikane kritèrie» te lokhàrel o andrechivipen e rromenqo, kaj te vazdaren pen and-e sa e vaxta e cítiripnasqe, vi kana del pes i buti aj vi and-i evaluàcia kotar-e àkcia akava Planosqe, vi avile e projèkturà aj aver pašutne aktivimata.

Akala neve undàrimata musaj te vazdaren pen and-e sa e butà pal-o so-ciàlo andrechivipen e rromenqo, thaj adaptarisarel len pe sako trujalipen vi àkcia xarnikane. Palal te sikovas maj kotar 200 projèkturà thaj eksperèncie baxtagoresqe pe duj berša and-i sasti Evròpa, lām i konklùsia so akala koto-rença sarbarràras o šajutno baxtagor e akcienqo, so te vazdaren len thaj so te čhiven len and-e sa e fàse. Kadijal, andar-i aplikàcia vaj o andrechivipen kotar akala kotora and-e politike thaj butà, šaj te musàras e reslimata and-i relàcia e sociàle andrechivipnaça e rromenqe. O baxtagor e projektosqo vaj o drom e akciaqo avel birigutno aj musàròver, andar-o šajnipen te čhivel akala godà programadikanes and-e projèkturà, e politike vaj e àkcie kaj phendām. Ka las maj baro vaj maj cikno baxtagor te hamisaras mišto vaj nasul e kotora e baxtagoresqe, buti kaj musaj jekh sombutipen horizontàlo aj sa transversàlo.

METODOLOGIKANE KRITÈRIE

1. SOMBUTIPEN MAŠKAR VERVER ASOCIÀCIE, LOKÀLNE AVTORITÈTE, RROMANE ASOCIÀCIE, OBR THAJ UNIVERSITÈTE

I godi e sombutipasqi si bazikani and-e sa e trujalimata kotar-e sociàle àkcie e bibaxtale selòrrènça. And-e rromenqe, sosθar isi but verver intitùcie kaj len kotor, si šukar te vazdaras and-o akava sombutipen kaj te kidel zorà vi te lel maj bare reslimata desar e bisaste akcienθar. O sombutipen maškar verver thana thaj organisme e publikane intitucienqe naj basutno, vi isi o musajpen te sombutikeren maškar trin verver intitùcie: rromane asociàcie bira-jmatenqe, universitète thaj rodimatenqe thana thaj kola.

2. IMPLIKÀCIA E RROMENQI

Jekh e bazikane konklusienθar amari butàqi si i zor e rromane ženenqi te len kotor and-e àkcie te laçhàren penqi avriçhudipnasqi situàcia. But projèkturà si organisarde and-e lenqe vaj inkeren lenqi aktiva participàcia, so molkučàrel len. I zor te xutas p-o bibarabaripen si te avel kotar sa e riga, e

rromenθar vi e gazenθar. Jekh e anglune butenθar kaj musaj te keras buti p-o akava bibarbaripen si te pačavas i rromani sel, laqi història, laqi kultùra thaj laqi rròl and-o baro dostipen.

Sar reslipen, šaj te vakeras vaś-o musajpen te čhivas e rromen and-o čitripen, buti, zamavipen thaj evaluàcia e projektonqi, vi and-o akcienqo keripen (misalàqe: projèkturà kaj e manuśa save sikaven thaj e manuśa save siklòven si rromane manuśa); so e roma len godorne rròla thaj len kotor aktiv and-e decisie p-e sa akala fàse.

3. ANDREČHIVIPEN JEKH XARNIKANO DIKHIPNASQO E ZUVLËNQORO AND-O ČITRIPEN, DIKHLĀRIPEN THAJ EVALUÀCIA KOTAR SA E ÀKCIE

But rromane zuvlā inkeren trin diskriminàcie: etniaqe, zuvlāqe thaj telutno lovikano nivelāqe. Aver rigaθe, e rromane zuvlā savaxt si paruvipnasqo motòro thaj akana si e anglune zene and-e čaće paruvipnasqe droma pal-e laqe manuśen. O zuvlënqo dikhipen si te vazdel pes p-e sa e trujalimata and-e sa e àkcie vaj politike e rromane selāça. Našti te mukas e romnāqe avrial akava paruvipnasθe, sosθar te avel kadijal, e paruvimata thaj o federāripen e situaciaqo e rromani zuvlāqiri na te ovel čačes and-i sel. Te zamavel pes akava federāripen e situaciaqo te ovel but šukar te len kotor vastne rromane zuvlën, si te vazdas o pačapen karing-i rromani zuvli andar-e rromane selāθe pal-o lenqo zivipnasqo drom thaj pal-o lenqo rromano zivipen, vi lenqo molipnasqe and-i participàcia thaj zamavipen e rromane selāqo.

E administràcie isi len vastni rròl te zamaven o dikhlòveripen e rromane zuvlāqo thaj o federāripen and-i laqi situàcia e avričhudipnasqi, kadijal, si te zorāren lenqi aktivikani participàcia vi te vazdaren o godornipen and-e tème kaj den p-e lenθe sar rromane zuvlënθe, odolesθar si te len kotor dirèkt and-e thana kaj rendvalen thaj len decisie.

Si te pačavel pes o musajpen te lel pes sa kodo andar sa e riga (rromane zuvlā thaj Administràcia) thaj so, čačes, te len pen akala resa si but vastno.

4. PROFESIONALITÈTA THAJ BILOVENQI PARTICIPÀCIA

I àkcia e rromane selāça trebul te lel bàza kadijal and-o savipen thaj and-i profesionalitèta, vi and-i dizutni participàcia thaj so zene biekspèturā te len kotor. E rromane asociàcie thaj organizàcie, thaj e manuśa kaj te keren buti e rromane selāça, trebul te len o basutno ažutipen vi te zamaven i teknikani buti kotar-o savipen. No, jekh phanglo mandaipen e profesionalitetaqo šaj te

del maj cikno molipen pal-i rròl e grupaçi savi lel i àkcia thaj aver zene kaj len kotor (misaläqe e bilovenqe butikerutne) and-e zamavde projèkturã. Si but šukar te halövas so vastno si o putardo thaj sajekhano divàno maškar-e profesionàle thaj manuša kaj labären akala sevimata, maškar-e ekspèrturã thaj i grùpa savi labärel o sevipen.

5. ÓINGAR MAMÛJ O NASUL DIKHIPEN THAJ E ANGLIPAĆAMATA

Jekh e maj vastne resenθar and-i buti e rromane seläça si te paruvav e mètode kaj len bàza and-e nasul sociàle dikhimata thaj e óorrimata kaj savaxt zan paše akaja grupaθe. E maj lače butã e rromane seläça len bàza and-e maj šukar mandaimata, thaj vi den avri jekh positivo dikhipen e dostipnasqe.

Kadial, e àkcie trebun te keren so maj but e rromane glàsurã thaj muja te zan pal-e mèdia thaj pal-e publikane thana, vi te aresen e rromane molimata thaj i rromani kultùra k-e aver dizutne, mukandor e estereotipe.

E mèdia isi len jekh vastni rròl and-o avrićhidipen akava dikhipnasqo, e rajmata (lokàlne, regionàlne thaj themutne) trebun te len kotor thaj te rendvalen i informàcia te zamaven i difùsia e programençi kaj te inkeren i rromani kultùra.

Vareso vastno so trebun te kerel pes si te nevãrel pes o godenqo kòdigo kotar-i žurnalistençi skòla vi te keras jekh dikhavno than savo te brakhel sar te labären e dikhimata, o etnikaqo origini, kultùra, religia thaj kola, vaš-i rromani sel. O dikhavno than vi trebun te kerel àkcie angla e mèdia.

6. ZAMAVIPEN E MAŠKARŠELIKANO VAKERIPNASQO

E politike thaj sociàle àkcie e rromane seläça si te zamaven o normàlo somživipen maškar e kultùre thaj, and-o akava trujalipen, o maškarselikano vakeripen, halövindor savaxt so odova vakeripen si živdo thaj butselutno, sar sarkon kultùra and-e pesθe naj jekhćhanduni.

O maškarselikano vakeripen zamavel pes spaciàles and-e kidipnasqe thana thaj kana manuša kotar verver kulturikane zakonùrã kiden pen jekh thanesθe andar-i pativ thaj o barabaripen.

7. PUKAVIPEN E AVRIĆHUDIPNASQO, BRAKHIPEN PAL-E XAKAJA, SOCIÀLO PARUVIPEN

Ìnke isi but te keras and-i relàcia e situàciaça e rromane seläçi. Akaja selörri inkerel but phujarimata e manušikane xakajenqere, diskriminàcia thaj racis-

mo. E àkcie thaj politike kaj te zumaven te zamaven o sociàlo andrechivipen našti te citòn angla akala akušimata.

Odolesθar, e maj laçhe butà nivaxt xasaren pen, azikaj zan sa vòrta karing-o zamavipen pal-o sastäripen, o sikläripen, vaj i buti, o brakhipen, vi o diskriminaciaqo pukavipen thaj o phujaripen p-e manušíkane xakaja. Vi den vast pal-e butà kaj den p-o sociàlo andrechivipen e rromane seläqo thaj zamaven so e rroma te zan k-e seriòzne politikane thana.

8. CÍNGAR MAMÛJ O CÒRRIPEN ZAMAVINDOR O SAVIPEN THAJ O BARABARIPEN AND-E ŠAJMATA THAJ VAZDARIPEN AND-O LAÇHO SIKLÄRIPEN.

I godi kotar-o còrripen so but däs p-i rromani sel ciknärdäs p-e but vrème e àkcie pal-i kompensàcia thaj pal-o ciknäripen and-o còrripen, marginàcia thaj kola. Akana, e butënqe resa naj numaj i kompensàcia, len bàza p-o cáco barabaripen thaj sarane zivipnasqe kondicie thaj sikläripne reslimata maškar i rromani sel thaj o baro dostipen. Odolesθar e àkcie e rromença thaj e rromenqe si te vazden i historikani diskriminàcia akaja seläqi vi sarbarrärel so e resa arehlen mištes savaxt andar-o savipen thaj zamavandor o barabaripen and-e šajnimata vi andar-o kiderno ažutipen kaj musaj te andar akaja historikani diskriminàcia.

9. VAZDARIPEN AND-O LAÇHO SIKLÄRIPEN.

And-o akanutno dostipen e informaciaqo, o sikläripen si, maj but desar maj anglal, jekh musajpen vi zenutno vi somkhetano. E àkcie e rromane seläça si te den vast aktiv pal-o skolaqo baxtagor thaj o vazdäripen p-e sa sikläripne nivèlä pal-i rromani sel. Isi but biformàle no zivde barranga kaj pharären o nakhipen e rromane çhavorenqo and-i sikläripni sistèma, no vi butvar akala doša nakhaven pen and-o xarno zenutno vaj somkhetano interèsi karing-o sikläripen. No, sar dikhläm and-o akcienqo rodipen, e rromane organizàcie brakhen o zamavipen e sikläripnasqo lenqo ternipnasθe. Odolesqe, e rroma save šaj te zan k-e universitetaqe thaj palal-dotisame siklärimata si te buxlòn vi si te mudarel i asociàcia maškar rromani sel thaj telutno akademikano nivèli.

Kadial, o zamavipen e butäqo andrechivipnasqoro trebul te zal paše e ažutimata pal-i profesionàli akademikani formàcia, vi si te mukas i buti kotar-o xarno savipen.

4

ORGANIZÀCIA

O Integràlo Plan e Rromane Selàqo 2009 – 2013, vazdino andar-o Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie, e mangipnaça te na ačhaven pen e publikane àkcie and-o akava trujalipen, inkerel sar res te lel i inplikàcia e verver departamentenqi e Rajpnasqere, o basutno administrativikano sombutipen e lokàlne asociaciënça thaj i trebutni participàcia kotar e delegatòre e rromenqe thaj aver sociàle asociàcie. Akala akcienqo kidipen čhivdàs o modèlo e organizaciaqo kaj lel o Dekrèto 102/2005, kotar-o 31to maj, pal-o keripen kotar-i Maškardepartamentenqi Komìsia kotar-o Integràlo Plan e Rromane Selàqo aj vi kotar-o Undärno Sombešipen e Rromane Selàqo (DOGC 4397, kotar-o 2to baredivaj 2005)⁶.

Jekh nevipen kotar akava Dekrèto si o neväripen e òrganenqo sako duj berša sar but, vi ka lel pes neve trujalimata kaj te kerel pes buti: sociàli àkcia, espòrto, čhibàqi politika thaj ekonomìa.

I res si te las o sajekh murša sar zuvlã and-e sa e undärne thaj decisiaqe òrgane vi and-e sa e butàqe grùpe, kadiãl ka sarbarrärel pes so te aven pretele sajekh murša aj zuvlã.

1. MAŠKARDEPARTAMENTENQI KOMÌSIA

Si somkerdi efta verver departamentenqe kotar-o Kataluniaqo Rajpen kaj len koto and-o akava Plan, e resaça te čhivel jekh sombutipnasqo òrgano pal-o godäver thaj lačo buxläripen e verver akcienqo kaj inkerel o Plan. Vi, akaja Komìsia ka lokhärel o vakeripen baro thaj saglasenqo thaj te las decisie, and-o maškardepartamentenqo sombutipen, and-e situàcie thaj musajmata kaj den p-i sàma e rromenqi and-i Katalünia.

6. Paruvdilo e Dekretesqe 263/2007, kotar-o 4to decembra, kaj parovel pes o Dekreto 102/2005, kotar-o 31to maj, kaj te kerel pes i Maškardepartamentenqi Komìsia kotar-o Integràlo Plan e Rromane Selàqo thaj kotar-o Undärno Sombešipen e Rromane Selàqo.

Sar phenel i akanutni organizàcia, si and-i Maškardepartamentenqi Komìsia e akala:

1. Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen⁷
2. Departamènto pal-i Kultùra thaj Mèdia
3. Departamènto pal-i Ekonomia thaj Lovimata
4. Departamènto pal-o Siklãripen
5. Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie
6. Departamènto pal-o Pučharipen, Universitèta thaj Firma
7. Departamènto pal-o Andripen, Institucionàle Relàcie thaj Participàcia
8. Departamènto pal-o Krisipen
9. Departamènto pal-o Trujalipen thaj Kheripen
10. Departamènto pal-i Phuvãqi Polìtika thaj Publikane Butã
11. Departamènto pal-o Sastipen
12. Departamènto pal-i Buti
13. Departamènto pal-o Dujtošerutnipen

2. UNDÄRNO SOMBEŠIPEN E RROMANE SELÄQO

e resaça te čhivel i sasti participàcia e rromenqi, kerdãm o Undärno Sombešipen e Rromane Seläqo, kaj lesqe anglune butã si akala:

- so vi o glãso vi i godi te aresen sa direkt, te den mangimata thaj undãrimata pal-e publikane administràcie
- te del informàcia vaš-e àkcie kaj den pen and-e integràle planurã thaj and-e publikane administràcie general
- te del neve butã thaj àkcie te ambodel pal-e situàcie thaj trujalimata e rromenqe 3

E somdasne kotar-o Sasto e Undärno Sombešipnasqe si jekh delegatòro kotar sako jekh akala asociacienθar:

1. Jekh šerutnipen, p-o jekh zeno kaj te avel andar-o Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie.
2. Jekh jekhto dujtošerutnipen p-o jekh zeno kaj te avel andar-i Sekretarià pal-i Dizutni Àkcia.

7. Vi ka avel jekh zeno kotar-o Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen, vi ka avel jekh zeno and-i representàcia kotar-o Kataluniao Institutò e zuvlënqo

3. Jekh dujto dujtošerutnipen, p-o jekh rromano zeno
4. Jekh sekretarìa, p-i sekretarìa kotar-i Maškardepartamentenqi Komìsia.
5. Jekh rromano zeno and-i representàcia kotar-e asociàcie thaj/vaj fondàcie rromane thaj/vaj pro-rromane, ži 15 khetanimata.
6. Delegatòre kotar-e maj bare sintikàte
7. Duj zene mišto pinžardile andre e asociàcie kaj keren buti e rromenča
8. Jekh zeno and-i representàcia kotar-i Gavenqi Feredàcia Kataluniaqiri thaj kotar-i Asociàcia Kataluniaqi kotar-e Gava aj Komàrke

3. EKSEKUTÌVA KOMÌSIA

Aver rigaše, kotar-o Undärno Sombešipen kerel pes jekh eksekutiva komìsia kaj kerel:

- te zamavel so te keren pen e somogă kaj te len pen and-o Sasto
- te del tëme te vakeren pen and-o Sasto vi te vazdel mangimata and-o Sasto
- te kerel jekh beršutno rapòrto vaš-e àkie e Administraciaqe and-i relàcia e rromenča thaj vaš-o zamavipen e Integràlo Planesqo
- te mangel te keren pen butăqe grupe and-o Sasto
- vi e aver bută kaj te den pe laše andar-o Sasto

I Eksekutiva Komìsia somkeren la delegatòre kotar o Undärno Sombešipen:

1. Jekh šerutnipen, p-o zeno kaj si and-o jekh to dujtošerutnipen and-o Sasto kotar-o Undärno Sombešipen.
2. Jekh dujtošerutnipen, p-o zeno kaj si and-o dujto dujtošerutnipen and-o Sasto kotar-o Undärno Sombešipen.
3. Jekh sekretarìa, p-o zeno kaj si and-i sekretarìa kotar-o Sasto kotar-o Undärno Sombešipen.
4. ži šov representativikane asociàcie kotar-o than
5. E zene delegatòre kotar-i Gavenqi Feredàcia Kataluniaqiri thaj i Asociàcia Kataluniaqi kotar-e Gava aj Komàrke
6. E duj ekspètură andar-o Sasto kotar-o Undärno Sombešipen

E kidimata pal-i Eksekutiva Komìsia ka aven sako óhon vaj sako duj óhona.

4. BUTÁQE GRÛPE

Te kerel maj operativo o sírdipen e akciaqo kotar-o Plan, kerel pen deš butáqe grùpe, thaj lenqe resa si akala:

- te vazdaren e resa thaj àkcie kaj si and-e sako trujalipen e Integràle Planesqo
- te tromaven i praktikani aplikàcia e akcienqi kaj e Planosqe
- te sikaven e prioritète thaj te len o kalendàri e akcienqo
- te mangen e departamentenqe te anavären e godorne kaj te kerel e àkcie
- te lokhären informàcia
- te lokhären i transversàli buti andar sa e trujalimata te óhivel pes o dikhipen e zuvlënqo and-e sa e àkcie kaj te ekren pen

Akala grupenqe len participàcia vi ekspèrturà vi tèknike aj vi šerutne kotar-e departamènte thaj e rromane asociàcie vi e asociàcie kaj butären e romenqe, thaj na musaj te aven delegatòro and-o Undärno Sombešipen. I sekretaria sako grupaqi kerel la o Generàlo Šerutnipen pal-i Somkhetani Àkcia.

E kidimata pal-e butáqe grùpe šaj te kerel pen sako óhon (sar but) vaj i grùpa šaj te phenel kana kerel pen. E grùpe butären andar jekh andrutno protokòlo kaj kerel pes and-i sako grùpa maškar sa e somdasne, thaj cáčårdilo e Undärno Sombešipnasqe and-o Sasto. O sarano tragapen kotar e participacienqe droma kaj len pen e Planoça šaj te parovel i estruktùre temenqe kaj butären pen and-e butáqe grùpe, vaj te parovel thaj/vaj te kerel len palem.

E buxläripnaça e Planosqoro, vi ka kerel pen thanutne komìsie, te Saj te aven k-o Plan forosqe vi gavutne asociàcie, kaj ka sombutären direkt e Eksekutiva Komìsiaça. O sombutipen akala komisienqo ka zal andar-e thanutne sevimata kotar-o Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie. I godi si te putrel maj but i participàcia bimaškarutnes, kadijal ka baràrel o šajnipen te del maj mangimata, vakerimata thaj difùsia pal-o Integràlo Plan and-o jekh trujalipen maj paše e dizutnenqe, vi pal-e rroma vi pal-e gaze.

Aver rigaqe, andar-i Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia – Generàlo Šerutnipen pal-i Somkhetani Àkcia, kotar-o Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie, te vazdel aj te kerel e àkcie kaj te inkeren pen and-o

Integràlo Plan, vi te kerel maj operatìvo o sombutipen maškar e verver departamènte, and-i relàcia e verver projektonça kaj len pen. Vi ka butàrel sar sekretaria vi ka del o trebutno tèktikaço aj administrativikano ažutipen te šaj te butàrel i Maškardepartamentenqi Komìsia thaj o Undărno Sombešipen e Rromane Selăço.

Organigràma kotar-o integràlo Plan e rromane selàqo and-i Katalùnia

5

RESA

O keripen thaj o buxläripen kotar o angluno Integralo Plan e Rromane Seläqo and-i Katalunia (2005 – 2008) däs eksperiência thaj tragamata kaj azütisarde amenqe te na ačhavas i buti, thaj čhivdäm lačhärimata aj neve tromamata.

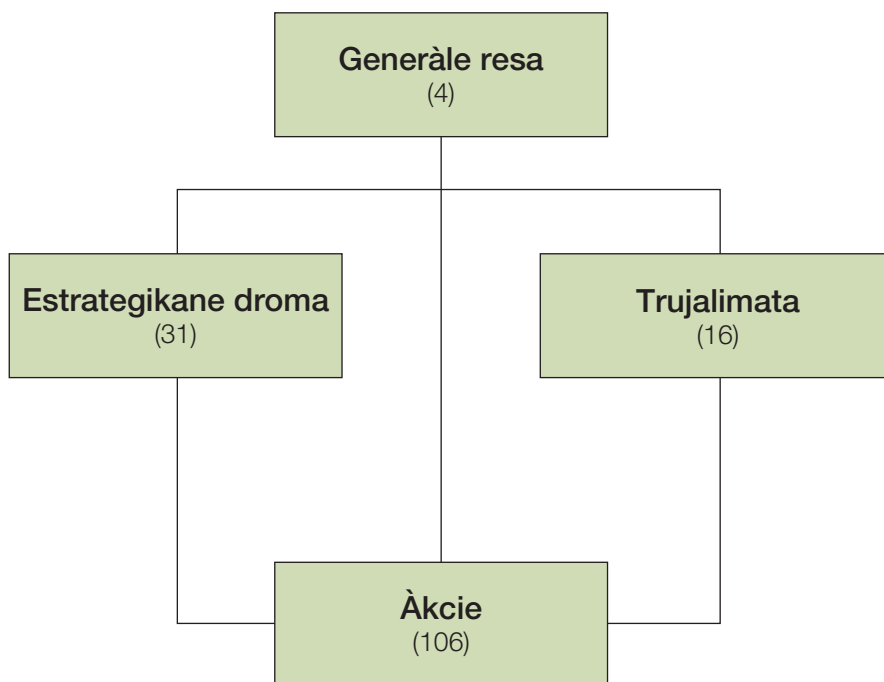
E rroma and-i Katalunia nas len xarnikane politike numaj lenqe, aj vi e rroma si dizutne aj vi šaj te zan pal-e generäle politike kaj den pen and-o sako departamènto. Àmi si jekh musajpen te las sàma pal-e lenqe xarnimata, vi musaj te dikhläras lenqi sociäli situàcia, aj te šaj te len sajekhutno živipnasqo nivili desar e aver kataluniaqe dizutne. Odolesqe avilo akava Plan, e resaça, te na muken avri rromen ni den anglipačamata pe lenqe ni sar zeno ni sar grùpa, te lačhären lenqe musajmata vi sar zeno aj vi, ¿sar na?, sar grùpa.

Kadial, vi e departamènte sas te siklövas neve butä. E vastneder si so, aži kaj na avas jekh xarnikani politika pal-e rroma, musaj te keras buti xarnikanes pal-e rroma and-e varesave pučhimata. O reslipen kotar but vakerimata maškar tèknike sa e departamentenqe, aj vi kotar but politikane godorne, sas o keripen kotar strategikane droma kaj sako departamènto lās te butären e rromenča pal-o vaxt 2009 – 2013, kaj dikhle lesqo xarnipen and-e 106 àkia kaj si and-o akava nevo Plan. E àkie organizaren pen and-e trujalimata, aj angle zan lenqe strategikane droma.

E generäle resa e Planosqe kaj, ìnke si e sarane, sas mothovde vi e rromenčar aj vi andar-e konklüsie e rodimatenčar aj e informimatenčar, anglunes. O Plan sikavel štar bazikane generäle resa, e bare jače kaj musaj te traden sektoriales e xarnikane baxtagora kaj te sikaven e àkia save musaj te zamavas andre e Planosqo trujalipen. Akala resa si:

- 1. te sikavel politike e akcienqe vi transversäle vi integräle pal-e rroma and-i Katalunia**
- 2. te del barabaripen sociokulturäles vi and-i ekonomia pal-e rroma and-i Katalunia, sar o dostipen kaj vi von len kotor**

3. so e kataluniaqe dizutne te pinzaren vi te xaçaren i rromani kultùra sar jekh kotor aj sar somdasno kotar-i kataluniaqi kultùra, azikaj zanas so buxli aj maškarthemutni si i rromani kultùra
4. te çhivel o zuvlikano dikhipen thaj o dikhipen e rromane zuvlënqo and-o çitripen, dikhlãripen aj evaluàcia kotar-o Plan

6

ÀKCIE

Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen

Estrategikane droma:

1. Te zamaven pen bută te len, andar o sociàlo aj butăqo andreçhivipen vaj o dujtoandreçhivipen, o sasto zenujno, familiaqo, ekonomikano aj sociàlo biumblavdipen e manušenqo kaj te aven and-e ekonomikane aj sociàle çorre pharimata
2. Te zamaven i participacia kotar-e avrikane dizutne and-o sociàlo, kulturaqo, esportivikano, ekonomikano aj politikano zivipen vi te lokhären lenqe o nakhipen pal-e servimata thaj mištimitata and-o barabaripen
3. Te zamaven àkcie kaj te den xaçaripen e manušenqe, vi te zamaven o zanipen thaj e relàcia maškar e manušenqe, vi i informàcia vaš-o nevo çácipen, thaj vi o dizutno somzvivipen

Àkcia:	1. Te del ažitipen pal-i rromani familia, vi te zorărel o anav «but bari familia» te len sa e mištimitata so akava anav inkerel
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Sekretaria pal-e Familiaqe Politike thaj Hakaja e Dizutnenqe

Àkcia:	2. te dikhel xarnikanes i rromani sel Katalùniaqe and-i Thami e Sociàle Servimatenqi
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Generàli Sekretaria kotar-o Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen

Àkcia:	3. Organizarel o Plan andreçhivipnasqo thaj o Integràlo Plan e Rromane Seläqo, andar-o dikhipen e normalizaciaqo pal-o andreçhivipen sa e grupenqo, vi i xarnikani sàma kana musaj
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò pal-o Ažutipen thaj Sociàle Sevimata
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie

Àkcia:	4. Te dikhel o šajpen te butäras e zenutne informaciença e rromenqe, bialavenqes, andar-e e sociàle sevimata.
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò pal-o Ažutipen thaj Sociàle Sevimata

Àkcia:	5. Te çhivel o dikhipen e rromenqo sar xarnikane manuša kana te kerel pes i Dikhevlìn pal-o çorripèn, i bizor thaj o sociàlo andreçhivipen, andre o Plan e andreçhivipnasqo
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò pal-o Ažutipen thaj Sociàle Sevimata

Àkcia:	6. Te kerel jekh sistèma te nakhen mišto e trašorne situàcie kana te aresen rroma kotar-i Disütni Evròpa. So akaja sistèma te barärel..
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen– Sekretarià pal-i Emigràcia
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie Departamènto pal-o Sastipen Departamènto pal-o Dujtošerutnipen Departamènto pal-o Siklärìpen Departamènto pal-o Andripèn thaj Institucionàle Relàcie Departamènto pal-o Trujalipen thaj Kheripen Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen

Àkcia:	8. Te lokhärel i sociokulturaqi integràcia e çhavorrenqi kaj aven andar aver thema vi pal-e lenqe familie
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Sekretarià pal-o Çhavorripèn thaj o Anglìternipen
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Siklärìpen Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie

Àkia:	9. Te cítrel xarnikane àkie pal-e óhavorre kaj aven andar aver thema aj sas andre o brakhipen kotar-i DGAIA te zorárel i sikláripni thaj/vaj familiaqi àkia
Godorne:	Departamènto pal-i Sociáli Àkia thaj Dizutnipen – Sekretària pal-o Óhavorripen thaj o Anglitenipen. Generàlo Sérutnipen pal-i Sàma e Óhavorripenasqi aj e Anglitenipenasqi

Àkia:	10. Te del love pal-e projèkturá e somkhetane, civike thaj bilovenqe akcienqere, te undárel, te del vast vi te dikhlárel e projèkturá e lokálne asociencqe and-e thana kaj te besén 20.000 zene vaj maj but
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretària pal-i Dizutni Àkia

Àkia:	11. Te zamavel projèkturá pal-o civiko thaj somkhetano maákaripen. Te lokhárel te na aven problème and-o somzvivipen maákar rroma thaj gaže
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretària pal-i Dizutni Àkia
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-i Phuváqi Politika thaj Publikane Butá Departamènto pal-o Trujalipen thaj Kheripen

Àkia:	12. Te rodel evropune akharimata te kerel projèkturá pal-o maákarthemutno sombutipen kaj te zan karing-o sociàlo andreóhivipen e romenqo thaj i óingar mamuj i diskriminàcia, vi te zan karing aver trujalimata sar o sikláripen, i kultúra, thaj kola
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretària pal-i Dizutni Àkia

Àkia:	13. Te sombutárel i Maákardepartamentenqi Komisia e butáqi e romenqa kotar-o Disútnipen.
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretària pal-i Dizutni Àkia
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-i Sociáli Àkia thaj Dizutnipen, Departamènto pal-o Andripen, Institucionàle Relàcie tha Participàcia, Departamènto pal-o Trujalipen thaj Kheripen, Departamènto pal-o Dujtoóserutnipen, Departamènto pal-o Sikláripen, Departamènto pal-o Sastipen

Kinbikin

Estrategikane droma:

Te laçhârel e kondicie e phirutne bikinipnasqe

Àkcia:	14. Te del vast pal-o nevâripen e merkatonqo aj e phirutne bikinimata (vurdona-kinbikin, estrukturaqo azutipen...) and-o trujalipen e Programaço kotar-o Plan pal-o tragapen kotar-i dizutni kinbikin 2006-2009
Godorno:	Departamènto pal-o Puçharipen, Universitèta thaj Firma

Àkcia:	15. Te del vast pal-e gavenqe vi e foronqe tromamata te laçhâren o thana kaj del pes o phirutno bikinipen, and-o nakhavipen, parkingo, semnurâ thaj e somkhetane sevimata, and-o trujalipen e Programaço e dizutne thanesqi andar-o Plan pal-o tragapen kotar-i dizutni kinbikin 2006-2009
Godorno:	Departamènto pal-o Puçharipen, Universitèta thaj Firma

Àkcia:	16. Te del formàcie pal-e biknitre and-o konsùmo te len informàcia i firma, e biknitre thaj e zene kaj den sevimata vaś e musajmata and-i penqi buti, and-e hakaja aj trebalimata e manuśenqe te na aven e nasulimata kaj dikhlâm and-o merkâto
Godorne:	Departamènto pal-i Ekonomia thaj Lovimata - Kataluniaqi Viramlin pal-o Komsùmo

Kultúra

Estrategikane droma:

1. Te zorărel pes o mandaipen kotar-i rromani familia sar jekh čhand maj and-o familiaqo somživipen
2. Te las palem, te del difúzia aj te inkerel i kulturaqi diversitèta aj e zakonură e rromenqe

Àkcia:	17. Te kerel vi te sírdel te butărel i fondàcia kulturaqi e resaça te del difúzia, te inkerel vi te zorărel aj te lokhărel i kultúra aj zakonură e rromenqe. Laqe bută te zan pal-o zamavipen, rodipen, i formàcia thaj i difúzia e rromane kulturaqi
Godorno:	Departamènto pal-i Kultúra thaj e Mèdia
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	18. Te vazdel o sociàlo dikhipen e rromenqo, vi te vazdaras e rromane zuvlèn aj vi o rromano ternipen, positives, e resaça te mudaras o bango aj estereotipikano dikhipen
Godorno:	Departamènto pal-i Kultúra thaj e Mèdia
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia, Departamènto pal-o Siklăripen

Àkcia:	19. Te del mangimata te del difúzia pal-i rromani kultúra and-e verver čhanda; ekspozicie, divesa, konferèncie, seminàrie, butăqe thana, keripen aj komunikàcia ašundodikhlöver, thaj kola
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	20. Te kerel pativalo kòdigo pal-i bidiskriminàcia and-e mèdia
Godorno:	Departamènto pal-i Kultùra thaj e Mèdia
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	21. Te kerel thana pal-i difùsia ašundodikhlöver e rromane kulturaqi kotar butkulturaqe grùpe, vi ka len partiàcia e rromane asociàcie
Godorno:	Departamènto pal-i Kultùra thaj e Mèdia
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	22. Te del vast pal-i difùsia e butäqi kotar-e rromane organizàcie kotar sa i Katalùnia
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	23. Te zamavel progràme pal-o sikläripen e rromane çhibäqo
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	24. Te kerel didaktikane lila, te del difùsia pal-e lila thaj te rinçhibärel and-i rromani çhib
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	25. Te kerel jekh pustik kaj te kiden pen sa so te kerel pes vaš-e roma aj vaš-i rromani kultùra
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Sikläripen

Àkcia:	26. Te zamavel i bàza thaj ander e rromane maškaraktivo kataluniaqo museosqoro, kaj te inkerel, maškar aver, e eksperèncie aj zantrimata e rromane zuvlènq e aj penqe kotora and-i rromani kultúra
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-e Telekomunikàcie thaj Informaciaqo Dostipen
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-i Kultúra thaj e Mèdia

Àkcia:	27. Te organizarel vakerimata, konferèncie thaj formacienqe mòdule vaš-i rromani kultúra
Godorno:	Departamènto pal-o Siklåripen
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia – Kataluniaqo Institutò e zuvlènqo

Àkcia:	28. Te organizarel vakerimata, konferèncie thaj butàq e livnà e rromane asociaciença andre i Katalùnia
Godorno:	Departamènto pal-o Andripen, Institucionàle Relàcie thaj Participàcia
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Siklåripen

Àkcia:	29. Te organizarel vakerimata, konferèncie thaj formacienqe mòdule vaš-i rromani kultúra
Godorno:	Departamènto pal-o Pučharipen, Universitèta thaj Firma
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia – Kataluniaqo Institutò e zuvlènqo

zuvlă thaj zuvlënqe politike

Estrategikano drom:

Te zamavel o barabaripen e sájnimatênqo pal-e zuvlă andar-i pativ penqe glasonqe

Àkcia:	30. Te del vast pal-e projèktură kaj te zamaven o maškarparuvipen e eksperiençenqo e rromane zuvlënqoro
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò e zuvlënqo
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie-Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	31. Te zamavel o paçapen thaj o dikhlöveripen e zanimatenqo vi e eksperiençenqo kotar-e rromane zuvlă Te del vast pal-e rodipnasqe bută vaś-i història e romnënqi and-i Katalùnia
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò e zuvlënqo

Àkcia:	32. Te kerel so e roma te xaçaren so musaj te zorărel pes o nakhipen e zuvlënqo pal-e participacienqe aj decisienqe thana
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò e zuvlënqo
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie-Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	33. Te vazdarel te keren pen e drakhinã vi e relacienqe thana maškar e rromane zuvlãnqe asociácie aj vi maškar e rromane zuvlã
Godorne:	Departamènto pal-i Sociáli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò e zuvlãnqo
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administrácie-Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	34. Te del bilovenqe butikerutnenqere progrãme pal-o zamavipen e romnãnqo.
Godorne:	Departamènto pal-i Sociáli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò e zuvlãnqo
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-i Sociáli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò e zuvlãnqo

Àkcia:	35. Te barãrel e xarnikane droma pal-o butãqo andrečhipen e romnãnqo, e resaça te sarbarrãrel o nakhipen, o isipen thaj o bešipen e romnãnqo and-o butipen, maj but, and-e thana kaj nas len laçi representácia
Godorno:	Departamènto pal-i Buti

Àkcia:	36. Te čhivel sar molipen «rromani sel» and-o rodarno e ekspertonqo kotar-o Kataluniaqo Institutò e zuvlãnqo, aj kadijal e romnã vi e gažã šaj te len kotor xarnikanes
Godorne:	Departamènto pal-i Sociáli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò e zuvlãnqo

Siklãripen

Estrategikane droma:

1. Te zamavel o sasto skolapen e rromane siklõvnenqo and-i Katalùnia pe sa e kotora e siklãripne dromesqe and-i Katalùnia andar-o anglidikhipen, dikhlãripen thaj sigali àkcia mamuj skolaqo xasaripen
2. Te lel o skolaqo baxtagor thaj o sociobutãqo zamavipen pal-e rromane siklõvne
3. Te zamavel e molimata e rromane kulturaqe andre o skolaqo ander thaj vi and-o skolaqo zivipen
4. Te zamavel/zorãrel i formàcia aj o nakhipen pal-e informaciaqe vi komunikaciaqe teknologije te lokhãrel o butãqo andrechivipen
5. So e rroma te aven dikhlõver and-i universitetaqi sistèma
6. Te lokãrel i universitetaqi formàcia e romenqe

Àkcia:	37. Te kerel formàcia te pinzarel e zene neve avile. E rroma kotar-o Disùtnipen (formàcia e profesionalenqe).
Godorne:	Departamènto pal-i Sociáli Àkcia thaj Dizutnipen – Sekretaria pal-e Emigràcia

Àkcia:	38. Te lokhãrel azùtimata pal-e siklãripne thana «Skolaqi materiáli savorenqe», aj kadijal e chavorre kaj te aven e çorre familiençar vi šaj te len i skolaqi materiáli te na xasaren o kurrikulum
Godorno:	Departamènto pal-o Siklãripen

Àkcia:

39. Te kerel skolaço zamavïpen

2.1. Te del o projèkto «Skolaço zamavïpen»

2.1.1. Resa

- Te zamavel o sasto skolapen e çhavorenço and-i Katalùnia and-e verver vaxta e siklärïpni sistemaçe andar-o anglilaçhärïpen, o dikhlärïpen thaj i sigali àkcia mamuj o skolaço xasarïpen
- Te lel o skolaço baxtagor thaj o sociobutäço zamavïpen e rromane siklövnenco.
- Te zamavel e molimata e rromane kulturaçe andre o skolaço kurrikulum thaj o skolaço zivïpen

2.1.2 Te del skolaçe promotòre/ã

- Te del pal-e skòle o xarinikano rromano zenò and-e thana kaj te bešen but rroma aj vi kaj te avel uço skolaço xasarïpen

2.1.3. Te zamavel o projèkto ka vazdaren akala àkcie:

- Te zamavel o molïpen kotar-o skolapen maškar-e rromane familie Kataluniaθe
- Te lokhärel karingimata, ažutimata thaj dikhlärïmata e rromane familiençe and-o skolapen aj siklärïpen pençe çhavençere thaj çhajençere
- Te del informàcia vaš-o vastnïpen kotar-o siklärïpen
- Te lokhärel karingimata aj informàcia vi pal-e skolaçe thana vi pal-e familie kaj pençe çhave te xasaren i skòla
- Te zamavel jekh laçi relàcia vi laçi komunikàcia aj participàcia maškar i familia thaj i skòla
- Te dikhlärel e siklövnen kaj na te zan savaxt k-i skòla aj vi pençe familien thaj vi te kidel informàcia sistematikanes
- Te ažutisarel i komisia kotar-o skolaço mukïpen kaj si and-e gava thaj/vaj forurã, drakhinë e sevimatenco, asociàcie thaj progràmë kaj te butären and-o skolaço mukïpen aj skolapen kotar-e rromane siklövne kaj te organizaren pen and-o gav/foros.
- Te lokhärel ažutïpen vi te nakhavel e siklövnen aj e familien
- Te del vast pal-o siklärïpno than and-o çitripen e akcienço aj and-e progràmë kaj te mudaren o skolaço mukïpen vaj and-o laçhärïpen e skolapnaço, and-i relàcia e rromane siklövnença
- Te del vast pal-o siklärïpno than kana te aven bilaçhe relàcie
- Te dikhlärel o skolapen e çhavorenço aj te vazdarel and-o nakhipen andar-o jekhtikano nivèli k-o dujtikano nivèli
- Te del vast and-i difùsia p-o siklärïpno trujalïpen aj vi p-e sociàle sevimata vaš-e kulturaçe zakonurã e rromençe

- Te zamavel i participàcia e rromane familienqi and-e kulturaqe kidimata kaj te keren pen and-i skòla vi te den xarnikane kotora e rromane selàqe

2.2. Te zamavel o skolaqo baxtagor maškar e rromane siklòvne kaj te aven andar-e disùtne thema
Te del pal-e skòle jekh sociàlo insertòro/a kaj te lokhàrel o skolapen e rromenqo save te aven kotar-e disùtne thema

Godorno: Departamènto pal-o Siklàripen

Àkcia: 40. Te del phiko pal-e lokàlne planurà kaj butàren te mudaren o skolaqo mukipen aj te sombutàrel lença

Godorno: Departamènto pal-o Siklàripen

Àkcia: 41. Te del kurrikularikane karingimata thaj te lel i romani kultùra and-o siklàripno kurrikulum:
1. Te çhivel varvar and-e lila kotar-o Departamènto pal-o Siklàripen, tème vaš-o skolapen e rromenqo
2. Te kerel karingimata vaš-i kulturaqi diversitèta and-e didaktikane materiàlã .
3. Te kerel misalã kotar-o maškarkulturaqo kurrikulum
4. Te kerel aktivimata te pinzarel pes i rromani kultùra and-e siklàripne thana: «Rromane paramičã» thaj «Kon si e Rroma»

Godorno: Departamènto pal-o Siklàripen

Àkcia: 42. Te kerel jekh amalipnasqo plan. Te zamavel so e siklàripne thana te aven jekh amalipnasqo plan kaj te anglidikhel sa i diversitèta e siklòvnenqi, vi e rromenqi

Godorne: Departamènto pal-o Siklàripen

Àkcia: 43. Te del undàripen pal-e siklàripne thana kotar e Undàrne/ã LCI (Çhib, Maškarkulturipen thaj Sociàlo Somkhetanipen).
1. Te kerel undàrne/ã and-o LCI p-e verver thanutne sevimata kaj te aven but vastne and-o skolapen thaj siklàripno baxtagor e siklòvnenqo thaj o andreçhivipen e rromane kulturaqo and-o skolaqo kurrikulum (vi i maškarthemutni rromani kultùra).
2. Te undàrel xarnikanes pal-e siklàripne thana kaj te aven skolaqo mukipen

Godorno: Departamènto pal-o Siklàripen

Àkcia:	44. Te kidel lila, thaj te del difüsia andar-i drakhin e siklaripne sevimatenqi (CRP), andar-e rodimata kerde and-o siklärïpno trujalipen e rromenqo (rodimatenqe voja)
Godorno:	Departamènto pal-o Siklärïpen

Àkcia:	45. Te zamavel o siklärïpno baxtagor maškar-e rromane čhaja thaj žuvlã
Godorno:	Departamènto pal-o Siklärïpen

Àkcia:	46. Te del formàcia e familienqe. Te organizarel formacienqe livnã pal-e rromane dada vi pal-e rromane daja te lačhãrel pes i komunikàcia maškar-i familia thaj i skòla
Godorno:	Departamènto pal-o Siklärïpen

Àkcia:	47. Te zorãrel e andrečhivipne thaj trujalipne projekturã kaj te sarbarrãren o savipen e siklärïpnasqo thaj o maškarkulturaqo somživipen Te vazdel e skolaqe projekturã thaj siklärïpne planurã p-o trujalipen kaj te zamaven e somkhetane àkcie vaj andrečhivipne metodològie (dizutne siklärïpne projekturã, siklövïpnasqe khetanimata, projèkturã kaj te labãren e neve teknològie thaj kola)
Godorno:	Departamènto pal-o Siklärïpen

Àkcia:	48. Te del difüsia pal-e lače butã e rromenča and-o siklärïpen andar e gueblila kotar-o Departamènto, kulturaqe divesa thaj kola
Godorno:	Departamènto pal-o Siklärïpen

Àkcia:	49. Te del formàcia e siklãrnenqe Te del, andre e thanutne formaciaqe planurã, kursurã vaš-i rromani sel thaj metodologikane mištïmata te lel jekh lačo skolapen
Godorno:	Departamènto pal-o Siklärïpen

Àkcia:	50. Te zorãrel progrãme kaj te lokhãren o siklärïpnasqo baxtagor e siklövnenqe thaj te zamaven lenqo nakhipen p-e oprutne siklärïpne nivëlã: Siklavipen Savorenča
Godorno:	Departamènto pal-o Siklärïpen

Àkcia:	51. Te lokhãrel i sociokulturaqi integràcia e óhavorrenqi kaj aven andar aver thema, vi lenqere vi lenqe familienqe
Godorno:	Departamènto pal-o Siklãripen

Àkcia:	52. Te lokhãrel o nakhïpen pal-e neve teknològie Te kerel thana te lokhãrel o nakhïpen e rromenqo pal-i Drakhin OMNIA/Punt Tic kotar-i Katalùnia, vi te vazdarel especiàles p-e zuvlã thaj p-e aver grùpe e rromenqe kaj te aven maj paše e avriçhudipnasqe
Godorne:	Departamènto pal-o Governïpen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-e Telekomunikàcie thaj Informaciaqo Dostïpen
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governïpen thaj Publikane Administràcie - Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	53. Te del vi te lokhãrel so te len e lila kaj te óacãren e zanimata TIC: kotar GOV/39/2008, 26 februàra, kaj te óacãrel e lilenqo modèlo e zanimatenqo thaj butã kaj sãj te keren and-e teknologie e informaciaqe aj e komunikaciaqe aj jekh plan te buxlãrel la aj te barãrel la E rroma musaj kurrïkulum but óacãrdilo te mudaren sa e akanutne pharimata. E TIC si jekh vudar but sũkar. E óacãripnasqe lila paçavdile si jekh musajpen te sikavel e zanimata and-i TIC
Godorne:	Departamènto pal-o Governïpen thaj i Dizutni Àkcia – Sekretaria pal-e Telekomunikàcie thaj Informaciaqo Dostïpen
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-i Buti

Àkcia:	54. Te zorãrel i alfabetàcia thaj i digitãli formàcia Te del prioritèta e zuvlënqe aj vi pal-e manuša kaj te aven pharimata te zan pal-e neve teknològie e rromenqe. Te lokhãrel so e rroma te zan pal-e progrãme kaj te den lovenqe azutimata, azutimata thaj pal-e aver butã sarane
Godorne:	Departamènto pal-o Governïpen thaj i Dizutni Àkcia – Sekretaria pal-e Telekomunikàcie thaj Informaciaqo Dostïpen
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-i Sociãli Àkcia thaj Dizutnipen- Kataluniaqo Institutò e zuvlënqo.

Àkcia:	55. Te del aj te lokhãrel o nakhïpen pal-e kursurã kaj te del formãcia e formatorenqe Jekh kotor but vastno te pašãrel e teknologie e komunikaciaqe e manušenthe si o pašãpen, kana o formatõro/a vaj dinamizatõro/a pinzarel o trujalïpen zal aj rodel kotora save te interesin e grupaqe eseciãles. Kadial, lokhãren pen labne kaj te den formãcia e rromenqe te aven von e formatõre thaj kon te den difusia pal-i TIC vi te aven e sikavne aver rromenqe
Godorne:	Departamènto pal-o Governïpen thaj Publikane Administrãcie – Sekretaria pal-e Telekomunikãcie thaj Informaciaqo Dostïpen
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governïpen thaj Publikane Administrãcie-Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia-Departamènto pal-o Siklãripen
Àkcia:	56. Te zorãrel o nakhïpen e rromenqo pal-e lovenqe ažutimata kotar-o Departamènto
Godorno:	Departamènto pal-o Puçharïpen, Universitèta thaj Firma
Àkcia:	57. Te vazdel te kerel pes jekh drakhin e rromane siklõvnenqi/ënqi
Godorno:	Departamènto pal-o Puçharïpen, Universitèta thaj Firma
Àkcia:	58. Te zamavel o siklõvïpen e rromane çhibãqo and-i Universitèta
Godorno:	Departamènto pal-o Puçharïpen, Universitèta thaj Firma
Àkcia:	59. Te kidel e rodimata, tèsis thaj projèkturã vaš-e rroma vi te del difusia lenqe
Godorno:	Departamènto pal-o Puçharïpen, Universitèta thaj Firma
Àkcia:	60. Te del progrãme kaj te sombutãren e Siklãripnasqo Departamèntoça andre e trujalïpnasqe planurã
Godorno:	Departamènto pal-o Andripen, Institucionãle Relãcie thaj Participãcia
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Siklãripen
Àkcia:	61. Te kerel rodïpen-dikhãripen vaš sar si o puçhïpen and-o trujalïpen universitateqo, rodïpnasqo thaj kinbikinaqo
Godorno:	Departamènto pal-o Puçharïpen, Universitèta thaj Firma

Espòrto

Estrategikano drom:

Te baràrel e butã kaj keren pen pal-i formàcia e rromenqi, te avel maj laçi integràcia thaj somkhetano zamavipen andar-i truposqi aj esportosqi buti.

Àkcia:	62. Te del, andar-i Kataluniaqi Skòla e Esportosqiri, kidimata e formaciaqe ta del labne thaj mištìmata pal-e esportosqe dinamizatòre te dikhel pes i kulturaqi diversitèta and-o espòrto
Godorne:	Departamènto pal-o Dujto Šerutnipen – Generàli Sekretarià pal-o Espòrto
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretarià pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	63. Te zamavel i participàcia e rromane asociacienqi vaj sociàle zene kotar o thanutno rromano trujalipen and-e publikane ažitimata kotar-e Progràme C i F pal-o 2009 kotar-o Kataluniaqo Sombèšipen e Esportosqo, vaš-o ažitipen pal-o dizutno espòrto thaj vaš-o Plan e ažitipnasqo mamuj e bibarabarimata
Godorne:	Departamènto pal-o Dujtošerutnipen – Generàli Sekretarià pal-o Espòrto
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretarià pal-i Dizutni Àkcia

Kheripen

Estrategikane droma:

Te sarbarrărel pativalo kher, vi te lačhărel o nakhipen pal-o kheripen, speciăles and-i grùpa kaj šaj te zan karing-o sociàlo avričhidipen, vi te vazdarel e musajmata e rromenqe aj vi te vazdarel o rromano ternipen

Àkcia:	64. Te kerel thana kaj te marel pes godi vaš sar te kerel jekh rodipnasqo drom e lačhe butênqo te mudaren e bibarabarimata and-o trujalipen kotar-o kheripen
Godorno:	Departamènto pal-o Trujalipen thaj Kheripen
Àkcia:	65. Te simadărel somogă pal-o sombutipen e asociaciënqa te kerel maškaripen and-o sociàlo kheripen
Godorno:	Departamènto pal-o Trujalipen thaj kheripen - ADIGSA
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie
Àkcia:	66. Te lel i sociàli thaj kulturaqi buti andra jekh integràlo dikhipen and-e politike pal-o kheripen e rromenqo
Godorno:	Departamènto pal-o Trujalipen thaj Kheripen – ADIGSA

Ternipen

Estrategikane droma:

1. Te zorärel o andreçhivipen e rromane çhavorripnasqo vi e rromane ternipnasqo and-e lokälne politike e ternipnasqe (and-e thana kaj bešen rromane terne aj ternă)
2. Te zamavel aj te sombutärel proaktive politike kaj te den o somzivipen, i toleränca thaj i sociobutäqi integräcia, vi i pativ pal-e çhavorripnasqe hakaja, kädial e çhavorre vi e angliterne, maj but kon si and-e trašorne sociäle situäcie, te len o feder niveli and-o mištipen thaj zamavipen and-o zoräripen pal-o zenutno biumblavdipen

Àkcia:

67. Te zamavel i sociäli participäcia e rromane ternipnasqi. Andre akaja àkcia šaj te den pen verver àkcie:

- Te zamavel o asociacipen e ternenqo sar sikläripno than
- Te zamavel o nakhipen e rromane asociacienqo e ternenqoro pal-o Themutno Kataluniaqo Sombešipen e Ternipnasqo (CNJC)
- Te sarbarrärel projèktură kaj te sombutären pen andar e rromane asociäcie e ternenqe aver rromane asociaciença kotar-i Evròpa

Godorne:

Departamènto pal-i Sociäli Àkcia thaj Dizutnipen – Sekretariä pal-o Ternipen

Àkcia:	68. Te zorărel o andrečhivipen e rromane ternenqo and-e lokálne politike pal-o ternipen (and-e thana kaj te bešen rromane terne aj ternă) <ul style="list-style-type: none"> – Te del xačaripen thaj formàcia pal-e profesionàle kotar-e lokálne politike e ternipnasqe – Te kerel labne thaj mištímata te kerel buti and-o andrečhivipen e rromane ternenqo – Te zamavel andrečhivipnasqe projèktură pal-o rromano ternipen and-o lokálno trujalipen
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Sekretarìa pal-o Ternipen
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretarìa pal-i Dizutni Àkcia

Krisipen

Estrategikane droma:

1. So e krisarne zorë te sarbarrëren i aplikàcia e akanutne direktive thamëngji kaj azutisaren te mudaren i diskriminàcia andar-e krisarne mištimitata
2. Te lokhërel butë kaj te den o nakhipen karing-o dostipen pal-e rroma kaj si and-o estaripen
3. Te zamavel o sociàlo somkhetanipen thaj i çingar mamuj i diskriminàcia p-e sa e trujalimata e sociàle zivipnasqe (siklërhipen, kultura, thaj kola), vi and-o lokàlno trujalipen vi and-o maškardhemutno trujalipen, vi te vazdarel but evropune mamujdiskriminatikane direktive

Àkcia:	69. Te kerel aj te buxlàrel o Dikhavno pal-o Butkulturaqo Somzvipen thaj i Bidiskriminàcie
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	70. Te del difùsia pal-e direktive kotar-i Evropuni Ùnia te mudarel i diskriminàcia thaj vi te kerel o dikhlërhipen akaja akciaqo
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	71. Te buxlàrel i oficiàli aj butëqji formàcia te zorërel o sociobutëqo andreçhipen and-e estarimata
Godorno:	Departamènto pal-o Krisipen

Àkcia:	72. Te del formàcia vaś-i rromani kultùra vi vaś-i rromani kultùra maśkarthemutni, and-i rromani čhib, e rromenča aj and-e estarimata
Godorno:	Departamènto pal-o Krisipen

Àkcia:	73. Te zamavel e formacienqe akcia aj vi e àkcia tar-o butăqo andrečhivipen pal-e rromane zuvlă and-e estarimata
Godorno:	Departamènto pal-o Krisipen
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen - Kataluniaqo Institutò e zuvlënqo

Àkcia:	74. Te lel akciaqe somogă e rromane asociacienča pal-o zamavipen kotar-e projèjtură kaj te den andrečhivipen e manuśenča and-o putardo trujalipen thaj mestipen p-e kondicie
Godorno:	Departamènto pal-o Krisipen

Participàcia

Estrategikane droma:

1. Te zamavel o asociacipen thaj i sociàli participàcia e rromane çhavorripnasqi vi e ternipnasqi
2. Te sarbarràrel o sociàlo somkhetanipen andar-e politike kaj te lokhären o andreçhivipen thaj o zamavipen pal-i sociàli participàcia thaj o civismo
3. Te del progràme kaj te buxlären aj te azutisaren pal-o asociacipen aj i buti bilovenqi maškar e rroma and-e asociàcie generàl, vi te del spesiàli sàma e musajmatenqe e rromane zuvlënqere

Àkcia:	75. Te del phiko e akcienqe kaj te azutisaren te na avel muršikano tostipen karing i rromani sel thaj spesiàles karing-e rromane zuvlă
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institutò e zuvlënqo
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretarìa pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	76. Te del malavipnasqe thana aj vi pal-e terne dada aj daja kaj te zan e çhavenqe aj te den karingipen and-i sàma aj barãripen penqe çhavorrenqo, vi te dikhel te laçhären pen e siklãripne prãktike, and-i integràcia aj kotar-i progràma «Barãras tuça»
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Sekretarìa pal-e Familiaqe Politike thaj Hakaja e Dizutnenqe

Àkcia:	77. Te del àkcie te xaçaren vi te len formàcia e dada aj e daja vaš lenqe siklãripne prãktike thaj te lokhãren i participàcia aj i relàcia e familiaqi e skolaça andar-i progrãma «Sikõvas tuça» .
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen – Sekretariã pal-e Familiaqe Politike thaj Hakaja e Dizutnenqe

Àkcia:	78. Te del šajmata e romane familiaqe te zivel o familiaqo mesto vaxt maškar savorenøe, thaj te lel e bibutãqe vaxta and-o somživipen aver familiença, and-e vever albèrge kotar-i Themutni Drakhin e Sociàle Albèrge kotar-o Kataluniaqo Rajpen kaj si but çule, na molen but love, andar-i progrãma «Bibutãqe divesa and-i familia»
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàle Àkcia thaj Dizutnipen – Sekretariã pal-e Familiaqe Politike thaj Hakaja e Dizutnenqe

Àkcia:	79. Te çhivel e lokãlne planurã e andreçhivipnasqe and-i màpa e mištmatenqi p-o lokãlno niveli, aj te sombutãrel i dizutni participàcia aj vi e sociàle zene kaj len kotor andar-e tektikane livnã, vi te zamavel i participàcia e romenqi and-e lokãlne òrgane
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàle Àkcia thaj Dizutnipen – Kataluniaqo Institùto pal-o Ažutipen thaj Sociàle Sevimata
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Departamènto pal-o Siklãripen

Àkcia:	80. Te zorãrel o vakeripen maškar e gavenqe rajmata thaj asociàcie te keren pen thana kaj šaj te bešen e manuša 24 çasurã p-o dives and-o mulesthan (tanatòrio)
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administràcie – Sekretariã pal-i Dizutni Àkcia

Àkcia:	81. Te del vast pal-e organizàcie thaj grupe kaj te keren buti and-i participàcia e romenqi, vi si te dikhel pes so i emigràcia pal-o sociàlo somkhetanipen, and-i progrãma e asociacienqi aj kotar-o Plan pal-e Dizutne thaj i Emigràcia
Godorne:	Departamènto pal-i Sociàle Àkcia thaj Dizutnipen – Sekretariã pal-i Emigràcia

Àkcia:	82. Te del love pal-e somkhetane akcienqe projekturã, civike, thaj kaj te len kotor and-i bilovenqi buti; te undãren, te den phiko aj te dikhlãren e projekturã kotar-e rromane thaj pro-rromane asociãcie
Godorne:	Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Administrãcie – Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia
Àkcia:	83. So e roma te zan pal-e institucionãle participãcienqe trujalimata
Godorno:	Departamènto pal-o Andripen, Institucionãle Relãcie thaj Participãcia
Àkcia:	84. Te del evaluãcia pal-e biaçhadutne participãciaqe thana e rromenqere; te sikavel len, te del lenqe azutipen thaj metodologikani evaluãcia
Godorno:	Departamènto pal-o Andripen, Institucionãle Relãcie thaj Participãcia

Ćhibăqi Politika

Estrategikano drom:

Te zamavel i kataluniaqi ćhib and-o dostipen, spesiăles and-e xar-nikane grupe

Ăkcia:	85. Vazdarel o zanipen p-i kataluniaqi ćhib maşkar e rroma , vi so e rromane asociăcie te len kotor and-i akaja difusia vi te simadăren akala sombutăripnasqe somogă
Godorne:	Departaměto pal-o Dujtoşerutnipen – Sekretaria pal-i Ćhibăqi Politika
Departaměnte kaj len kotor:	Departaměto pal-o Governipen thaj Publikane Administrăcie – Sekretaria pal-i Dizutni Ăkcia – Departaměto pal-o Siklăripen

Ăkcia:	86. Te buxlărel i cataluniaqi ćhib and-e Ăkcie thaj komunikăcie kotar-e rromane asociăcie. Te del pes formăcia e godorne manuşenqe and-e organizăcie te len e akanutne labne thaj miştımata e ćhibăqere
Godorne:	Departaměto pal-o Dujtoşerutnipen – Sekretaria pal-i Ćhibăqi Politika
Departaměnte kaj len kotor:	Departaměto pal-o Governipen thaj Publikane Administrăcie – Sekretaria pal-i Dizutni Ăkcia

Ăkcia:	87. Te del difusia pal-e Ăkcie kaj te den zanipen vaş-o katalanikanes sar Ăkcia avriskolaqi thaj somkhetani maşkar e rromane reste, vi te zamavel so akala Ăkcie te len pen .
Godorne:	Departaměto pal-o Dujtoşerutnipen – Sekretaria pal-i Ćhibăqi Politika
Departaměnte kaj len kotor:	Departaměto pal-o Governipen thaj Publikane Administrăcie – Sekretaria pal-i Dizutni Ăkcia – Departaměto pal-o Siklăripen

Nevãripen pal-e pere thaj phurane thana

Estrategikano drom:

Te del projekturã kaj te butãren integrãles and-e forutne aj gavutne thana kaj musaj jekh spesiãli sãma (Thami pal-o laçhãripen e perenqo 2/2004, 4to baredivaj), kaj isi len i res te laçhãrel len andar o dikhipen dizutno, sociãlo, lovikano thaj trujalutno

Àkcia:	88. Te lokhãrel pal-e perutne rromane asociãcie informãcia vaś-e evaluaciaqe komitete thaj dikhlãripen e akciaqe progrãme
Godorno:	Departamènto pal-i Phuvãqi Politika thaj Publikane Butã

Àkcia:	89. Te kerel i organizãcia maşkar i lavni kaj kerel pes i progrãma e perenqi thaj i Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia te pinzarele o zamavipen kotar-i thami pal-o laçhãripen e perenqo
Godorno:	Departamènto pal-i Phuvãqi Politika thaj Publikane Butã

Sastipen

Estrategikano drom:

Adaptasirel e àkcie pal-e paruvimata and-o dostipen aj pal-i diversi-tèta e zenenqi (verver musajmata, verver amboldimata thaj kola) thaj zamavel estratègie kaj te vazdaren i sàma karing-o sastipen jekh bu-
tkulturaqo dikhipnaça

Àkcia:	90. Tragavel i formàcia thaj o nakhipen e rromane sastipnasqe profesionalenqoro k-e sastipnasqe thana Te del pes i especialikani formàcia pal-e rromane sastipnasqe profesionàle and-e publikane sastipnasqe thana thaj somkhetano sastipen aj te dikhel e šajmata te butären and-i Kataluniaqi Publikani Sastipnasqi Agència. Ka vazdarel pes especiales and-e rromane zuvlã sosθar von si zantre zene aj vi von si jekh vastno jaçho and-o zamavipen e grupaqi
Godorno:	Departamènto pal-o Sastipen
Departamènte kaj len kotor:	Departamènto pal-o Puçharipen, Universitète thaj Firma

Àkcia:	91. Te lokhãrel biaçhadutni xarnikani formàcia e ažutipnasqe profesionalenqe kaj keren buti and-e thana kaj te bešen rroma Organizàrel xarnikane formaciaqe kursurã e ažutipnasqe profesionalenqe
Godorno:	Departamènto pal-o Sastipen

Àkcia:

92. zamavel rodimata vaś-o sastipen thaj rroma
Ka del pes phiko aj ka zamaven pen rodipnasqe droma vaś
verver tème and-o sastipen e rromenqo, vi ka vazdarel pes
especiàles p-e rromane zuvlã.
Ka óhivel pes i tème and-e akanutne akharipnasqe progràme
and-o trujalipen kotar-o Departamènto pal-o Sastipen

Godorno:

Departamènto pal-o Sastipen

Publikano Sarbarripen

Estrategikane droma:

1. Te butärel and-e sociäle avriçhudipanasqe situàcie thaj te zorärel i butkulturaqi formàcia te sarbarrärel jekh bidiskriminaciaqo sevi-pen
2. Ažutisarel e àkcie kaj te zamaven i dizutni participàcia e romenqi

Àkcia:	93. Te del evaluàcia and-e dikhlärimata te sarbarrärel jekh sevipen bidiskriminaciaqo
Godorno:	Departamènto pal-o Andripen, Institucionäle Relàcie thaj Participàcia

Àkcia:	94. Te del formàcia zenenqe kaj kamen te aven k-i PG-ME thaj k-e lokälne policie Kataluniaqe Pràktike maškazantripne vaš-o butkulturipen thaj seminàrio vaš kulturaqi diversitèta: pašaripen e romenqe
Godorno:	Departamènto pal-o Andripen, Institucionäle Relàcie thaj Participàcia

Àkcia:	95. Te del formàcia e policienqe kaj ka zan te butären k-e thana kaj te bešen roma
Godorno:	Departamènto pal-o Andripen, Institucionäle Relàcie thaj Participàcia

Àkcia:	96. Te vazdel o xarnikano nakhipen e romenqo k-e sarbarripnasqe zorä
Godorno:	Departamènto pal-o Andripen, Institucionäle Relàcie thaj Participàcia

Pošavnipen

Estrategikano drom:

Te del difùsia pal-i aktiva participàcia e rromenqi and-i kultùra kotar-o trujalipen thaj te zorãrel lenqi vastneder rròl sar sociàle zene save šaj te pheren godi

Àkcia:	97. Rodel sar šaj te regularizaren pen e rroma save roden aj bikinen sastr, papirà, thaj kola
---------------	---

Godorno:	Departamènto pal-o Trujalipen thaj Kheripen
-----------------	---

Àkcia:	98. Te del o šajnipen thaj o butãqo andrečhivipen and-o trujalipen pal-o alosarno rodipen and-o ómuněnqo čhudipen
---------------	---

Godorno:	Departamènto pal-o Trujalipen thaj Kheripen
-----------------	---

Buti

Estrategikane droma:

1. Te zamavel e transversàle àkcie pal-o butàqo andreçhivipen e grupenqe kaj te aven xarnikane musajmata: selàqe ciknimata
2. Te vazdel o laçhàripen e profesionàle sàjnimatenqo te zamavel pes o sociobutàqo andreçhivipen e grupenqo kaj sàj te zan kar-ring-o avriçhudipen vaj i bizor sosθar inkeren xarnikane musajmata

Àkcia:	99. Te dikhel pes i sociàli kondicia andar-i publikani firma kaj te kerel o kheripen thaj e publikane butà (INCASOL, GISA, ADIGSA, thaj kola) kaj te zìlekhaben manušen kaj si paše o avriçhudipen (rroma, jekh kotor lenθar)
Godorno:	Departamènto pal-o Trujalipen thaj Kheripen

Àkcia:	100. Te dikhlàrel but mišto aj te anglidikhel e musajmata e rromenqe aj vi e butàqo merkàto, thaj vi te kerel jekh xarnikano rodipen savipnasqo aj koboripnasqo, vaš-e reslimata kaj làs p-e sa kala berša i RMI, e resaça te sàj te kerel pes mangimata pal-e godàver aj xarnikane laçhàrimata
Godorno:	Departamènto pal-i Buti

Àkcia:	101. Adaptasarel e andreçhivipnasqe butàqere droma kotar-e manuša kaj len i RMI pal-e musajmata thaj o çàcipen e rromenqo and-i Katalùnia .
Godorno:	Departamènto pal-i Buti

Àkcia: 102. Te zamavel jekh maškarparuvipen e lače butënqo pal-o butàqo andrečhivipen e rromenqo, kaj te sikaven e somkhetane problème, andar-o somogi kotar-o Kataluniaqo Rajpen thaj o Generàlo Sombešipen kotar-e Disùtne Pirineus

Godorno: Departamènto pal-i Buti

Àkcia: 103. Te kerel thana kaj te vakerel pes vi kaj te marel pes godi vaš-i rromani kultùra thaj o butipen te del pes godi and-e estratègie kaj te barären e rroma kaj keren buti , e rroma kaj aven žilekhavipen vaj autobuti and-o butàqo merkàto

Godorno: Departamènto pal-i Buti

Àkcia: 104. Te zamavel ženutne viramlinà pal-o sociobutàqo andrečhivipen

Godorno: Departamènto pal-i Buti

Àkcia: 105. Te zoràrel i formàcia thaj o andrečhivipen and-o trujalipen kotar-i perenqi thami, aj te čitrel xarnikane àkcie and-e pere kaj te bešen rroma

Godorno: Departamènto pal-i Buti

Àkcia: 106. Te lačhàrel o profesionàlo savipen andar-i formàcia pinžardili thaj thamàqiri

Godorno: Departamènto pal-i Buti

7

EVALUÀCIA

I. ANGLIVAKERIPEN

O dujto butaqo vaxt kotar-o Integralo Plan e Rromane Selaqo kaj sírdas adabers del amenqe verver thaj vastne tromamata. Jekh rigaθe, si vastno te zoraras e phira kaj dam and-o jekhto vaxt thaj so sas jekh baro kotor pal-o lacharipen e butaqo e romenqa; aver rigaθe, musaj te keras buti zorales ta bararas o reslipen thaj o dikhløveripen amare akcienqo and-o than thaj dives p-o dives e romenθe.

Te dikhlarel mišto sode baxtagor lam and-e resa e Planosqe, musaj te keras jekh evaluacia and-o buxlaripen e Planosqo aj vi and-e reslimata lesqere. I evaluacia avel sar jekh labno but vastno ta lacharel o divesutno reslipen e Planosqo; del amenqe o sajpen te dikhlaras varvar o reslipen p-o cacipen kaj butarel. Vi del amenqe informacia te pasaras amenqe k-o cacipen – o cacipen e romenqo and-i Katalunia – mistes thaj kadal te saj te las lace reslimata.

P-e 2009-2013 ka das buachadutni evaluacia – duj andrutne informura pal-e pasutne dikhlarimata kotar-e akcienqe buxlarimata – thaj jekh agorutni evaluacia – avrikan o reslimatenqo informos.

II. BUTAQI METODOLOGIA

Sar phendam maj anglal, te kerel i evaluacia e Planosqi ka das trin informura (duj dikhlaripnasqe informura thaj jekh agurutno informos). I metodologija kaj ka labaras te avel kotar-o karingipen kritiko-komunikativo. O **komunikativo karingipen** kaj lam e goda te las e resa save kamas te las, del prioriteta pal-e save si e maskarakcie kaj den pen thaj o vastnipen e komunikaciaqo maskar i rodlarni grupa thaj e manusa kaj roden pe lenθe. O viram kaj amen lam drom si o plan e barabaripnasqo maskar akala duj zene: e manusa kaj roden thaj o manus kaj reden p-o lesθe.

Akava karingipen ka avel i metodologikani baza p-o sasto o projekto, vi pal-e tektike kaj ka labaras te kidas e informacie vi pal-o dikhlaripen.

Ka vazdaras enà bazikane trujalimata kana ka zamavas i evaluàcia:

1. **Butàripen.** Ka del pes evaluàcia p-o butàripen kotar-e verver òrgane kaj si and-o Plan Undàrno Sombešipen, and-o Sasto thaj and-i Eksekutiva; i Maškardepartamentenqi Komisia, e butàqce grupe thaj i teknikaqi grupa).
2. **Vortipen.** Reslipen e generàle resenqo andar-o buxlàripen e akcienqo p-e sa e enà trujalimata thaj p-e sa e òrgane. Andar jekh dikhipen maj savipnasqo, ka del pes evaluàcia p-o reslipen e anglune resenqo, vi p-e undàrimata kaj den pen and-i evaluàcia kaj dàs o vaxt 2005-2006. O vortipen vi ka lel i evaluàcia and-o vortipen kotar-love kaj ka das.
3. **Participàcia.** I aktiva thaj dirèkta participàcia e rromenqi si jekh vastno jaçho and-o baxtagor kotar-o Integràlo Plan e Rromane Selàqo and-i Katalùnia thaj, espaciàles, andar lenqe asociàcie thaj khetanimata. Dikhel pes e rromen sar e vastneder zene thaj na sar pasivo zeno kaj den p-e lesqe e àkcie.
4. **Transversalitèta.** O cítipen thaj buxlàripen kotar-o Integràlo Plan e Rromane Selàqo musaj so verver sociàle zene kaj te butàren and-e xarnikane trujalimata vaj kotora save te butàren sa khetanes. I transversalitèta si jekh sarbaripen pal-o baxtagor and-o buxlàripen e Planosqo. Laqi aplikàcia musaj te dikhel pes and-o cítipen aj buxlàripen e akcienqo, aj vi and-o tragapen. Ka del pes evaluàcia p-o reslipen e transversalitetaqo and-e akala verver trujalimata, aj vi save sas e estratègie kaj lokhàren les aj save sas e estratègie kaj pharàren les.
5. **zuvlènqo dikhipen.** O nakhipen pal-o barabaripen and-e sàjmata vi maškar zuvlà aj murša si jekh tèma but vastno te dikhlàras. Ka dikhlàras sar lel o Plan o barabaripen maškar murša aj zuvlà and-e lesqe àkcie vi ka las e reslimata aj ka ulavas len maškar e muršikane aj e zuvlikane.
6. **Reslipen vaš-o sociàlo dikhipen e rromenqo and-i Katalùnia. Čingar mamuj o negativo dikhipen thaj e anglapaçamata.** Ka dikhlàras o ažitipen e Planosqo and-o laçhàripen e dikhipnasqo e rromenqoro andar-o maj baro dostipen and-i Katalùnia. Ka dikhlàras maj mišto so keren e mèdia kana te mothoven vareso vaš-e rroma, vi i informàcia kaj del pes andar-e verver institùcie (siklàripne, kulturaqe, sociàle).
7. **Thanutnipen e Planosqo.** Akava trujalipen avela sar jekh tromapen p-o dujto butàqo vaxt e Planosqo, kaj širdel o 2009. musaj te dikhlàras o reslipen kotar-o thanutnipen e verver akcienqo sar sikavno e reslipnasqo e planosqoro and-i kataluniaqi phuv. Vi ka dikhlàras o širdipen e akcienqo p-e verver thana kotar amari geografia thaj o zamvipen and-o bimaškaripen e Planosqo.

- 8. Rromani sel sar maškarthemutni sel.** O maškarthemutnipen si jekh savipen e rromenqo aj kadijal vi bešen andre amare granice. E rroma kaj te bešen and-i Katalùnia si avutne kotar verver phuvã, àmi inkeren sajekh somkhetane identitaqe zakonurã. Ka dikhlãras sar ka butãrel pes akava kotor and-o Plan, kaj ka çhivel pes andar jekh transversàlo dikhipen p-e sa e àkcie.
- 9. Lovikano tradipen.** Ka dikhlãras e love kaj si te tradas andar sako departamènto kaj lel kotor and-o Plan, vi ka vazdaras so akala departamènte te aven xarnikane butã e rromenqe vaj traden jekh kotor lenqe generàle lovençar. O zamavipen e evaluaciaqo ka avel andar tèknike koboripnasqe aj savipnasqe.

Informaciaqo koboripnasqo kidipen thaj dikhlãripen

- Te kerel sikavne e trujalimatenqe
- Sode koboripnasqe sikavne

Informaciaqo koboripnasqo kidipen thaj dikhlãripen

- **Lilenqo dikhlãripen.** Ka dikhlãras e verver lila kaj ka aven andar-o Integràlo Plan
- **Interviurã e manúsenqe kaj lile kotor and-o Plan** (manuša kaj lile kotor and-e butãqe òrgane thaj zene kaj lile e mištímata e Planosqe)

III. KOBORIPNASQO DIKHLãRIPEN (SIKAVNE)

Generàle sikavne

TRUJALIPEN 1. Butãripen
TRUJALIPEN 2. Vortipen
TRUJALIPEN 3. Participàcia
Sode àkcia kerdãm
Sode somogã simadãrdãm
Sode kursurã aj kursorre zamavdãm and-o trujalipen e akcienqo
Sode rroma lile kotor
Sode rroma zan sar siklãrne (ka ulavas maškar murša aj zuvlã)
Sode ekposicie
P-e sode thana sas e ekposicie
Nombre de persones gitanes contractades
Sode kampànie pal-o xaçaripen vaj pal-i informàcia
Sode siklãripne, sastipne vaj estaripne thana
Sode skolaqe ažutímata vaj lovikane ažutímata dãm e rromenqe

Verver lovikane ažutimata (pal-e asociàcie vaj pal-e zene)
Sode kidimata, grùpe vaj komisie kaj kerdám
Sode zene lile participàcia and-e kidimata
Sode rroma lile participàcia and-e kidimata
Sode asociàcie lile participàcia
Sode rromane asociàcie lile participàcia
Sode livná kerdám

TRUJALIPEN 4. Transversalitèta

Transversalitèta maškar departamènte e Kataluniaqo Rajpnasqere	Sode àkcie kerde e verver departamènte
Transversalitèta maškar verver administràcie	Sode àkcie kerde e verver administràcie
Transversalitèta maškar i Publikani Administràcia thaj o civilo dostipen (vaj o trito sektòri)	Sode àkcie kerde sa khetanes maškar-o civilo dostipen thaj i Publikani Administràcia
Transversalitèta and-e Planosqe òrgane	Sode butáqe hamisale (Administràcia thaj asociàcie kotar-o civilo dostipen)
Maškardepartamentenqe butáqe grùpe	Sode maškardepartamentenqe butáqe grùpe
Love pal-e transversàle àkcie	

TRUJALIPEN 5. zuvlénqo dikhipen

Àkcie pal-e rromane zuvlã	Sode xarnikane àkcie pal-e rromná
zuvlã kaj lile e àkcie	Sode zuvlã lile e àkcie
Participàcie e rromane zuvlénqe asociacienqiri	Xarnikane khetanimata e rromane zuvlénqe kaj lile kotor and-o Plan
Participàcia e rromnénqi e Planosqe	Sode rromane zuvlã lile participàcia and-o Plan (butáqe grùpe; sar tèknike kotar-i SAC thaj kola)
Love pal-e àkcie karing-e rromane zuvlã	

TRUJALIPEN 6. Reslipen p-o sociàlo dikhipen e rromenqo

Dikhipen e rromenqo and-e mèdia e Kataluniaqe	Sode nevimata vaš-e rroma and-e mèdia and-i Katalùnia
Love pal-o lačhãripen e sociàlo dikhipnasqo e rromenqoro	

TRUJALIPEN 7. Thanutnipen e Planosqo	
zanipen e Planosqo and-o than	Sikavimata e Integràlo Planosqo kerdàm p-e verver thana
Labäripen kotar e sevimata e Planosqo p-e verver thana	Sode mangimata kotar verver sevimata kaj keren pen andar-e thana
Bimaškaripen e Planosqo	Sode àkcie vaj butä lām andar aver thanutne delegàcie
Love pal-o buxläripen e thenutnipnasqo kotar-o Plan	

TRUJALIPEN 8. Rromani sel sar maškarthemutni sel	
Àkcie kaj kerdàm e rromença kotar aver thema	Sode àkcie kerdàm e rromença kotar aver thema
Maškarparuvipen thaj vakeripen maškar verver rromane asociàcie	Sode kidimata, divesa vaj sikavimata kaj te len kotor rroma kotar aver thema
zamavipen pal-o zanipen e cácipen e rromenço kotar aver thema	Sode rodimata, divesa vaj projekturä vaš-o cácipen e rromenço sar maškarthemutni sel
Love pal-e rroma sar maškarthemutni sel	

TRUJALIPEN 9. Lovikano tradipen	
Love kotar-e departamènte and-o Integràlo Plan e Rromane Seläqo	Sode love kotar-e xarnikane àkcie e rromençe (departamentençe) Love pal-e rroma kotar-e generàle àkcie e departamentençe (ka phenas i godi kaj labardàm te ginavas)

8

LOVE

Akana sikavas e love kaj paças so musaj pal-o vaxt kaj 3al andar 2009 zi
2013 te şirden e àkcie kotar-o Integràlo Plan e Rromane Selăqo:

DEPARTAMENTOS		2009	2010	2011	2012	2013
Departamènte pal-e Sociàli Àkcia thaj Dizutnipen	Sekretaria pal-i Emigràcia	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€
	Sekretaria pal-o Çhavorripjen thaj o Anglijeripjen	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€
	Sekretaria pal-o Ternipen	6.572,00€	3.272,00€	3.272,00€	3.272,00€	3.272,00€
Departamènte pal-i Kùltùra thaj e Mèdia	Katalunjaqo Instituto e zuvièncqo	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€
	Katalunjaqo Than pal-o zamavipjen kotar-i Populàri thaj Tradicionàli Kùltùra	21.000,00€	50.000,00€	52.000,00€	54.000,00€	54.000,00€
Departamènte pal-i Ekonomia thaj Lovimata	Katalunjaqi Viramilin pal-o Konsùmo	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€
	Departamènte pal-o Siklèripjen	965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€
Departamènte pal-o Governipjen thaj Publìkane Administràcie	Sekretaria pal-i Dizutni Àkcia	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€
	Departamènte pal-o Andripjen, Institucionàle Relàcie thaj Participàcia	70.986,00€	53.033,00€	44.106,00€	45.206,00€	45.206,00€
Departamènte pal-o Krišipjen	Departamènte pal-o Krišipjen	49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€
	Departamènte pal-o Trujalipjen thaj Kheripjen	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€
Departamènte pal-o Sastipjen	Departamènte pal-o Sastipjen	12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€
	Departamènte pal-o Pucharipjen, Universitète thaj Firma	12.000,00€	12.000,00€	15.000,00€	15.000,00€	15.000,00€
Departamènte pal-i Buti	Departamènte pal-i Buti	147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€
	Departamènte pal-o Dujtoserutnipjen	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€
SAVORIPEN		3.546.959,98€	3.554.706,98€	3.550.779,98€	3.553.879,98€	3.553.879,98€

Kataluniaço Rajpen
Departamènto pal-o Governipen thaj Publikane Bută
Secretaria pal-i Dizutni Àkcia

Barcelòna, baredivaj 2009

INTEGRAL PLAN FOR THE ROMA POPULATION IN CATALONIA 2009-2013

1

INSTITUTIONAL PRESENTATION

This year, we completed the Integral plan for the Roma population for the 2005-2008 period. They were four years filled with experiences from which everybody learned a great deal, in view of the fact that this plan was the first one of its kind. The dynamics of the public administrations in general and, specifically, the functioning of the ministries of the Generalitat have been enriched thanks to the joint, daily, planned work between Romani and associations those working with the Roma population and specialists from other organisations, local bodies and government ministries. The challenge of it having been the first time in our history that we had carried out an integral policy aimed at the Roma population, in strict collaboration with Roma individuals, was enormous. And this first challenge, once the relevant valuations have been made, has created other challenges that are also very important to be able to continue with the work started in the Integral plan for the Roma population 2005-2008. These new challenges for the 2009-2013 period will deal with trying to obtain even greater participation than that which we have already achieved and that it should be more visible, diverse and basic. Citizen participation continues to be the main key to the success of the measures derived from the public policies and in the case in question, Romani participation has to be the genuine protagonist with regard to the public policies of the Government of the Generalitat of Catalonia aimed at the Roma population.

Therefore, we will continue to work based on equalitarian dialogue between Roma and non-Roma people, from organised and non-organised civil society, as well as from other institutions. Fortunately, we are continuing down a path that was started many years ago by a group of Roma and non-Roma people who were committed to achieving the equality of the Roma population and the recognition of their difference. As a result of the work of these people, in 2001, the Catalan Parliament recognized the Romani culture and its values as part of the culture of Catalonia, and at the same time this institutional recognition created a specific government action: the drawing up of an initial diagnosis throughout the territory in 2003, in order to design a

plan of measures, which were approved on 22nd of November 2005.

Once the way had been paved, many doors were opened. In 2005, the European Parliament, on the occasion of the International Day of the Roma Population on 8th of April, approved a resolution regarding the situation of the Roma population in the European Union, in which it required the States to take into account, among other matters, the cultural recognition of the Roma population, a matter in which Catalonia had already been advancing for quite some years. Later, the Congress of Deputies unanimously approved a non-law proposition concerning the recognition of the rights of the Roma population and this recognition spread to other Spanish autonomous communities.

In Catalonia, the Statute also includes this requirement in article 42, which includes the guarantee of the recognition of the culture of the Roma population in order to safeguard the historical reality of this population. Later, thanks to the involvement of different Romani and non-Romani social movements and to the joint work carried out with the parliamentary groups, the Catalan Parliament made history by approving the Declaration of the recognition of the persecution and genocide of the Roma population, on 29th of March 2007.

Therefore, we should be optimistic about the increase of awareness by the institutions on the situation of the Roma population, as a result of which there have been initiatives such as the ones previously mentioned, as well as new specific plans and programmes that did not previously exist. Nevertheless, we should state quite clearly that there continues to be racism, both institutional as well as from the general public. There continue to be displays of intolerance; mainstream society continues to have a stereotypic, biased image of the Romani culture and of the people who make it up; a matter that we see with greater concern in the mass media.

Following the recommendations of international organisations, from the Catalan Ministry I direct we are obliged to condemn racist events, whether they are carried out by institutions or by individuals, and to work on a line of intercultural, equalitarian dialogue in order to fight against racism and prejudices. This plan aims to be a contribution towards this, both to favour a positive image of the Romani culture as well as to create measures to disseminate this culture throughout Catalan society. At the same time, it also aims to work to overcome the social inequality that is still suffered by a large number of Roma people in Catalonia, with measures aimed at employment, education, housing and health.

Finally, during the 2009-2013 period, we hope to redo a significant piece of research that will enable us to compile real, specific information about the

possible results that we have achieved so far and also to measure what still has to be done, in order to incorporate these guides into new policies. Because the main purpose is that the Roma citizens of Catalonia can enjoy their culture, both Catalan and Romani, like any other citizen.

by Jordi Ausàs i Coll,
Catalan Minister for Governance
and Public Administrations

2

INTRODUCTION

This 2009-2013 Integral plan for the Roma population is the continuity of the first one and includes improvements and changes that arose from the joint work between Ministries of the Generalitat and their specialists, heads and responsible politicians, as well as the valuable work with the various Romani and associations those working with the Roma population that participate in the bodies of the plan, both of the Advisory Board as well as the nine working groups. It has also taken into consideration the proposals of the two external evaluations carried out by the Autonomous University of Barcelona, Department of Sociology - GEDIME (Study Group into Immigration and Ethnic Minorities) for 2005 and 2006 and for 2007 and 2008. Finally, the Work Session of the Integral plan of 18th of June 2008, in which all the people involved in the plan participated (specialists from the Catalan Ministries, those responsible, members of the associations and experts), was a pooling together of the ninety-one measures of the Plan and later discussion about these activities, first in small thematic groups and later in plenary sessions. The results of these debates were some conclusions that covered all the areas of the plan and that reviewed all ninety-one measures, one by one. These conclusions were the proposal that the Advisory Board approved in July 2008 and that it sent to the Interdepartmental Committee so that the Catalan Ministries could take into consideration the proposals of the associations. Later, during the months of July, August and September, from the Plan's secretary's office at the Catalan Ministry of Governance and Public Administrations there were a series of meetings with all the Ministries in order to pool together the measures for the new period of the Integral plan, which were reviewed and approved once again by the Advisory Board and the Interdepartmental Committee in October 2008. Here, therefore, you have the entire piece of work.

We refer to the previous plan for historic information and information about the Roma population of Catalonia, which is based on the Study on the Roma population of Catalonia, carried out in 2003.¹

1. For data about the population, see SÁNCHEZ i AROCA, M., *Estudi de la població gitana a Catalunya*. Barcelona: Fundació Pere Tarrés -Catalan Ministry of Welfare and the Family,

The mandate that is the origin of the continuity of this 2009-2013 Integral plan for the Roma population continues to be the Resolution of the Catalan Parliament 1045/VI, which urges the government of the Generalitat to design, apply and evaluate an integral plan.

We consider that there is still a lot to be done, even though we have already been able to notice important results that are the result of the application of the first plan, such as the setting up of the School Promoters project, the creation of the Institute of Romani Culture Foundation, teaching the Romani language or the visibility of Romani culture at schools, among others. However, there is still a long way to go until the Romani population obtains real equal opportunities that put into practice an equality of results with the rest of the Catalan population.

In addition, when drawing up this new plan, we have taken into consideration other recommendations and institutional declarations that inspired a great number of the measures and that, at the same time, serve to justify the entire plan.²

We talk about the *Romani population*, equivalent to the term Roma in the European area,³ because this term identifies all Roma people beyond frontiers and political ideologies and this is the word that the Roma people use to talk about themselves, equivalent to the term Roma at a European level, according to the guidelines recommended by the European Council.

Generalitat of Catalonia, 2005; For historic data and processes preliminary to drawing up the Integral plan on the Roma population, see *Pla integral del poble gitano de Catalunya*. Barcelona: Generalitat of Catalonia, 2005.

2. Declaration of the Parliament of Catalonia on the recognition of the persecution and the genocide of the Roma population read in the Parliamentary Plenary session on 29th of March 2007.

Council Directive 2000/43/EC, of 29th of June 2000, implementing the principle of equal treatment between people irrespective of racial or ethnic origin (Official Journal number L 180 of 19/07/2000 P. 0022).

Final Recommendations on Sustainable Policies for Roma and Sinti Integration. (OSCE, August 2008). Resolution on the Situation of Roma and Sinti in the European Union. (Adopted by the European Parliament on 28th of April 2005).

Resolution on the situation of Roma and Sinti women in the European Union (2006). (Adopted by the European Parliament on 1st of June 2006).

Resolution CM/ResCMN (2008)1 on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Spain (Adopted by the Committee of Ministers on 2 April 2008 at the 1023rd meeting of the Ministers' Deputies).

Shadows Conclusion of the EU Roma Summit. Brussels, 16th of September 2008.

Resolution on a European strategy on Roma. (Adopted by the European Parliament on 31st of January 2008).

3. Pedotti, C.; Guet, M.; Ailincăi, A.; Nash, V. *Roma and Travellers Glossary*. Strasbourg. 2006. Council of Europe (COE).

3

METHODOLOGY

The theoretical principles that inspire the entire plan, both with regard to general objectives as well as the organisation, design, application and evaluation of the activities of which it is made up and the projects and activities that they generate are the methodological principles that were defined as good practice criteria for social interventions with the Roma population, based on the **ROMAin Project. Policies on the inclusion of the Roma in Europe: towards the success of social intervention 2005-2007**.⁴ This project was approved by the Directorate General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities of the European Commission, as part of the Programme to fight against exclusion, and it was introduced within the framework of the 2005-2008 Integral plan for the Roma population. The main result of the project was a guide of good practices from which we have extracted the methodology that we have taken into account and that will serve as a guide for this new plan.

The work of more than two years on the ROMAin European project has allowed new successful methodological criteria to be identified for the social intervention and the design of policies that promote the social inclusion of the Roma population. Taking into account the large number of practices and policies brought together and analysed in this project, these criteria for success were identified and it has been decided to introduce them into the new 2009-2013 Integral plan for the Roma population.

The analysis that was carried out followed a common methodology of critical communicative research in the social sciences,⁵ which includes the identification of the dimensions of exclusion and transformation. In this sense, it refers to different kinds of elements, whether they are objective and external to people (actions, regulations, procedures, social dynamics, etc.), or wheth-

4. Generalitat of Catalonia, Catalan Ministry of Governance and Public Administrations, Secretariat of Citizen Action. *Guia de bones pràctiques per a la inclusió social del poble gitano a Europa*. February 2008.

5. Flecha, R; Gómez, J.; M. Sanchez; M.; Latorre, A., *La metodologia comunicativa crítica*. Barcelona: El Roure, 2006. Centre Especial de Recerca en Teories i Pràctiques Superadores de Desigualtats - CREA University of Barcelona.

er they are specific features of the individual (age, social class and education level), that can be assimilated and interpreted in a different way by each individual person.

In the analysis, the attention was focused on the dimensions of transformation, in other words, on showing the components which, more than being a mere description, indicate or show ways of organisation in which the decision-making and the functions contributed to the social inclusion of minority groups, in this case the Roma population. This association between the components of transformation and the ways of proceeding or attitudes that favour inclusion helps with the success of the inclusive practices.

When any kind of intervention is designed and what is sought is the social inclusion of the Roma population, it is important to consider the excluding and inclusive features that can be reinforced. By *excluding features* we understand all the elements that contribute to reinforcing the barriers against which the Roma population come up with regard to social inclusion, features that perpetuate disadvantages and inequalities, that can be motivated by many different lines of actions, such as the direct in non-participation of the Roma population in the design, achievement and evaluation of these measures; they are measures based on existing prejudices without previous investigation into the real situation, or measures that seek solutions with minimal support without considering the matter long term, etc.

On the other hand, the transformation features of any action have a contrary nature: they include the participation of the Roma population in the entire design, achievement and evaluation; the Roma population plays an active, committed role in all the stages, not just occasional study consultations; there is a firm base of research into the real needs of the population and not just into the alleged controversies. The objective aims for maximum achievement, not just in improving the existing situation, but also in situating it with that of mainstream society; the experience of previous actions and their results are taken into account to be able to extract successful features from them and to apply them to new situations, actions, etc.

The components that were analysed from all the projects put together are the following:

Active social agents:

This component refers to the mobilisation of social agents. It is based on the fact that the more work and joint coordination there is between the various kinds of social agents that intervene in a society, the more influence they can exercise. Therefore, promoting or developing synergies between the various social agents in the securing of social interventions that promote overcoming

social inequalities will be a transforming component. In this transforming component, we also include the strategies for giving the social agents an especially active role.

Roma involvement:

this component includes all the methodological aspects that are concerned with promoting the involvement of the Roma people themselves in the policies and practices for the Roma population. In different methodological lines, it is valued as a criteria of quality that the people who benefit should take an active, participative role in the development of the projects that are aimed at their collective. The best way of ensuring that a project is responding to the needs of the users is that they themselves can express what their demands are and, at the same time, that they can participate in the management of the response to these needs.

Dialogue processes:

are all the processes and formulas that favour dialogue, either within the organisation itself, among the population who will benefit from it or in the process of drawing it up and decision making. In this way, transforming components will be found with regard to the dialogue processes that become an increase of the diversity of voices or interlocutors, an increase of the debate and of the processes for forming agreements and more horizontal relations.

Heading towards interculturality:

this component refers to the way in which the harmonious existence in current multicultural societies is dealt with and is promoted. By *transforming component* we understand the conception of cultural diversity as richness and, at the same time, it is based on equality with regard to differences, at the same time as maintaining the same expectations for results. Heading towards multiculturalism is reflected in the objectives, the professional team, the beneficiary group or the processes established.

Social unity:

this component refers to the perceived social use in each project; in which aspects and to what degree the policies or the experiences are leading to social transformations in reality and improving the social integration of the Roma population. In this sense, the specific aspect that is contributing to having a key social use is highlighted in the projects and practices analysed. The methodological aspects are closely linked to the results or the impact of the project.

Heading towards success:

this refers to the expectations, the purposes and the methodological elements which, in addition to improving the conditions of life and the mitigation of socio-economic difficulties, reflect a clear heading towards a continuous improvement of the social conditions of the Roma population and to ensuring successful results. With regard to disadvantaged collectives, traditionally a tendency towards compensation and achieving minimums has been promoted from care policies.

In this case, an emphasis has been placed on analysing the transforming features that have high expectations for improvement and from which good results are obtained.

Positive action:

is defined as a type of action or policy that promotes the compensation of the historic inequalities from which some ethnic minorities, for example, have suffered for a quicker collective improvement of their situation.

As a result of this analysis, a series of nine general recommendations arose expressed in the “methodological criteria” to facilitate the integration of the Roma population, which will be taken into account in all the phases of design, execution and evaluation of the measures of this Plan, as well as in the projects and activities derived from it.

These nine recommendations should be taken into account in all interventions for the social integration of the Roma population and adapted to each specific field and action. After studying more than 200 successful projects and experiences for two years throughout Europe, the conclusion has been reached that the components listed below are a way of ensuring the possible success of the measures that take them into consideration and that include them in some way in all their phases. In this way, depending on the application or the inclusion of these components into policies and interventions, we will be able to measure their results regarding the social integration of the Roma population. The success of the project or the line of action will depend, in an objective and measurable way, on the ability to include these aspects consciously and in a programmed way into the projects, policies or measures that have been mentioned. Greater or lesser success will be obtained depending on our skill to combine the diverse components for success, which involves a co-ordinated, horizontal and totally transversal coordination.

METHODOLOGICAL CRITERIA

1. COLLABORATION BETWEEN DIFFERENT CIVIL INSTITUTIONS, MUNICIPALITIES, ROMANI ASSOCIATIONS, NGOs AND UNIVERSITIES

The principle of co-operation is fundamental in any area of social intervention with underprivileged collectives. In the case of the Roma population, due to the plural nature of the institutions involved, it is important to insist on collaboration that concentrates efforts and manages more results than in the case of partial intervention. The coordination between different Catalan Ministries and organisations of public institutions is not sufficient; collaboration between different kinds of institutions is also needed: non-governmental Romani associations, universities and research centres, etc.

2. INVOLVEMENT OF THE ROMA COMMUNITY

One of the basic conclusions of our work is the effort of the Roma people to commit themselves in the measures to overcome their situation of exclusion. Many projects are directed by them or enjoy the active involvement of the group at which they are aimed, which provides a relevant added value. The effort to overcome inequality must come from both sides: from Roma people and from those who are not. One of the first steps necessary to work on this inequality is to recognize the Roma population, the history, culture and role that it has in mainstream society.

As a result of this, the need to involve Roma people in the design, management, development and evaluation of the projects can be confirmed, as well as in the carrying out of activities (for example, projects in which the people who teach and receive the training come from the Roma population), in other words, that they should hold roles of responsibility and actively participate in the decision-making processes in all these stages.

3. INCLUSION OF THE PERSPECTIVE OF GENDER AND OF WOMEN IN THE PLANNING, FOLLOW UP AND EVALUATION OF ALL THE MEASURES.

Many Romani women suffer from triple discrimination: their ethnic origin, their gender and their low socio-economic level. On the other hand, Romani women have always been the driving force behind change and are currently

the leaders of authentic transformation processes for their communities. The gender perspective should be taken into account in a transversal way throughout the entire intervention or policy with the Roma population. Women cannot be kept apart from this movement and this transformation as, if they are kept apart, the change and the improvement of the situation of Romani women will not be real in the community. To promote this improvement it is important that there should be feminine references; the recognition of the Romani woman in the community should always be taken into account because of her Romani nature and experience, as well as her value in the participation and the development of the Roma community.

The administrations have an important role to play in promoting the visibility of Romani women and in overcoming their situation of exclusion. In this way, their active participation should be fostered and their responsibility in matters that involve them as Romani women promoted; therefore, they must be involved in directly participating in the bodies of management and decision-making. It is very important to recognize the need to take on this way of working by both sides (Romani women and the administration) and that they should be managed to achieve these objectives effectively.

4. PROFESSIONALISM AND VOLUNTARY PARTICIPATION

The intervention with the Roma population should be based both on principles of quality and professionalism as well as citizen participation and that of the people involved or participants. Romani associations and those working with the Roma population should have sufficient support to develop a quality technical function. Nevertheless, a restricted concept of professionalism could lead to the role of the group at which the project is aimed and of other interested people (volunteers, for example) being undervalued in the projects developed. It is important to understand the significance of open, equalitarian dialogue between the professionals and the users, between the experts and the group at which the project is aimed.

5. FIGHTING AGAINST THE NEGATIVE IMAGE AND PREJUDICES

One of the main challenges of the intervention with the Roma population lies in avoiding methods based on negative social images and deficits associated to this group. The best practices with the Roma population are based on positive conceptions, which also project a positive image to society.

In this way, the interventions should take care of contributing towards the

notable increment that has taken place with the presence of Romani voices and faces in the mass media and in public areas, as well as informing the rest of the public about Romani values and culture, to prevent stereotypes.

The media has an important role to play in projecting this image. The governments (local, regional and state) must become involved and regulate information to promote the dissemination of programmes that include Romani culture.

An important aspect would be the revision of the deontological code of the College of Journalists and the creation of an observatory that would supervise the use of images, ethnic origin, culture, religion, etc., with regard to the Roma population. This observatory would not just observe but would also act before the media.

6. PROMOTION OF INTERCULTURAL DIALOGUE

The policies and the social interventions with the Roma population should promote the standardisation of harmonious living between cultures and, in this context, intercultural dialogue, with the understanding that this dialogue is always living and multiple, in the same way that each culture is not in itself univocal.

Intercultural dialogue is particularly fostered in meeting places and when people of different cultural traditions congregate in a forum with a commitment to respect and equality.

7. DENOUNCING EXCLUSION, DEFENDING RIGHTS AND SOCIAL TRANSFORMATION

There is still a lot to be done with regard to the situation of the Roma population. This minority group suffers from many violations of human rights, discrimination and racism, and the interventions and policies that aim to foster their social integration cannot keep quiet about these wrongs. Therefore, although they are focused on promoting health, education or employment, the best practices never give up their function of protection or defence, or of denouncing the discrimination and the violation of human rights. They also offer support to matters related to the integration of the Roma population and in fostering their presence in the formal political spaces.

8. FIGHT AGAINST POVERTY PROMOTING QUALITY AND EQUAL OPPORTUNITIES

The idea of deficit that has so greatly affected the Roma population has, for a long time, limited the measures to compensate and reduce the level of

poverty, marginalisation, etc. Nowadays, the objectives of the practices are not limited to compensation but they are defined on the base of real equality, the equal living conditions and the education results between the Roma community and mainstream society. For this reason, interventions with the Roma population and for the Roma population must consider the historic discrimination of this collective and ensure that the objects are complied with guaranteeing quality, promoting equal opportunities and taking into account the additional support necessary because of this historic discrimination.

9. PROMOTION OF QUALITY EDUCATION

In today's Information Society, education is, more than ever, an individual and collective need. The interventions with the Roma population should offer active support to achieving success at school and to fostering all education levels among the Roma population. There are many barriers that are informal, but present, that make it difficult for Romani students to become immersed in the education system, despite the fact that the reasons that they are not present are often derived from the little individual or collective interest in studies. Nevertheless, as we have seen in the analysis of the activities, the Romani organisations defend the promotion of education in their youth. Therefore, the number of Roma people who can access university and post-compulsory studies should increase and, as a result, the association that there is of the Roma population having low academic levels should be overcome.

In this way, the promotion of occupational inclusion should be accompanied by measures to support professional and academic training and to avoid the persistence of low qualified employment.

4

ORGANISATION

The 2009-2013 Integral plan for the Roma population, promoted from the Catalan Ministry of Governance and Public Administrations, with the aim of offering continuity to public measures in this area, has as its objective to achieve the involvement of the different ministries of the Generalitat, sufficient administrative coordination with local associations and the necessary participation of representatives of the Roma population and of other social organisations. This set of measures has established that the organisation model described in Decree 102/2005, of 31st of May, on the creation of the Interdepartmental Committee of the Integral plan for the Roma population and of the Advisory Board of the Roma Population (Official Gazette of the Generalitat of Catalonia number 4397, of 2nd of June 2005).⁶

One of the novelties of this Decree is the renewal of the bodies every two years as a maximum, as well as the incorporation of new areas of responsibility: social action, sport, linguistic policy and economy.

With the aim of dealing with gender equality in the composition of all the bodies of consultation and decision making and different workgroups, a balanced presence of men and women is guaranteed.

1. INTERDEPARTMENTAL COMMITTEE

This is made up by the different ministries of the Generalitat of Catalonia involved in this plan, with the aim of having a body of coordination for the coherent and effective development of the different actions envisaged in the Plan. At the same time, this Committee will allow for broad, approved treatment and decision making, in the area of inter-administrative coordination, of the circumstances and needs that affect the attention of the Roma population of Catalonia.

6. Modified by Decree 263/2007, of 4th of December, which modified Decree 102/2005, of 31st of May, on the creation of the Interdepartmental Committee of the Integral plan for the Roma population and of the Advisory Board of the Roma Population.

According to the current departmental organisation, the following ministries are part of the Interdepartmental Committee:

1. Catalan Ministry of Social Action and Citizenship⁷
2. Catalan Ministry of Culture and the Media
3. Catalan Ministry of Economy and Finances
4. Catalan Ministry of Education
5. Catalan Ministry of Governance and Public Administrations
6. Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise
7. Catalan Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation
8. Catalan Ministry of Justice
9. Catalan Ministry of the Environment and Housing
10. Catalan Ministry of Town and Country Planning and Public Works
11. Catalan Ministry of Health
12. Catalan Ministry of Employment
13. Catalan Ministry of Vice-Presidency

2. ADVISORY BOARD OF THE ROMA POPULATION

With the aim of incorporating the full participation of the Roma population, the Advisory Board of the Roma Population has been created, which has the following as its main functions:

- To make the voice and opinion reach the public administrations in a direct way, formulating proposals and recommendations.
- To inform about the measures that are carried out in the framework of the integral plans and of the public administrations in general.
- To propose new measures and actions to offer a response to the situations and circumstances of the Roma population.

The members of the Plenary of the Advisory Board are one representative of each of the following organisations:

1. One presidency, occupied by the head of the Catalan Ministry of Governance and Public Administrations.

7. In addition to the person representing the Catalan Ministry of Social Action and Citizenship, there will be a person representing the Catalan Women's Institute.

2. One first vice presidency, occupied by the head of the Secretariat of Citizen Action.
3. One second vice presidency, occupied by a Romani person appointed by the presidency at the proposal of the plenary.
4. One secretariat, occupied by the secretariat of the Interdepartmental Committee.
5. Up to 15 organisations representing the Romani and/or non-Romani associations and/or foundations, up to 15 organisations.
6. Representatives of the majority trade unions in Catalonia.
7. Two people of recognized prestige within the movement of associations that work with the Roma population.
8. One person representing the Federation of Municipalities of Catalonia and another the Catalan Association of Municipalities and Regions.

3. EXECUTIVE COMMITTEE

In addition, the Advisory Board assigns an executive committee responsible for:

- Promoting the carrying out of the agreements adopted at the plenary session.
- Proposing matters to be debated by the plenary session and taking proposals to the plenary session.
- Drawing up each year a report on the measures of the Administration related to the Roma population and on the development of the Integral plan.
- Proposing the creation of working groups to the plenary session.
- The other functions that are delegated to it assigned by the plenary session.

The Executive Committee is made up of representatives of the Advisory Committee:

1. One presidency, occupied by the first vice presidency of the plenary of the Advisory Board.
2. One vice presidency, occupied by second vice presidency of the plenary of the Advisory Board.
3. One secretariat, occupied by the secretariat of the plenary of the Advisory Board.

4. Up to six associations representative of the territory.
5. The people representing the Catalan Association of Municipalities and Regions and the Federation of Municipalities of Catalonia.
6. The two experts of the plenary of the Advisory Board.

The meetings of the Executive Commission are held on a monthly or twice-monthly basis.

4. WORKING GROUPS

In order to make the setting up of the measures envisaged in the plan more operative, 10 working groups are created, with the following general objectives:

- To look in depth at the objectives and the approach of the measures proposed for each area in the Integral plan.
- To offer incentives to the practical application of the measures defined in the Integral plan.
- To ascertain the priorities and establish the calendar for putting the measures into practice.
- To propose to the Catalan Ministries that they appoint people responsible for carrying out the measures.
- To provide information.
- To facilitate transversal work from all the areas in such a way as to introduce the perspective of gender and of women into the measures that are developed.

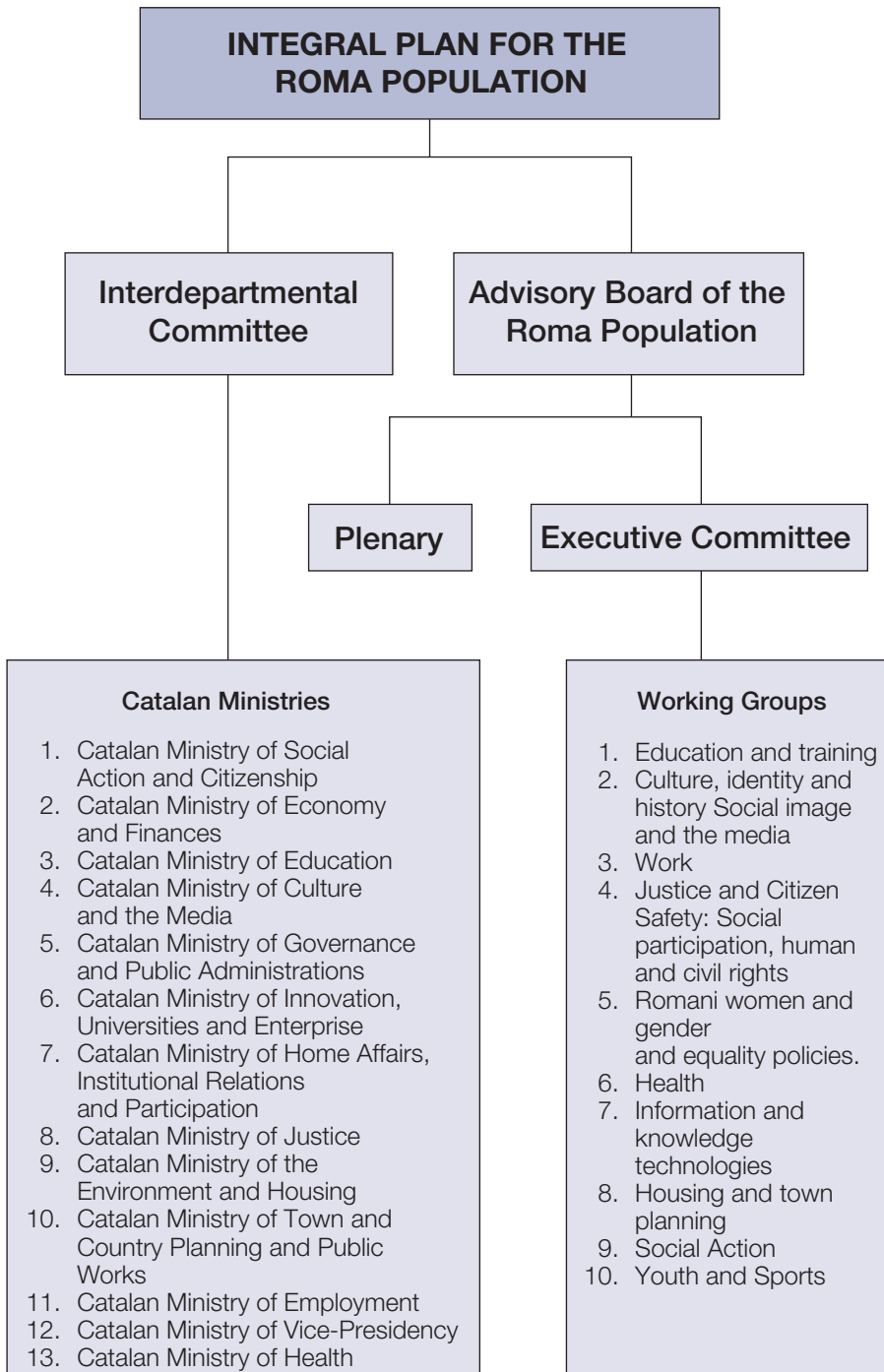
In these sectorial groups, experts as well as technical and executive staff from the corresponding Catalan Ministries and the Romani associations participate, as well as those that work for the Roma population, not needing to be represented on the Advisory Board. The secretarial work of each group is carried out by the General Directorate for Community Action.

The frequency of meetings of the working groups may be monthly (maximum) or determined by the individual group. The groups have an internal protocol of the function that is worked on and agreed within each group, later approved by the Advisory Board in the plenary session. The dynamics of the participative processes initiated by the Integral plan may vary the configurations of the themes dealt with in the working groups or modify and/or create new ones.

In addition to the bodies described, with the introduction of this plan, territorial committees will be created to introduce the Plan into organisations of a municipal scope, which will be directly coordinated with the Executive Committee. The coordination of these committees will be carried out by the territorial services of the Catalan Ministry of Governance and Public Administrations. The idea is to open up the participation even further in a decentralised way, in order to increase the capacity to prepare proposals, debate and dissemination of the Integral plan in an area that is closer to the general public, both the Romani one and the non-Romani one.

In addition, from the Secretariat of Citizen Action-General Directorate for Community Action of the Catalan Ministry of Governance and Public Administrations, continuity to the Attention to the Roma Population Office will be given to promote and manage the activities that are envisaged in the Integral plan and to make the coordination between the various Catalan Ministries more operative, with regard to the various projects underway. It will also have the responsibility to act as secretariat and to offer the technical and administrative support necessary for the functioning of the Interdepartmental Committee and the Advisory Board of the Roma Population.

Organisation Chart for the Integral plan for the Roma population

5

OBJECTIVES

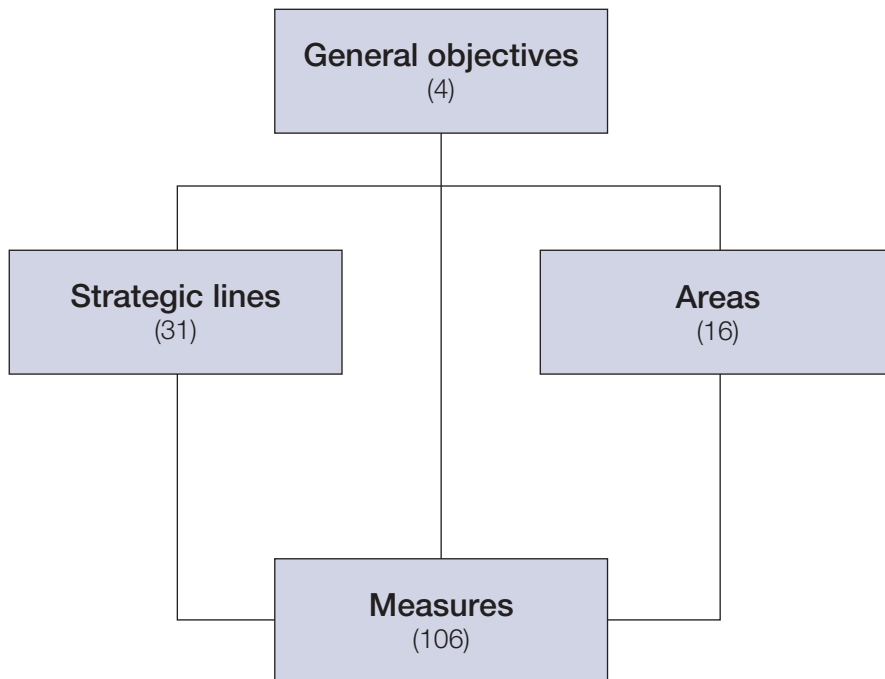
The preparation and the introduction of the first Integral plan for the Roma population (2005-2008) created a series of experiences and dynamics that have served to mark out its continuity, with the introduction of improvements and new challenges.

The Roma population of Catalonia has not had specific policies aimed just at this community, in view of the fact that Roma people are citizens and are affected by the general policies of each ministry. However, it has become clear that their specific nature needs to be taken into consideration, as well as assessing in depth their social situation, in order to achieve that their standards of quality of life are the same as those of the rest of the Catalan population. This is why there is this plan, with the aim that, without either excluding or labelling Roma people as individuals or as a group, they see their needs as individuals and also as a group satisfied.

In this sense, the ministries have also had to learn new things. The most important is that, without having a specific policy for Roma people, we must work in a more specific way on some matters concerning the Roma population. The result of many debates and a lot of meetings between specialists in all the ministries involved and also of many of the politicians who are responsible, has been the drawing up of some strategic lines that each ministry has marked to work with the Roma population for the forthcoming 2009-2013 period, that have been secured in the 106 measures of which this new plan consists. The measures are organised by areas and are headed with their strategic lines.

However, the general objectives of the Plan continue being practically the same ones, as expressed both by the Roma community itself as well as by the conclusions of the research and reports previously consulted. The Plan sets four basic general objectives, the main points that will direct, in a sectorial way, the specific milestones that frame the measures to be developed within the area of the Plan. These general objectives are:

- 1. To set policies for transversal and integral measures in favour of the Roma population of Catalonia.**
- 2. To compare the Roma population of Catalonia from a social, cultural and economic point of view with the society of which it forms a part.**
- 3. To create awareness amongst the Catalan population and to inform them about the Romani culture as an integrating part and member of Catalan culture, based on the conception of the diverse, transnational, Romani culture.**
- 4. To integrate the perspective of gender and of Romani women in the planning, follow up and evaluation of the plan.**

6

MEASURES

Social Action and Citizenship

Strategic lines:

1. To promote measures to achieve, through social and occupational inclusion or re-inclusion, the full personal, family, economic and social autonomy of people with serious economic and social difficulties.
2. To promote the participation of citizens of immigrant origin in the social, cultural, sporting, economic and political life and to facilitate their access to services and resources under equal conditions.
3. To promote awareness-creating activities among the population, to foster knowledge and mutual relations, information and training about the new reality and to encourage harmonious living between citizens.

Action:	1. To offer support to Roma families, consolidating the assigning of “large family” status with the advantages and benefits obtained from this.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Family Policies and Citizen Rights.

Action:	2. To take into account the specific nature of the Roma population of Catalonia with regard to the carrying out of the Law on Social Services.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – General Secretariat of the Ministry of Social Action and Citizenship

Action:	3. To coordinate the Integration plan with the Integral plan for the Roma population, based on the view of standardisation for the inclusion of all the groups and sectors of the population, as well as specific attention in cases in which it is required.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Institute of Care and Social Services
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations

Action:	4. To study the feasibility of being able to use personal data on the Roma population in an anonymous way, starting with the social services.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship Catalan Institute of Care and Social Services

Action:	5. To include the perspective of the Roma population as a specific sector of the population in the creation of the Observatory on poverty, vulnerability and social integration, within the framework of the Inclusion Plan.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship

Action:	6. To set up a circuit to redirect emergency situations concerning the arrival of the Roma population from the East. Introduction of this circuit.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Immigration
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations Catalan Ministry of Health Catalan Ministry of Vice-Presidency Catalan Ministry of Education Catalan Ministry of Home Affairs and Institutional Relations Catalan Ministry of the Environment and Housing Catalan Ministry of Social Action and Citizenship

Action:	7. To favour actions of social cohesion and management of public areas, in the framework of the convocation of local organisations and of the Plan for Citizenship and Immigration.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Immigration.

Action:	8. To favour the socio-cultural integration of the collective of minors of immigrant origin and of their families.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Childhood and Adolescence. General Directorate for Childhood and Adolescence Care.
Ministries involved:	Catalan Ministry of Education Catalan Ministry of Governance and Public Administrations

Action:	9. To design specific measures for minors of immigrant origin who have been attended within the protection circuit of the DGAIÀ to boost the educational and/or family intervention.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Childhood and Adolescence. General Directorate for Childhood and Adolescence Care.

Action:	10. To subsidise projects of community, civil and volunteer actions, to assess, offer support and follow up on projects of local bodies of more than 20,000 inhabitants.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action

Action:	11. To promote projects of civil and community mediation to favour the prevention of conflicts in the harmonious living between the Romani and the non-Romani population.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.
Ministries involved:	Catalan Ministry of Town and Country Planning and Public Works Catalan Ministry of the Environment and Housing

Action:	12. To look for European funding calls to carry out projects of transnational cooperation aimed at the social integration of the Roma population and the fight against discrimination, as well as other areas such as education, culture, etc.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.

Action:	13. To coordinate the Interdepartmental Committee on work with Roma people from the East.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.
Ministries involved:	The Catalan Ministries of Social Action and Citizenship; Home Affairs, Institutional Relations and Participation; the Environment and Housing; Vice-Presidency; Education and Health

Trade

Strategic line:

To improve the conditions of non-sedentary sale

Action: 14. To offer support to remodelling stalls and establishments for non-sedentary sale (vehicle-shops, structure support, etc.), within the framework of the Establishment programme of the 2006-2009 Plan to encourage urban trade.

Responsible: Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise

Action: 15. To offer support to municipal initiatives to improve and prepare the areas in which non-sedentary sales take place, in the area of improving the accessibility, parking, signposting and communal services, in the framework of the Urban area programme of the 2006-2009 Plan to encourage urban trade.

Responsible: Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise

Action: 16. To train traders in matters of consumption in order to inform businesspeople, traders and those who offer services about the requirements of their activity in relation to the rights and obligations of consumers and users, to avoid and prevent the irregularities detected on the market.

Responsible: Catalan Ministry of Economy and Finances – Catalan Consumer Agency

Culture

Strategic lines:

1. To consolidate the concept of the Romani family as just another form of family structure.
2. To recover, disseminate and preserve cultural diversity in the traditions of the Roma population.

Action:	17. To constitute and set up the cultural foundation with the aim of disseminating, preserving, boosting and favouring the culture and traditions of the Roma community. Its functions will concern the development, research, training and dissemination of the Romani culture.
Responsible:	Catalan Ministry of Culture and the Media
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action

Action:	18. To promote the social image of the Roma population, placing emphasis on Romani women and Romani youths in a positive way, with the aim of overcoming the biased, stereotyped images.
Responsible:	Catalan Ministry of Culture and the Media
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action Catalan Ministry of Education

Action:	19. To draw up proposals to disseminate Romani culture in different formats; exhibitions, congresses, conferences, seminars, workshops, audiovisual production and communication, etc.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.
Action:	20. To create an ethical code for non-discrimination in the media.
Responsible:	Catalan Ministry of Culture and the Media
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action
Action:	21. To create areas of audiovisual dissemination of the Romani culture by multicultural teams with the participation of Romani organisations.
Responsible:	Catalan Ministry of Culture and the Media
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action
Action:	22. To offer support to the dissemination of the work of the Romani organisations around Catalonia.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action
Action:	23. To promote learning programmes in the Romani language.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.
Action:	24. To create educational material, to disseminate documentation and to translate into the Romani language.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.

Action:	25. To draw up a Catalogue of resources on the Roma population and culture.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.
Ministries involved:	Catalan Ministry of Education.

Action:	26. To develop a platform and contents of the interactive museum of the Roma population of Catalonia, which brings together, among other things, the experiences and the knowledge of Romani women and their contribution to the culture of the Roma population.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Telecommunications and the Information Society
Ministries involved:	Catalan Ministry of Culture and the Media.

Action:	27. To organise chats, conferences and training modules on Romani culture.
Responsible:	Catalan Ministry of Education.
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action. Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women’s Institute

Action:	28. To organise chats, conferences and workshops with associations of the Roma population within the Catalan territory.
Responsible:	The Catalan Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation
Ministries involved:	Catalan Ministry of Education.

Action:	29. To organise chats, conferences and training modules on Romani culture.
Responsible:	Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action. Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women's Institute

Women and gender policies

Strategic line:

To foster equal opportunities of women respecting their own voices.

Action:	30. To offer support to projects that promote and exchange experiences of Romani women.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women’s Institute
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action

Action:	31. To promote the recognition and the visualisation of knowledge and experiences of Romani women. To offer support to research into the history of Romani women in Catalonia.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women’s Institute

Action:	32. To create awareness among the Roma community in order to boost the incorporation of women into participation and decision-making bodies.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women’s Institute
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.

Action:	33. To promote the creation of networks and meeting areas between Romani women's bodies and between Romani women.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women's Institute
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.

Action:	34. To set up volunteer programmes to promote Romani women.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.
Ministries involved:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women's Institute

Action:	35. To introduce specific lines for the occupational inclusion of Romani women, with the objective of guaranteeing the access, presence and permanence of this group in the labour market, especially in the sectors in which they have been underrepresented.
Responsible:	Catalan Ministry of Employment

Action:	36. To include "Roma population" as a value/variable in the search engine for experts of the Catalan Women's Institute, so that Romani women and non-Romani women can be specifically included in it
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women's Institute

Education

Strategic lines:

1. To promote the full-time schooling of Romani students in Catalonia in the different stages of the education system in Catalonia through prevention, diagnosis and early action against school truancy.
2. To achieve school success and the social and occupational promotion of Romani students.
3. To promote the values of the Romani culture in the school curriculum and the life of the school.
4. To promote/favour training and access to ICTs to facilitate their inclusion into the labour market.
5. To give the Roma population visibility in the university system.
6. To facilitate the university education of the Roma population.

Action:	37. To do training to get to know the collectives of newly-arrived people. The Roma population from the East (training for professionals).
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Immigration

Action:	38. To facilitate grants for schools, “School material for everyone”, so that students who are the children of families living in poverty have the school material required to be able to follow the course.
Responsible:	Catalan Ministry of Education

Action:

39. To promote schools.

2.1. To develop the "School promotion" project

2.1.1. Objectives

- To promote the full-time schooling of Romani students in Catalonia in the different stages of the education system in Catalonia through prevention, diagnosis and early action against school truancy.
- To achieve school success and the social and occupational promotion of Romani students.
- To promote the values of the Romani culture in the school curriculum and the life of the school.

2.1.2 Providing school promoters

- To provide schools with a specific figure belonging to the Roma community in areas with a high percentage of Roma population and a high percentage of truancy.

2.1.3. To develop the project, the following measures will be promoted.

- To foster the value of schooling among Romani families in Catalonia.
- To provide guidance, support and follow up to Romani families in the schooling and learning process of their children.
- To inform the families about the importance of education.
- To provide guidance and information to centres and the families of the truants.
- To promote a good relationship and set up channels of communication and participation between families and schools.
- To carry out a follow-up on truant students and their families and to systematically compile the information.
- To collaborate with the municipal truancy committee, networks of services, organisations and programmes on truancy and schooling of Romani students organised in the municipality.
- To provide support and accompaniment to students and their families.
- To collaborate with the school in designing the measures and putting into practice of programmes to overcome school truancy or to improve schooling, with regard to students from the Roma population.

Action:	<ul style="list-style-type: none"> • To collaborate with the school in sorting out one-off conflicts. • To carry out the follow up on the schooling of girls, with particular emphasis on the change from primary to secondary school. • To collaborate in the dissemination of the cultural guidelines of the Roma population in the school area and the education services. • To promote the participation of Romani families in the cultural events that are done at school by providing unique features of the Roma population. <p>2.2. To promote school success among students of the Roma population coming from countries in the East.</p> <ul style="list-style-type: none"> • To provide schools with a social insertion worker to favour the schooling of students from the Roma population from the countries in the East.
Responsible:	Catalan Ministry of Education

Action:	40. To collaborate with local plans to overcome school truancy and to coordinate them.
Responsible:	Catalan Ministry of Education

Action:	<p>41. To draw up curricular guidelines and to incorporate the Romani culture into the education curriculum:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. To periodically include matters concerning the schooling of the Roma population in publications by the Ministry of Education. 2. To draw up guidance for dealing with cultural diversity in educational materials. 3. To prepare examples of intercultural curriculums. 4. To carry out activities to inform about the Romani culture in schools: "Contes Rromane" (Romani Stories) and "Qui som els Rroma (Who Roma People are)"
Responsible:	Catalan Ministry of Education

Action:	42. To draw up a welcoming plan. To encourage schools to have a welcoming plan that envisages the entire diversity of students, including those from the Roma population.
Responsible:	Catalan Ministry of Education

Action:	<p>43. To offer assessment to schools by LIC Advisers (Language, Intercultural Matters and Social Cohesion)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. To train LIC Advisers in different territorial services to be points of reference with regard to schooling and the school success of students and the inclusion of the culture of the Roma population in the school curriculum (including transnational Romani culture). 2. To provide specific assessment to schools with truancy.
Responsible:	Catalan Ministry of Education

Action:	<p>44. To compile documents and to disseminate them via the network of education services (CRP) on the research carried out into the education area on the Roma population (study licences).</p>
Responsible:	Catalan Ministry of Education

Action:	<p>45. To promote success at school among Roma boys and girls.</p>
Responsible:	Catalan Ministry of Education

Action:	<p>46. To train family members. To organise workshops aimed at parents from the Roma community to improve communication between family and the school.</p>
Responsible:	Catalan Ministry of Education

Action:	<p>47. To favour projects dealing with integration and the surrounding area that ensure the quality of the teaching and intercultural harmonious living. To promote school projects and education plans that foster community measures or integrating methodologies (city education projects, learning communities, projects that use new technologies, etc.).</p>
Responsible:	Catalan Ministry of Education

Action:	48. To disseminate good practices with regard to the Roma population and education through the websites of the Ministry, conferences, etc.
Responsible:	Catalan Ministry of Education
Action:	49. To train teaching staff. To offer, within the training plans of the area, courses on the culture of the Roma population and methodological resources to achieve a good level of schooling.
Responsible:	Catalan Ministry of Education
Action:	50. To encourage programmes that help with the educational success of students and promote their access to higher level studies: Siklavipen Savorença.
Responsible:	Catalan Ministry of Education
Action:	51. To favour the socio-cultural integration of the collective of minors of immigrant origin and of their families.
Responsible:	Catalan Ministry of Education
Action:	52. To facilitate access to new technologies. To create devices for the access of Roma people to the OMNIA/Punt Tic Network of Catalonia, with special emphasis on the women and on other collectives, within the Roma population, with most risk of digital fracture.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Telecommunications and the Information Society.
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action.

Action:	53. To try and facilitate access to obtain accreditation of ICT knowledge: Agreement GOV/39/2008, of 26th of February, approving the model of accrediting ICT knowledge and skills and a plan to develop it and introduce it. Roma people need highly accredited curriculums to be able to overcome today's barriers. ICTs are an extremely interesting option. Recognised qualifications are necessary to credit ICT knowledge.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Telecommunications and the Information Society.
Ministries involved:	Catalan Ministry of Employment.

Action:	54. To favour digital literacy and training. To give priority to women and to people with most difficulties in accessing new technologies, within the Roma community. To facilitate concurrence in all programmes of grants, help and other initiatives that are carried out in this area.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Telecommunications and the Information Society
Ministries involved:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women's Institute.

Action:	55. To promote and facilitate access to training courses for trainers. A key element for bringing information and communication technologies closer to people is proximity, the fact that the trainer knows the environment in which he is working and looks for elements of interest for that particular collective. In this sense, instruments will be provided for training people of Romani ethnic origin so that they can be the main ICT trainers and disseminators and points of reference for the Roma community.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Telecommunications and the Information Society
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action. Catalan Ministry of Education.

Action:	56. To favour the access of Roma people to offers of grants from the Ministry.
Responsible:	Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise
Action:	57. To encourage the creation of a network of Romani students.
Responsible:	Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise
Action:	58. To promote the learning of the Romani language at university.
Responsible:	Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise
Action:	59. To compile research, theses and projects carried out on the Roma population and to disseminate them.
Responsible:	Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise
Action:	60. To set up collaboration programmes with the Catalan Ministry of Education within the framework of the relevant plans.
Responsible:	The Catalan Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation
Ministries involved:	Catalan Ministry of Education.
Action:	61. To elaborate a study-prospection on the situation of Roma population in Catalonia in the field of University, investigation and trade.
Responsible:	Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise

Sports

Strategic line:

To introduce measures concerning training and activity aimed at the Roma community, for better community integration and development through physical activity and sport.

Action:	62. To offer, through the Catalan School of Sport, training meetings to provide tools and resources for the sports instructors to deal with cultural diversity in sport.
Responsible:	Catalan Ministry of Vice-Presidency - General Secretariat of Sport.
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action.

Action:	63. To foster the participation of Romani associations or public organisations, associations or agents from their territorial setting in the public offers of grants for the C and F Programmes of the Catalan Sports Board, referring to Support to citizen sport and to the Support plan against inequalities.
Responsible:	Catalan Ministry of Vice-Presidency - General Secretariat of Sport.
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action.

Housing

Strategic line:

To guarantee dignified, suitable accommodation, improving the access to housing, with special emphasis on collectives in a situation of social exclusion, taking into account the needs of the Roma population and paying special attention to young Roma people.

Action:	64. To create areas for reflection with the aim of setting a line of research of good practices for overcoming inequalities in the housing area.
Responsible:	Catalan Ministry of the Environment and Housing

Action:	65. To sign collaboration agreements with associations in order to mediate on managing social housing.
Responsible:	Catalan Ministry of the Environment and Housing – ADIGSA
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations

Action:	66. To incorporate social and cultural boarding from an integral point of view with regard to the management of housing policies with the Roma population
Responsible:	Catalan Ministry of the Environment and Housing – ADIGSA

Youth

Strategic lines:

1. To favour the inclusion of Romani children and young people in local youth policies (in the municipalities in which there is a presence of young Roma people).
2. To promote and coordinate proactive policies and ones that favour harmonious living, tolerance and social and occupational inclusion, as well as respecting the rights of children, so that children and adolescents, particularly in a situation of social risk, can achieve the greatest level of welfare and development possible in the process of consolidating their personal autonomy.

Action:	67. To promote the social participation of young Roma people. Within this measure, different actions can be carried out: <ul style="list-style-type: none"> – To foster membership of youth associations as an educational area. – To promote the inclusion of Romani associations of young people into the National Youth Council of Catalonia (CNJC). – To back projects co-ordinated from the associations of young Roma people with other Romani organisations from the rest of Europe.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Youth

Action:	68. To favour the inclusion of Romani children and young people in local youth policies (in the municipalities in which there is a presence of young Roma people) <ul style="list-style-type: none"> – To create awareness and train professionals in local youth policies. – To prepare tools and resources for working on the integration of the young Roma population. – To promote integrating projects for young Roma people in the local area.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Youth
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action.

Justice

Strategic lines:

1. To guarantee that the legal powers ensure the application of the current directive regulations proposed to overcome discrimination from the relevant legal resources.
2. To favour means that make the incorporation into society of the population of Romani prisoners possible.
3. To promote social cohesion and the fight against discrimination in all areas of social life (education, culture, etc.), both in the local area as well as transnationally, taking into account European anti-discriminatory directives.

Action:	69. To create and introduce the Observatory for Multicultural Harmonious Living Without Discrimination.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.

Action:	70. To disseminate the European Union guidelines for overcoming discrimination and to follow up on its application.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.

Action:	71. To encourage regulated and occupational training to consolidate social and occupational inclusion in prisons.
Responsible:	Catalan Ministry of Justice

Action:	72. To promote training concerning the Romani culture and transnational Romani culture, in the Romani language, with the Roma population in prisons.
Responsible:	Catalan Ministry of Justice

Action:	73. To promote training and work integration measures for women in prisons.
Responsible:	Catalan Ministry of Justice
Ministries involved:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women’s Institute

Action:	74. To set up agreements for measures with Romani organisations for the development of projects of reinsertion into the population in an open environment and on probation.
Responsible:	Catalan Ministry of Justice

Participation

Strategic lines:

1. To promote membership of associations and the social participation of Romani children and youth.
2. To guarantee social cohesion opting for policies that favour the inclusion and promotion of social participation and community spirit.
3. To promote programmes to foster and support membership of associations and volunteerism of Roma people in the general movement of belonging to associations, paying special attention to the needs of Romani women.

Action:	75. To offer support to awareness-creation actions and prevention actions dealing with gender violence aimed at the Roma population and in particular at women.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Catalan Women’s Institute
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action

Action:	76. To promote meeting places for young parents in which they are accompanied and guided on taking care of and bringing up their children and watching over the improvement of educational practices, in an integrating and shared way through the “Growing up with you” programme.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Family Policies and Citizen Rights.

Action:	77. To promote awareness creation and training activities for parents that guide their educational practices and facilitate the participation and relation of the family with the school through the "Learning with you" programme.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Family Policies and Citizen Rights.
Action:	78. To offer opportunities to Romani families to enjoy shared family free time in a completely standardised way and to enjoy holidays living among other families in different hostels of the National network of social hostels of the Generalitat of Catalonia, at very competitive prices and through the "Holidaying with the Family" programme.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Family Policies and Citizen Rights.
Action:	79. To include local inclusion plans on the map of resources at a local level, in order to coordinate citizen participation and the social agents involved based on technical offices, promoting the participation of Roma people in municipal bodies.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship - Catalan Institute of Care and Social Services
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action Catalan Ministry of Education
Action:	80. To foster dialogue between municipalities and organisations in order to create 24-hour reception areas in funeral chapels.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.
Action:	81. To offer support to the organisations and groups that work for the participation of the Roma population, taking into account the migratory fact and social cohesion, in the framework of the convocation of organisations and of the Citizen and Immigration Plan.
Responsible:	Catalan Ministry of Social Action and Citizenship – Secretariat of Immigration

Action:	82. To subsidise projects for community and civil measures and to foster volunteerism; to assess, offer support and follow up on projects of Romani and/or non-Romani organisations.
Responsible:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.

Action:	83. To incorporate Roma people to the institutional circuits of participation.
Responsible:	The Catalan Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation

Action:	84. To assess the stable areas of participation of the Roma population; identifying them, providing them with support and methodological evaluation.
Responsible:	The Catalan Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation.

Linguistic Policy

Strategic line:

To foster the use of the Catalan language in society, paying special attention to specific collectives.

Action:	85. To encourage knowledge of the Catalan language among the Roma population and its dissemination involving Romani organisations and signing collaboration agreements with them.
Responsible:	Catalan Ministry of Vice-Presidency – Secretariat of Linguistic Policy
Ministries involved:	Department of Governance and Public Administrations - Secretariat of Citizen Action Catalan Ministry of Education

Action:	86. To promote the use and dissemination of the Catalan language in activities and communications of Romani organisations and associations. To promote the training of people responsible for the organisations in handling the existing linguistic tools and resources.
Responsible:	Catalan Ministry of Vice-Presidency – Secretariat of Linguistic Policy
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action.

Action:	87. To disseminate actions for the knowledge and use of the Catalan language such as after-school activities and community activities among the adult Roma population and to promote their incorporation into them.
Responsible:	Catalan Ministry of Vice-Presidency – Secretariat of Linguistic Policy
Ministries involved:	Catalan Ministry of Governance and Public Administrations – Secretariat of Citizen Action. Catalan Ministry of Education.

Restoration of old districts and centres

Strategic line:

To promote projects of integral intervention in urban areas and towns that require special attention (Law on improving districts 2/2004, of 4th of June), the object of which is to improve them from a town planning, social, economic and environmental point of view.

Action:	88. To provide Romani neighbourhood associations with information about the evaluation and follow-up committees on the programmes of action.
----------------	--

Responsible:	Catalan Ministry of Town and Country Planning and Public Works
---------------------	--

Action:	89. To carry out the coordination between the management office of the neighbourhood programme and the Secretariat of Citizen Action in order to get to know about the development of the Law on improving districts.
----------------	---

Responsible:	Catalan Ministry of Town and Country Planning and Public Works
---------------------	--

Health

Strategic line:

To adapt the measures to the changes in society and to the diversity of the population (different needs require different responses) and to develop strategies to promote health care with a multicultural vision.

Action:	90. To encourage training and incorporation of Romani health professionals into health care centres. To promote the specialised training of Romani health professionals in the public health area and community health area and to see the possibilities of work in the Catalan Public Health Agency. Special emphasis will be given to Romani women for their skills and as they are a key element in the development of their group.
Responsible:	Catalan Ministry of Health
Ministries involved:	Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise.

Action:	91. To provide continuous specific training to care professionals who work in areas in which the Roma population reside. Organisation of specific training courses for care professionals.
Responsible:	Catalan Ministry of Health

Action:	92. To develop research into health and the Roma population Lines of research into different aspects of health in the Roma population will be encouraged and promoted, paying special attention to the specific area of women. The introduction of the matter into existing convocations in the area of the Ministry of Health will be promoted.
Responsible:	Catalan Ministry of Health

Public safety

Strategic lines:

1. To act on situations of social exclusion and to potentiate multi-cultural training in order to guarantee a non-discriminatory service.
2. To encourage actions to foster the citizen participation of the Roma population.

Action:	93. To evaluate supervision processes to guarantee a non-discriminatory service.
Responsible:	The Catalan Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation.

Action:	94. To train aspiring members of the Catalan police force (Mossos d'Esquadre) and local police force of Catalonia. Interdisciplinary practical work on multicultural aspects and seminar on cultural diversity: approximation to the Roma community
Responsible:	The Catalan Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation

Action:	95. Training agents destined to units with communities of Roma population.
Responsible:	The Catalan Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation

Action:	96. To promote specific access for the Roma population to the security forces.
Responsible:	The Catalan Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation

Sustainability

Strategic line:

To foster the active participation of the Roma population in the environment culture and to boost their important role as social awareness creators.

Action:	97. To look for ways to regulate waste recovery tasks.
Responsible:	Catalan Ministry of the Environment and Housing

Action:	98. To promote training and occupational inclusion in the area of the selective separation of waste.
Responsible:	Catalan Ministry of the Environment and Housing

Employment

Strategic lines:

1. To promote transversal measures for the work integration of collectives with specific needs: ethnic minorities.
2. To promote the improvement of professional skills to foster the social and occupational inclusion and promotion of collectives at risk of exclusion or vulnerability, taking into account their specific needs.

Action:	99. To take into account the social clause by the public companies related to the construction of housing and public works (INCASOL, GISA, ADIGSA) on contracting people at risk of exclusion (Roma population, part of this collective).
Responsible:	Catalan Ministry of the Environment and Housing

Action:	100. To draw up a diagnosis and detection of needs of the Roma population and the labour market which includes the preparation of a specific quantitative and qualitative study, on the results that the RMI has had over the years, with the aim of being able to suggest coherent, specific proposals for improvement.
Responsible:	Catalan Ministry of Employment

Action:	101. To adapt the itineraries of occupational inclusion of the people at whom the RMI is aimed to the needs of the reality of the Roma community in Catalonia.
Responsible:	Catalan Ministry of Employment

Action:	102. To promote an interchange of good practices for the occupational inclusion of the Roma population, identifying common problems, within the framework of the agreement of the Generalitat of Catalonia with the General Board of the Oriental Pyrenees.
Responsible:	Catalan Ministry of Employment

Action:	103. To programme areas for debate and reflection about the Romani culture and the world of work in order to look in depth at strategies that will increase the level of employability and the contracting and self employment of Roma people in the work market.
Responsible:	Catalan Ministry of Employment

Action:	104. To promote personal devices for social and occupational inclusion.
Responsible:	Catalan Ministry of Employment

Action:	105. To boost training and inclusion in the framework of the Law on districts and to design specific measures in districts with Roma population.
Responsible:	Catalan Ministry of Employment

Action:	106. To improve professional qualification through recognised, authorised training.
Responsible:	Catalan Ministry of Employment

7

EVALUATION

I. INTRODUCTION

The second work period of the Integral plan for the Roma population which we are starting this year looks at different, important challenges. On the one hand, it is important to consolidate the steps that we took during the first period and that have made a great contribution to improving work with the Roma population; on the other hand, we need to work hard to increase the impact and the visibility of our measures in the territory and in the everyday living of the population at which it is aimed.

In order to analyse the level of achievement of the objectives of the plan in an optimal way, it is essential to make an evaluation of the process of introduction and the results of it. Evaluation becomes a very important tool to improve the efficiency in the everyday management of the Plan; its enables us to periodically check its influence on the reality we are addressing. It also gives us information about whether the way in which we are getting close to reality -in this case, that of the Roma population of Catalonia- is suitable and allows us to obtain successful results.

During the 2009-2013 period, we will carry out a process of continuous assessment -two parallel internal follow-up reports on the introduction of the measures- and a final assessment -an external report on the results.

II. WORK METHODOLOGY

As we have just mentioned, in order to carry out the evaluation of the plan, three reports will be drawn up (two follow-up reports and one final report). The methodology used will be critical-communicative guidance. The **communicative guidance** on which it is based to achieve the objectives proposed gives priority to the interactions that are produced and the importance of communication between the research team and the people being researched. The starting point is the plan of equality between these two peo-

ple: the researcher and the people being investigated. This guidance will be the methodological base throughout the entire project, both with regard to the techniques used for collecting the information as well as for analysing it.

We will develop the assessment by basing ourselves on nine fundamental areas:

- 1. Function.** We will evaluate the function of the various bodies that make up the Plan (the Advisory Board, both Plenary and Executive; the Inter-departmental Committee, the working groups and the technical team).
- 2. Efficiency.** Achievement of the general objectives through the introduction of the measures envisaged in each of the nine areas and by each of the bodies. From a more qualitative point of view, we will evaluate the achievement of the initial objectives, as well as the incorporation of the recommendations formulated in the initial evaluation of the 2005-2006 period. The efficiency will include evaluation in the efficiency of the expense invested.
- 3. Participation.** The active and direct participation of the Roma people is one of the key features for the success of the Integral plan for the Roma population of Catalonia and, particularly, through its associations and collectives. The Roma population is considered to be the protagonist and not a passive subject at which the measures envisaged are targeted.
- 4. Transversal nature.** The process of designing and introducing the Integral plan for the Roma population requires that the various social agents who work in specific areas or sectors should work together. It is considered that the transversal nature is a guarantee for efficacy and efficiency in the introduction of the Plan. Its application should be reflected in the design and the development of the measures, as well as in its function. We will evaluate the scope of the transversal nature in these different aspects, as well as which strategies favoured it and which strategies were obstacles.
- 5. Gender perspective.** The level of incorporation of the principles of equal opportunity and equality of gender is a key aspect to be analysed. We will analyse to what degree the Integral plan incorporates the principle of gender equality in its measures and we will compile the results separating the information by sexes.
- 6. Impact on the social image of the Roma population of Catalonia. Fighting against the negative image and prejudices.** We will analyse the contribution of the Plan to improving the image of the Roma population that the mainstream Catalan population has. We will review the treatment that the media and the written press give to the collec-

tive, as well as the information that is given from the various institutions (educational, cultural, social).

- 7. The territorial nature of the Plan.** This area has become a challenge for the second work period of the Plan, which starts in 2009. We should analyse the degree of the territorial nature of the various measures as an indicator of the influence and impact of the Plan on the Catalan territory. We will check over the setting up of measures in different areas of our geography as well as promoting the decentralisation of the management of the Plan.
- 8. The Roma population as a transnational population.** Its transnational nature is an inherent characteristic of this population and as such, it is also present at our frontiers. The Roma population that lives in Catalonia comes from different geographic origins but shares common features of identity. We will analyse how the Plan deals with this feature, which will be introduced from a transversal perspective in all the measures.
- 9. Economic investment.** We will assess the economic investment that is made by each of the ministries involved in the Plan, taking into account whether they have specific measures or lines for the Roma population or involve part of the ministry's general budget destined to the population in general.

The assessment will be developed using quantitative and qualitative techniques.

Compilation of quantitative data and analysis

- Drawing up indicators for areas.
- Calculating quantitative indicators.

Compilation of qualitative data and analysis

- **Review of documents.** We will analyse the different documents that are produced within the framework of the Integral plan.
- **Interviews of people who have participated in the Plan** (people participating in the management bodies and beneficiaries).

III. QUANTITATIVE ANALYSIS (INDICATORS)

GENERAL INDICATORS

AREA 1. Function
AREA 2. Efficiency
AREA 3. Participation
Number of activities carried out
Number of agreements signed
Number of courses organised in the area of the measures
Number of Roma participants
Number of Roma people offering the courses (broken down into men and women)
Number of exhibitions
Number of places in which they have been installed
Number of Roma people contracted
Number of awareness-creation or informative campaigns
Number of participating schools, health centres or prisons
Number of grants or economic help given to the Roma population
Types of grants (to organisations or to people)
Number of meetings, groups or committees carried out
Number of participants at the meetings
Number of Roma participants at the meetings
Number of participating organisations
Number of participating Romani organisations
Number of premises installed

AREA 4. Transversal nature	
Transversal nature between Ministries of the Generalitat	Number of activities carried out by the various ministries
Transversal nature between the different administrations	Number of measures carried out by the different administrations
Transversal nature between the public administration and civil society (all the third sector)	Number of activities carried out in a collegiate way between civil society and the public administration
Transversal nature in the bodies of the Plan	Number of mixed working groups (administrations and civil society organisations)
Interdepartmental Working Groups	Number of interdepartmental working groups
Budget for the transversal measures	

AREA 5. Gender perspective	
Measures aimed at Romani women	Number of specific measures for Romani women
Women are at whom the measures are targeted	Number of women who are beneficiaries of the measures
Participation of associations of Romani women	Collectives specifically made up of Romani women who participate in the Plan
Participation of Romani women in the Plan	Number of Romani women in absolute values who participate in the plan (working groups; as specialists of the SAC, etc.)
Budget destined to the measures aimed at Romani women	

AREA 6. Impact on the social image of the Roma population	
Image of the Roma population in the media and written press in Catalonia	Number of news articles about the Roma population in the written press or in audiovisual means in Catalonia
Budgets destined to improving the social image of the Roma population	

AREA 7. The territorial nature of the Plan	
Knowledge about the Plan in the territory	Presentations of the Integral plan given in different territories
Use of the services of the Plan in the different territories	Number of requests for different services from the territories
Decentralisation of the management of the Plan	Number of measures or actions started from the territorial delegations
Budget destined to increasing the territorial nature of the Plan	

AREA 8. The Roma population as a transnational population	
Measures carried out with Roma populations from other countries	Number of measures carried out with the Roma populations of other countries
Exchange and dialogue between Romani associations of different origins	Number of meetings, conferences or events in which Roma people from different countries participate
Promoting knowledge about the reality of the Roma population of other countries	Number of studies, conferences or projects on the reality of the Roma population as a transnational population
Budget destined to the Roma population as a transnational population	

AREA 9. Economic investment	
Investment from the ministries in the Integral plan for the Roma population	Total of the specific measures destined to the Roma population (by Ministry) Total destined to the Roma population from the generic measures of the Ministries (the criteria that is used to make the calculation should be specified)

8

BUDGET

Below, we present the budget envisaged for the 2009-2013 period for setting up the measures of the Integral plan for the Roma population:

DEPARTMENTS		2009	2010	2011	2012	2013
Catalan Ministry of Social Action and Citizenship	Secretariat of Immigration	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€	8.000,00€
	Secretariat of Childhood and Adolescence	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€	46.420,92€
	Secretariat of Youth	6.572,00€	3.272,00€	3.272,00€	3.272,00€	3.272,00€
Catalan Ministry of Culture and the Media	Catalan Women's Institute	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€
	Centre for Promotion of Popular and Traditional Catalan Culture	21.000,00€	50.000,00€	52.000,00€	54.000,00€	54.000,00€
Catalan Ministry of Economy and Finances	Catalan Agency for Consumption	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€	1.500,00€
Catalan Ministry of Education		965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€	965.387,00€
Catalan Ministry of Governance and Public Administrations	Secretariat of Citizen Action	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€	2.158.415,50€
Catalan Ministry of Home Affairs, Institutional Relations and Participation		70.986,00€	53.033,00€	44.106,00€	45.206,00€	45.206,00€
Catalan Ministry of Justice		49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€	49.678,56€
Catalan Ministry of the Environment and Housing	General Secretariat of the Environment and Housing	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€	36.000,00€
Catalan Ministry of Health		12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€	12.000,00€
Catalan Ministry of Innovation, Universities and Enterprise	Directorate for Services	12.000,00€	12.000,00€	15.000,00€	15.000,00€	15.000,00€
Catalan Ministry of Employment		147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€	147.000,00€
Catalan Ministry of Vice-Presidency	Secretariat of Linguistic Policy	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€	6.000,00€
TOTAL		3.546.959,98€	3.554.706,98€	3.550.779,98€	3.553.879,98€	3.553.879,98€

Generalitat of Catalonia
Catalan Ministry of Governance and Public Administrations
Secretariat of Citizen Action

Barcelona, June 2009

